

บทที่ 4

ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกร

ในการศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตของเกษตรกร: ศึกษากรณีชุมชนเขวง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ได้แบ่งผลกระทบของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม โดยผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงจากครอบครัวเกษตรกรที่เป็นคนท้องถิ่นในชุมชนเท่านั้น ได้แก่ ครอบครัวที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ครอบครัวที่ประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว ครอบครัวของชาวประมงชายฝั่ง หรือชาวสวนมะพร้าวที่เปลี่ยนอาชีพไปประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และครอบครัวของลูกของเกษตรกรท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรด้านเศรษฐกิจ

4.1.1 รายได้-รายจ่าย

1) ครอบครัวชาวประมงชายฝั่ง

จากการศึกษาพบว่าในอดีตประมาณปี พ.ศ. 2513 ก่อนที่การท่องเที่ยวจะเข้ามา อาชีพประมงชายฝั่งถือเป็นอาชีพหลักของครอบครัว โดยปลาที่จับมาได้จะนำมาบริโภคในครอบครัว ส่วนที่เหลือก็จะนำไปแบ่งปันให้กับญาติๆ และนำไปขายภายในชุมชน ซึ่งจะขายในราคาถูก เช่น ปลาหู 2 ตัวราคา 5 บาท เป็นต้น ชาวบ้านบอกว่าในอดีตปลามีจำนวนมาก ทำให้มีราคาถูก และชาวบ้านมักนิยมบริโภคปลาหู ส่วนปลาอื่นๆ เช่น ปลาอินทรี ปลาจะละเม็ดราคา กิโลกรัมละ 8 บาท เนื่องจากปลามีจำนวนมาก และคนในชุมชนเขวงก็ประกอบอาชีพประมงเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ทำให้แต่ละครอบครัวสามารถจับปลามาบริโภคได้เอง จึงทำให้มีรายได้จากการขายปลาไม่มากนัก เฉลี่ยประมาณ 300 บาทต่อเดือน ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“แต่ก่อนนี้ปลามีมาก แต่รายได้น้อย เพราะราคาถูก เศรษฐกิจไม่ดีเพราะฝรั่งยังไม่มา และคนที่เขวงก็ทำประมงกันมาก” (นายจิ่ง คุ่มพร้อม, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2547)

ส่วนรายจ่ายนั้นพบว่า ครอบครัวชาวประมงจะใช้จ่ายเฉพาะสิ่งของที่จำเป็นในครัวเรือนเท่านั้น เช่น อุปกรณ์ของใช้ เสื้อผ้า น้ำมันตะเกียง เป็นต้น และรายจ่ายในการซ่อมแซมเรือประมงประมาณ 300 บาทต่อปี ส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคนั้นก็ไม่สูงมากนัก เนื่องจากในอดีตอาหารส่วนมากชาวบ้านจะผลิตและหามาประกอบอาหารกันเอง ดังนั้น ถึงแม้ว่าในอดีต

ชาวประมงจะมีรายได้เพียงเล็กน้อยจากการขายปลา แต่ความเป็นอยู่ในอดีตนั้นเงินยังไม่เข้ามา มีบทบาทสำคัญในชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่แบบพอเพียงชีพได้ โดยไม่เดือดร้อน และไม่ลำบากมากนัก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นจาก 19,768 คน มาเป็น 33,154 คน ในปี พ.ศ. 2524 คิดเป็นอัตราการเพิ่มสูงถึง 63.7 เปอร์เซ็นต์ การที่จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงดังกล่าว ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเกาะสมุยเติบโตอย่างรวดเร็ว เห็นได้จากการขยายตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเช่น โรงแรม บังกะโล ร้านอาหาร เป็นต้น ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวประมงในด้านรายได้อย่างชัดเจน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงในประเด็นของรายได้คือ มีรายได้สูงขึ้นจากการขายปลา อันเนื่องมาจากความต้องการปลาและอาหารทะเลอื่นๆ จากธุรกิจร้านอาหาร บังกะโล และโรงแรม ที่เปิดให้บริการกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีมากขึ้น และการซื้อขายปลาก็มีลูกค้าจากผู้ประกอบการดังกล่าวมาหาซื้อปลาจากชาวประมงที่ชายหาด โดยที่ชาวประมงไม่ต้องนำปลาไปขายที่ตลาด ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกคือ ลดค่าใช้จ่ายในการขนปลาไปขายเอง ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาสามารถขายปลาได้อย่างน้อยวันละประมาณ 500 บาท สูงสุดไม่เกิน 2,000 บาท แหล่งขายปลาไม่ได้ขายในหมู่บ้านอย่างเดียว มีการส่งให้บังกะโล ส่วนในปัจจุบันนี้คนซื้อปลาจากบังกะโลจะไปซื้อปลาที่ชายหาด ชาวประมงไม่ต้องเอาไปขายเหมือนกับในอดีต แต่ถ้าปลาที่เหลือก็จะเอามาขายในตลาด” (นายจิ่ง คุ่มพร้อม, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2547)

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังเกาะสมุยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2528 พบว่า ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก และเป็นสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณหาดเชิงเป็นพื้นที่พัฒนาก้าวหน้า กล่าวคือเป็นพื้นที่ที่ยอมให้มีการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมและบริการต่างๆ อย่างสมบูรณ์ได้มาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังส่งเสริมกิจกรรมหรือกีฬาชายหาด เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการพักผ่อนและท่องเที่ยวเช่น สกีน้ำ ดำน้ำ ตกปลา เป็นต้น การพัฒนาการท่องเที่ยวได้ทำให้บริเวณชายหาดที่เป็นพื้นที่สวนมะพร้าวอันเงียบสงบเปลี่ยนมาเป็นชุมชนบริการท่องเที่ยว ดังนั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงในประเด็นเรื่องรายได้ - รายจ่ายด้วยเช่นกัน

ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเริ่มส่งผลกระทบต่อทางด้านลบต่อการประกอบอาชีพประมง จากการสัมภาษณ์ชาวประมงท้องถิ่นพบว่า *ประการแรก* คือ ปลาในทะเลมีจำนวนลดน้อยลง โดยมีสาเหตุหลักมาจากการก่อสร้างที่พักจำนวนมากบริเวณชายหาดเฉวง แสงไฟจากที่พักในตอนกลางคืนส่องลงไปทะเล ทำให้ปลาที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งจึงหนีออกไปไกลจากฝั่ง ส่งผลให้ชาวประมงซึ่งเป็นประมงชายฝั่งจับปลาได้น้อยลง ส่วนสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ การปล่อยน้ำเสียจากบังกะไลและรีสอร์ทที่พักทำให้ปลาที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งแถบนั้นตายลงไป *ประการที่สอง* คือ การก่อสร้างที่พักบริเวณชายหาดทำให้ชาวประมงไม่มีที่จอดเรือ เนื่องจากพื้นที่เหล่านั้นได้กลายเป็นสถานที่ส่วนตัวของบังกะไลและโรงแรมต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมชายหาดของนักท่องเที่ยว *ประการที่สาม* คือ กิจกรรมบริเวณชายหาดและชายฝั่งของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อจำนวนของปลาซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญของชาวประมง เช่น การขับเจ็ทสกีทำให้เกิดกระทบกระเทือนต่อปะการังซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของปลา การดำน้ำตื้นเพื่อดูปะการังทำให้ปลาเกิดความตกใจและว่ายน้ำหนีออกไปจากถิ่นที่อยู่เดิม

ผลกระทบในด้านลบ *ประการที่สี่* คือ รายได้ที่ไม่สมดุลกับรายจ่ายของชาวประมง กล่าวคือ ถึงแม้ว่าชาวประมงจะหาปลาได้จำนวนลดน้อยลง แต่ความต้องการของตลาดเพื่อตอบสนองต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นสูงขึ้น ทำให้ปลาและอาหารทะเลอื่นๆ มีราคาสูงมากขึ้น รายได้ของชาวประมงจึงสูงขึ้นตามไปด้วยเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต เช่น ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2523 ชาวประมงมีรายได้จากการขายปลาเฉลี่ยเดือนละ 300 บาท แต่มาประมาณปีพ.ศ. 2530 ชาวประมงมีรายได้จากการขายปลาถึงประมาณ 6,000-7,000 บาทต่อเดือน แต่ในขณะเดียวกันค่าครองชีพในชุมชนก็เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน เนื่องจากเมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเติบโตขึ้น สินค้าต่างๆ ที่นำมาขายจึงมีการตั้งราคาไว้สูงเพื่อเอาไว้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ทำให้คนท้องถิ่นต้องซื้อสินค้าราคาเดียวกับที่ขายให้นักท่องเที่ยว ถึงแม้ว่ารายได้จากการขายปลาจะเพิ่มสูงขึ้น แต่ชาวประมงบอกว่ารายจ่ายในแต่ละเดือนเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่าอาหารเนื่องจากชาวประมงเลิกปลูกข้าว พืชผักสวนครัว และหันไปซื้ออาหารจากตลาดเพิ่มมากขึ้น เพราะมีความสะดวกมากกว่า ประกอบกับพื้นที่ในการเพาะปลูกลดลง และการปลูกพืชหรือผักต่างๆ มักไม่เจริญเติบโตเหมือนในอดีต นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายของอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ เป็นต้น รายจ่ายในเรื่องดังกล่าวทำให้ชาวประมงบางรายมีเงินเหลือเก็บเพียงเดือนละไม่เกิน 1,000 บาท หรือบางครั้งครบคราก็แทบไม่มีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือน ดังนั้น ถึงแม้ชาวประมงจะมีรายได้เพิ่มขึ้นมากเพียงใดก็ยังคงไม่สมดุลกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวนั้นได้

ส่วนในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์พบว่า รายได้จากการขายปลานั้นไม่มีความแน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับจำนวนปลาที่จับได้ แต่ถึงจะจับปลาได้น้อย แต่ราคาปลาที่ราคาสูงกว่าในอดีตมาก

เช่น ปลาอินทรีราคา กิโลกรัมละ 150 บาท ส่วนปลาจะละเม็ดราคา กิโลกรัมละ 130 บาท ปลากระบอกราคา กิโลกรัมละ 80 บาท เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ยจากการขายปลา ประมาณเดือนละ 10,000-12,000 บาท แต่รายจ่ายของชาวประมงในปัจจุบัน มีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าน้ำมันดีเซล และการให้เงินช่วยเหลือเพื่อนบ้านในงานพิธีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานบวช เป็นต้น ค่าใช้จ่ายเหล่านั้นชาวประมงเรียกว่า “ภาษีสังคม” ประมาณเดือนละ 2,000 บาท เฉลี่ยแล้วชาวประมงมีรายจ่ายเดือนละประมาณ 10,000 บาท แต่ในบางครอบครัวที่มีบุตรที่กำลังอยู่ในช่วงเรียนหนังสือ ค่าใช้จ่ายก็จะเพิ่มสูงมากขึ้นกว่าครอบครัวที่มีบุตรทำงานแล้ว หากเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายระหว่างในอดีตและปัจจุบันนั้นพบว่า ถึงแม้ว่าในอดีตมีรายได้ไม่มากนักแต่รายจ่ายก็ไม่สูงด้วยเช่นกัน ส่วนในปัจจุบันนี้รายได้ที่เพิ่มสูงมากขึ้น แต่รายจ่ายก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามชาวประมงส่วนมากชอบการประกอบอาชีพในปัจจุบันนี้มากกว่า โดยให้เหตุผลว่า ปลา มีราคาสูง ถึงแม้ว่าปลาจะมีจำนวนลดน้อยลง แต่หากจับปลาได้ในปริมาณที่มากก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน และที่สำคัญนอกจากเหตุผลในด้านการประกอบอาชีพแล้ว สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ชาวประมงชอบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันคือ ความสะดวกสบายในด้านความเป็นอยู่ คือมีเครื่องอำนวยความสะดวกที่ครบครัน และการเดินทางที่สะดวกมากกว่าในอดีต สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวประมงส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในวิถีชีวิตที่มีความสะดวกสบายมากกว่าวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และความเป็นอยู่แบบพอเพียงซึ่งพอยังในอดีต

สำหรับครอบครัวชาวประมงที่ยังคงประกอบอาชีพประมงอยู่นั้นให้เหตุผลว่า การทำประมงเป็นอาชีพที่ตนเองถนัด มีความรักในการออกทะเล และเคยชินกับการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบเกษตรกรดั้งเดิม ถึงแม้ว่ารายได้จากการขายปลาจะไม่เพียงพอต่อการยังชีพ แต่สำหรับชาวประมงบางครอบครัวที่บุตรมีงานทำและส่งเงินช่วยจุนเจือครอบครัว ประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวที่มีความประหยัด ไม่ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย จึงทำให้พวกเขาเหล่านั้นยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แบบพออยู่พอกิน ประกอบกับการที่พวกเขามีอายุมากขึ้น ทำให้สภาพร่างกายทรุดโทรมลงไป รวมถึงไม่มีเงินลงทุน และขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพอื่นๆ ทำให้ยังคงทำอาชีพประมงมาจนถึงปัจจุบันนี้ แต่สำหรับครอบครัวของชาวประมงที่ไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้จากการประกอบอาชีพประมง มีการปรับตัวเปลี่ยนอาชีพ ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนอาชีพไปประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นต้น

ปัจจุบันเศรษฐกิจในชุมชนเฉงขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยวเป็นหลัก จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันนี้มีชาวประมงท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพประมงเหลืออยู่เพียง 7 ราย ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2524 มีจำนวนประมาณ 20 ราย สาเหตุที่การประกอบอาชีพประมงชายฝั่งลดลง เนื่องจากบริเวณชายฝั่งมีปลาน้อยลง ทำให้มีรายได้จากการขายปลาลดลงและไม่สามารถออกเรือประมงไปไกลได้ เพราะต้องใช้เรือที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น และต้องใช้เงินลงทุนสูง ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีเงินทุน

ทำให้ชาวประมงต้องขวนขวายในการประกอบอาชีพเสริมเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัวมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับรายจ่ายและค่าครองชีพที่สูงขึ้น และบางคนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ เช่น อาชีพ ขับเรือรับส่งนักท่องเที่ยวตามเกาะต่างๆ หรือ ทำอาชีพก่อสร้าง เนื่องจากมีการสร้างโรงแรม รีสอร์ท และบังกะโล รวมทั้งที่พักอาศัยจำนวนมาก ในขณะที่การทำประมงกลายเป็นอาชีพเสริมสำหรับ ครอบครัวของคนในชุมชน

โดยสรุป ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้านบวกที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของครอบครัว ชาวประมงด้านรายได้ และรายจ่ายคือ ปลาที่มีราคาสูงขึ้น มีตลาดในการรับซื้อปลามากขึ้น ปลาและอาหารทะเลเป็นที่ต้องการของตลาด ส่วนการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวประมง ด้านรายได้ และรายจ่ายคือ ปลาที่มีจำนวนลดน้อยลง ถึงแม้ว่าปลาที่มีราคาสูงขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่าย และค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ชาวประมงเหลือเงินไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ในสังคมปัจจุบัน ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“การท่องเที่ยวส่งผลกระทบในด้านดีต่อชาวประมงในระยะแรกที่มีการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่หลังจากนั้นประมาณ พ.ศ. 2537 ผลกระทบทางด้านลบเริ่มส่งผลให้การประกอบอาชีพประมง มีอุปสรรค ทำให้ต้องมีอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว การท่องเที่ยวทำให้ปลาที่มีราคาสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันชาวประมงต้องเผชิญกับค่าครองชีพที่สูงมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะขายปลาได้เงินมากกว่าในอดีต แต่รายจ่ายในปัจจุบันนี้มีมาก ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวมีความลำบากกว่าในอดีต” (นายเชอมน มีเพียร, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547)

2) ครอบครัวชาวสวนมะพร้าว

ในอดีตอาชีพสวนมะพร้าวเป็นอาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านในชุมชนเฉวงที่ทำสืบทอดกันมา ตั้งแต่บรรพบุรุษ และเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวสวนได้เป็นอย่างดี ครอบครัวผู้ที่ประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2523 จึงเป็นครอบครัวที่มีฐานะดี เพราะรายได้จากการขายมะพร้าวมีราคาสูงกล่าวคือ ราคามะพร้าวในช่วงปี พ.ศ.2515-2519 ลูกละ 5 บาท แต่ในสวน ค่าใช้จ่ายกลับมีต่ำกล่าวคือ ค่าจ้างสอยร้อยละ 20 บาท ค่าจ้างเก็บร้อยละ 5 บาท ดังนั้นรายได้สุทธิที่เหลือจึงสูงในการขายมะพร้าวในแต่ละรอบ (45 วัน) มะพร้าวที่ได้จะขายทั้งลูก หรือปอกมะพร้าวเป็นหยอย (คือการปอกเฉพาะเปลือกมะพร้าว แต่ไม่ปอกชูข้างในออก) หรือล่อน (คือการปอกทั้งเปลือกและชูข้างออก ให้เหลือแต่ลูกมะพร้าวข้างใน) การปอกแบบหยอยและแบบล่อนดีกว่าการขายทั้งลูก เพราะจะเก็บมะพร้าวไว้ได้นานกว่า และสามารถขนส่งได้จำนวนมากก่า นอกจากนี้ยังมีการทำมะพร้าวแห้ง (คือ การนำเนื้อมะพร้าวมาอย่างบนเตาย่างมะพร้าว) เพื่อที่จะนำไปแปรรูปเป็นน้ำมันมะพร้าวต่อไป

ในการเก็บมะพร้าว นั้น หลังจากที่สอยมะพร้าวไปแล้วจะต้องรออีก 45 วัน จึงจะทำการสอยในรอบต่อไป ในแต่ละรอบของการทำสวนมะพร้าว (1 รอบ เท่ากับ 45 วัน) จะได้มะพร้าวประมาณ 1,200-1,500 ลูกต่อรอบ รายได้ในอดีตก่อนที่จะมีการท่องเที่ยวชาวสวนมะพร้าวมีรายได้รอบละประมาณ 7,000-8,000 บาท โดยขายให้กับเจ้าแกที่รับซื้อมะพร้าวในเกาะสมุย ซึ่งในอดีตมีเจ้าแก 10 ราย โดยเจ้าแกจะนำไปขายให้เรือกลไฟที่มาจากกรุงเทพฯ อีกต่อหนึ่งตามท่าเรือรอบเกาะสมุย เช่น ท่าเรือละไม ท่าเรือหัวถนน ท่าเรือเฉวง ซึ่งปัจจุบันท่าเรือเหล่านี้ได้กลายเป็นท่าเรือสำหรับรับส่งนักท่องเที่ยว ส่วนท่าเรือที่ใช้ในการขนส่งมะพร้าวเหลืออยู่เพียงบริเวณท่าเรือหน้าทอนแห่งเดียวเท่านั้น รายได้จากสวนมะพร้าวสามารถเลี้ยงคนในครอบครัวได้เป็นอย่างดี สามารถนำเงินไปซื้อที่ดินเพิ่ม และส่งลูกเรียนหนังสือในระดับปริญญาได้ ประกอบกับความเป็นอยู่ในอดีตมีรายจ่ายน้อย เพราะมีการปลูกข้าวและพืชผักเอาไว้กินเอง เรียกได้ว่า “ปลูกกันกิน แลกกันกิน ให้กันกิน” รายจ่ายที่เสียไปส่วนใหญ่ก็เพื่อซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันเท่านั้น เช่น ไข่ไก่ ปลา น้ำปลา เกลือ กะปิ น้ำตาล เสื้อผ้า เป็นต้น รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการจ้างสอยและเก็บมะพร้าว ซึ่งมีรายจ่ายในแต่ละเดือนประมาณ 2,000-3,000 บาท จึงทำให้ชาวสวนมีเงินเหลือเก็บจากการขายมะพร้าว ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“รายได้จากการขายมะพร้าวนำไปซื้อสวนมะพร้าวเพิ่ม ใช้สร้างบ้าน ส่งลูกเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ได้ทั้ง 3 คน ความเป็นอยู่สบายใช้จ่ายสะดวก อยากรซื้ออะไรก็ซื้อได้ หากมีความจำเป็นก็จะซื้อ และซื้อแบบเงินสด ไม่ต้องผ่อน” (นายแดง ใจกว้าง, สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2547)

ในช่วงปี พ.ศ.2515-2519 มะพร้าวมีราคาสูง และในขณะนั้นเกาะสมุยถือเป็นแหล่งผลิตและส่งมะพร้าวขายที่สำคัญเพียงแห่งเดียวของประเทศ จึงเริ่มมีการนำมะพร้าวไปปลูกยังพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะที่ตำบลทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งมีลักษณะทางภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกับเกาะสมุยอันเอื้อต่อการปลูกมะพร้าว ส่งผลให้ผลผลิตมะพร้าวล้นตลาด ประกอบกับในขณะนั้น ทางกรมแพทย์ได้ออกมาประกาศว่าการบริโภคมะพร้าวมากส่งผลเสียต่อสุขภาพ เพราะจะทำให้เป็นโรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด ทำให้ประชาชนนิยมบริโภคมะพร้าวน้อยลง และหันไปบริโภคน้ำมันปาล์มแทนน้ำมันมะพร้าว ซึ่งมีราคาถูกกว่า และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่งผลให้ราคามะพร้าวเริ่มตกต่ำตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 ราคาขายมะพร้าวจากลูกละ 5 บาทเหลือเพียงลูกละ 1 บาท 10 สตางค์ ทำให้ชาวสวนมะพร้าวมีรายได้จากการทำสวนมะพร้าวลดลง และต้องประสบกับปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำเป็นต้นมา ทั้งๆ ที่ในอดีตมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญที่สุด เมื่อปี พ.ศ.2524 มีพื้นที่เพาะปลูก 103,339 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 91.85 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด มูลค่าผลผลิตมะพร้าวประมาณ 150 ล้านบาทต่อปี ส่วนการผลิตสาขาอื่นๆ เป็นเพียงการผลิตรายย่อยที่ไม่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในขณะนั้นประมาณมูลค่าได้เพียง 7.3 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 5 ของผลผลิตมะพร้าว ดังนั้นในอดีต จะเห็นได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจ

ของเกาะสมุยขึ้นอยู่กับมะพร้าวเพียงอย่างเดียว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2524: 4)

ในขณะที่การประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวกำลังประสบปัญหา ซึ่งตรงกับช่วงที่เกาะสมุยเริ่มมีการลงทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างสถานที่พักรอรับนักท่องเที่ยวของนักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างชาติ ทำให้ที่ดินบริเวณชายหาดมีราคาสูงขึ้น ชาวสวนมะพร้าวส่วนมากจึงขายที่ดินมาเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2546 พื้นที่ในการทำสวนมะพร้าวลดลงเหลือเพียง 89,269 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย, 2547) จาก 103,339 ไร่ ทั้งนี้ เพราะแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ส่วนมากจะมุ่งเน้นการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถนำรายได้จากนักท่องเที่ยวเข้าประเทศเป็นเงินจำนวนมาก และแม้ว่าจะมีการระบุไว้ในแผนว่าภาคการเกษตรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้เจริญเติบโตควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ดังเช่นในแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2528 มีนโยบายการรักษาสภาพดั้งเดิมของเกาะสมุยเอาไว้ให้มากที่สุด เช่น ควบคุมสภาพสวนมะพร้าวไว้ แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงการส่งเสริมอาชีพและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชาวสวนมะพร้าวแต่อย่างใด นั่นก็แสดงว่าตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยและการท่องเที่ยวของประเทศไม่ได้มีส่วนในการสนับสนุนอาชีพการทำสวนมะพร้าวดั้งเดิมของคนท้องถิ่นเอาไว้

เมื่อที่ดินมีราคาสูงขึ้น ครอบครัวชาวสวนมะพร้าวบางครอบครัวได้ตัดสินใจแบ่งที่ดินสวนมะพร้าวบางส่วนขายให้กับนักลงทุน ทำให้ชาวสวนมะพร้าวส่วนนี้มีรายได้เสริมที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี แต่ถึงอย่างไรพวกเขาก็ยังคงประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวเป็นหลักต่อไป ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“แบ่งที่ดินชายทะเลจำนวน 2 ไร่ให้กับฝรั่งที่มาติดต่อขอซื้อไปทำบังกะโล ตอนแรกก็ไม่อยากขายเพราะเสียดาย เพราะมีที่น้อยแต่คิดว่าขายดีกว่าจะได้เอาเงินมาใช้ เพราะตอนนั้นขายมะพร้าวได้เงินน้อยมากไม่พอกินพอใช้” (นายอินทร์ คำแก้ว, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2547) โดยรายได้จากการแบ่งที่ดินขายสวนมากชาวสวนมะพร้าวจะนำไปซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกก่อนเป็นอันดับแรก เช่น รถยนต์ สร้างหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัย รองลงมาคือ นำเงินไปฝากไว้ในธนาคาร และแบ่งเงินให้กับลูก แต่ไม่นิยมนำเงินไปลงทุนทำสวนมะพร้าวของตัวเอง เนื่องจากชาวสวนมะพร้าวเห็นว่าไม่คุ้มที่จะลงทุนเพราะราคามะพร้าวตกต่ำ ดังกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า “พอขายที่ได้ก็แบ่งให้ลูกบ้าง ที่เหลือก็เก็บไว้ใช้ตอนแก่เฒ่า ส่วนสวนที่เหลือก็ปล่อยให้ร้างไปเลย ปล่อยให้ร้างก็เท่านั้น” (นายร่วม ทองเหลือ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2547)

อย่างไรก็ตาม ครอบครัวชาวสวนมะพร้าวบางคนในชุมชนที่ยังคงประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวอยู่ โดยให้เหตุผลว่า ถึงแม้ว่ารายได้จากการทำสวนมะพร้าวไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้รอบละประมาณ 1,000 บาท และบุตรให้เงินใช้ แต่ชาวสวนมะพร้าวบางส่วนยังคงมีความผูกพัน

กับการประกอบทำสวนมะพร้าว และตั้งใจที่จะรักษาสวนมะพร้าวเอาไว้ เพื่อยกเป็นมรดกให้กับรุ่นลูกได้นำไปทำมาหากินต่อไป ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“มีการผูกพันกับการทำสวนเนื่องจากเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ถึงแม้จะไม่ได้ทำไรมากนักแต่ยังคงดีกว่าปล่อยให้สวนกลายเป็นป่ารก” (นายไพโรจน์ แสงทอง, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2547)

ในปัจจุบันราคาถางสวนไร่ละ 300 บาท ราคาขายมะพร้าวลูกเล็กลูกละ 1 บาท 80 สตางค์ ลูกใหญ่ลูกละ 2 บาท ค่าจ้างสอยร้อยละ 50 บาท ค่าจ้างเก็บร้อยละ 20 บาท รายได้จากการขายมะพร้าวในแต่ละรอบประมาณ 10,000 บาท แต่เมื่อหักค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าจ้างแล้วครอบครัวชาวสวนมีรายได้เฉลี่ยจากการทำสวนประมาณ 600-700 บาทต่อปีต่อไร่ ในปัจจุบันชาวสวนมะพร้าวมีรายได้จากการขายมะพร้าวน้อยมาก แต่รายจ่ายนั้นกลับมีเพิ่มสูงขึ้นไม่ว่าจะเป็น ค่าถางสวน ค่าสอย และค่าเก็บมะพร้าว เนื่องมาจากคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างลดน้อยลงทำให้ราคาค่าจ้างสูงมากขึ้น รวมทั้งรายจ่ายในการกำจัดศัตรูพืชที่ทำลายต้นมะพร้าว ซึ่งในปัจจุบันนี้มีปัญหาศัตรูพืชที่สำคัญคือ ตัวด้วงที่เรียกว่า “แมลงดำหนาม” ที่แพร่ระบาดมาประมาณ 2-3 ปี ถึงแม้ว่าเกษตรกรอำเภอจะเคยมากำจัดแต่ไม่สามารถที่จะกำจัดให้หมดไปได้ และถ้าไม่สามารถกำจัดศัตรูพืชได้ ก็จะทำให้มะพร้าวตายในที่สุด ดังนั้น รายได้ที่ได้จากการขายมะพร้าวจึงใช้เพื่อการจ้างพ่อค้าคนกลางมาทำสวนมะพร้าวแทน และการกำจัดศัตรูพืช

ดังนั้น หากเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของชาวสวนมะพร้าวระหว่างในอดีตและปัจจุบันจะ พบว่า อาชีพการทำสวนมะพร้าวในอดีตสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี ส่วนในปัจจุบันรายได้จากการทำสวนมะพร้าวไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เลย เขาจึงตกเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบด้านลบรุนแรงกว่ากลุ่มอื่นๆ ยกเว้นในกรณีที่มีรายได้จากลูก ดังนั้นกลุ่มคนเหล่านี้บางส่วนจึงมีแนวโน้มจะขายที่สวนมะพร้าวของตัวเองในอนาคตเพราะพวกเขามองว่าถึงอย่างไรการทำสวนมะพร้าวก็ไม่ได้สร้างรายได้ให้กับพวกเขาไปมากกว่านี้ มีแต่จะขาดทุนและยังต้องเผชิญกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“สวนมะพร้าวที่มีอยู่ถ้าขายได้ก็จะขาย จะได้มีเงินมาใช้ หรือเอาไปทำทุนอย่างอื่นเพราะการทำสวนมะพร้าวก็ไม่คุ้มค่า และลูกก็ทำไม่เป็น แต่จะไม่ขายหมดจะเก็บไว้ให้ลูกหลาน” (นายปลื้ม ทองเหลือ, สัมภาษณ์ 21 กันยายน 2547)

3) ครอบครัวผู้ที่เปลี่ยนอาชีพ

การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อชาวประมงและชาวสวนมะพร้าว โดยในระยะเริ่มแรกที่มีการท่องเที่ยว เป็นผลกระทบด้านบวกแก่อาชีพประมงชายฝั่ง แต่ในระยะหลังประมาณปีพ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ชาวประมงเริ่มได้รับ

ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยมีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย จนทำให้ชาวประมงบางคน ตัดสินใจเลิกประกอบอาชีพประมง ซึ่งถือเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยเลือกที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแทน เช่น รับจ้างขับเรือพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวตามหมู่เกาะต่างๆ การเข้าไปทำงานเป็นแม่บ้านในบังกะโลหรือในโรงแรม รับจ้างซักผ้า เป็นต้น ดังเช่น

1) ชาวประมงที่เปลี่ยนอาชีพมาขับเรือรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ดังกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“แต่ก่อนที่ทำประมงอยู่รายได้ก็น้อย แต่ค่าครองชีพถูก ตอนนี้รายได้ดีมากแต่ค่าครองชีพสูง ภาษีสังคมก็มาก แต่ตอนนี้สบายกว่าในอดีตมาก เมื่อก่อนพอเอาเรือประมงมาดัดแปลงออกมารับ – ส่งผู้โดยสารได้รายได้ต่อเดือนประมาณ 900 บาท ยังทำประมงอยู่ หลังจากเจ้าของเฟรชท์บังกะโลมาจ้างให้ไปขับเรือ สปีดโบ๊ทพาฝรั่งไปเที่ยวเกาะพังงัน หมู่เกาะอ่างทอง ได้เดือนละ 3,000 บาท ก็เลยเลิกทำประมงเพราะสปีดโบ๊ทรายได้ดีกว่า ทำมาเรื่อยๆ ก็หันมาซื้อเรือสปีดโบ๊ทเป็นของตัวเอง พอมีเรือก็ออกทุกวันซึ่งแต่ก่อนออกแค่เดือนละ 20 ครั้ง นี่ก็ทำมา 11 ปีแล้ว(ปี พ.ศ. 2536) ปัจจุบันมีฝรั่งมาก แต่ก็มีเรือให้เช่ามากขึ้นด้วยทั้งของคนแฉวง และคนข้างนอก ค่าน้ำมันก็แพงขึ้นแตกต่างกับในอดีต ” (นายสังัด ทองมาก, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2547)

2) ชาวประมงที่เปลี่ยนอาชีพมารับซัก-รีด เสื้อผ้า ดังกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“เลิกทำประมงในปี พ.ศ. 2543 เพราะรายได้น้อยกว่ารายจ่าย น้ำมันแพง ปลาที่หาได้น้อย รายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว แต่เดือนแทบไม่เหลือ แต่พอได้กินในครอบครัว ส่วนภรรยาได้เข้าไปทำงานเป็นแม่บ้านทำห้องนอนในบังกะโลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ทำงานโรงแรมไม่เหนียว มีรายได้เดือนละ 3,000-4,000 บาท เมื่อเลิกทำประมงและภรรยาออกจากบังกะโล ก็มาเปิดร้านรับจ้างซักผ้า รายได้ดีกว่าหาปลา คนที่มาจ้างซักผ้าส่วนใหญ่เป็นพนักงานโรงแรม แต่เป็นส่วนน้อยส่วนมากเป็นคนที่ย้ายมาทำงานในเกาะสมุย อาชีพปัจจุบันนี้สบาย ทำงานอยู่กับบ้านเพราะไม่ต้องออกทะเล ไม่ต้องอดหลับอดนอน รายจ่ายน้อยไม่ต้องลงทุนน้ำมัน ตอนนี่เริ่มซักผ้าปูที่นอน ผ้าห่มให้กับบังกะโล 2 แห่ง และซักผ้าให้กับสปา การทำงานตอนนี้สบายมาก” (นายมนตรี มากเจริญ, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2547)

3) ชาวประมงที่เปลี่ยนอาชีพมาประกอบธุรกิจบังกะโล ดังกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“เมื่อรายได้จากการขายปลาไม่พอกิน ลูกที่กำลังทำงานเป็นลูกจ้างในโรงแรม และเห็นว่า มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เลยตัดสินใจทำบังกะโล ในปี พ.ศ. 2538 เงินทุนทั้งของตัวเอง และกู้เงินจากเพื่อนบ้านจำนวน 1 ล้านบาท รายได้ดีกว่าหาปลาเพราะนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ” (นายครวญ เจริญสุข, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2547)

จากการศึกษาเกษตรกรที่เปลี่ยนอาชีพจากการทำสวนมะพร้าวมาประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวจำนวน 7 คน พบว่า ชาวสวนที่เปลี่ยนอาชีพมาประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตั้งแต่ในระยะที่เกาะสมุยยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก และใช้เงินลงทุนของตัวเองจากรายได้ในการขาย

มะพร้าวในอดีตมีจำนวน 2 คน โดยมีแรงจูงใจจากการที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวที่เฉวงและเข้ามาขอพักอาศัยอยู่ที่บ้านของตน ซึ่งในระยะแรก ปี พ.ศ. 2516 บังกะโลแห่งแรกของเฉวง (เฟริสท์บังกะโล) ก็เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยวที่เป็นพวกฮิปปีเข้ามาขอพักอาศัยในบ้าน โดยเจ้าของบ้านก็ให้พักโดยไม่คิดเงิน แต่นักท่องเที่ยวเหล่านั้นมักจะเอาเงินวางไว้ให้ประมาณครั้งละ 30-50 บาท เมื่อนักท่องเที่ยวมาพักเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และมีรายได้จากการให้นักท่องเที่ยวพักที่บ้านมากขึ้น จึงได้นำเงินดังกล่าวมาลงทุนสร้างที่พักมีลักษณะเป็นกระท่อมให้นักท่องเที่ยวพักอาศัย ซึ่งมีต้นทุนการก่อสร้างต่ำใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น คือ บังกะโลจะทำจากไม้มะพร้าว หลังคามุงด้วยคามุงด้วยจากจำนวน 3 หลัง หลังจากนั้นมีการปรับปรุงกิจการมาโดยตลอดจนกระทั่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นโรงแรมระดับ 3 ดาว มีห้องพักทั้งหมดจำนวน 147 ห้องจากในช่วงแรกของการก่อตั้งกิจการปี พ.ศ. 2532 ซึ่งมีเพียง 44 ห้อง ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามา โดยส่วนตัวแล้วคิดว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ดีเป็นอย่างมาก มีความสะดวกสบายมากขึ้นกว่าในอดีต” (นายสว่าง ศรีขวัญ, สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2547)

“นายสว่างได้ชักชวนให้หันมาทำบังกะโลในปี พ.ศ. 2517 เพราะเห็นว่าตนมีที่ดินติดกัน จึงตัดสินใจทำบังกะโล เนื่องจากเห็นว่ามียาได้ดี ประกอบกับที่ดินบริเวณชายทะเลไม่ได้ผลผลิต เนื่องจากเป็นดินทราย โดยใช้เงินลงทุนของตัวเองที่ได้เก็บสะสมมาจากรายได้ของมะพร้าวเป็นส่วนใหญ่แล้วนำมาก่อสร้าง ซึ่งในขณะนั้นไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพนี้เลย แต่อาศัยการช่วยเหลือจากนายสว่างในการให้คำปรึกษา” (นางสุเสียน โชคณาพิทักษ์, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่ากรณีศึกษาที่เป็นชาวสวนมะพร้าวอีกรายหนึ่งหลังจากขายที่ดินให้นักลงทุนไปบางส่วนแล้ว และได้นำเงินมาลงทุนสร้างบังกะโล ซึ่งเป็นธุรกิจบังกะโลขนาดเล็ก มีรูปแบบการก่อสร้างที่เรียบง่าย เพราะไม่มีความรู้ในการบริหารเพียงพอที่จะก่อสร้างบังกะโลขนาดใหญ่ และสาเหตุที่เลือกทำบังกะโลเพราะมีแรงจูงใจจากการเห็นผู้ที่เข้ามาลงทุนก่อสร้างที่พักที่ชายหาดเฉวงจำนวนมาก และเพื่อนบ้านที่ประกอบอาชีพทำบังกะโลอยู่ในขณะนั้นมีรายได้ดี จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ได้มีการใช้กำไรที่ได้นำมาปรับปรุงบังกะโลให้มีความสวยงามและมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“ตอนปี 2537 ตัดที่ดินขาย แบ่งเป็นล็อตๆ ประมาณ 3 ไร่ ก็ได้เงินมาประมาณ 5 ล้านบาท มีคนมาซื้อเอาไปทำบ้าน ร้านขายของ แล้วก็ร้านทำผมแล้วพอได้เงินมาก็เอาไปทำรีสอร์ทที่ชื่อ บ้านสวนรีสอร์ท ตอนแรกมี 5 หลัง ตอนนี้มีทั้งหมด 20 หลัง ” (นายอาทิตย์ ยืนนาน, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2547)

ในปี พ.ศ.2524 ที่เริ่มมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่งในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของเกาะสมุย ที่ดินจึงกลายเป็นสิ่งที่นักลงทุนต้องการนำมาก่อสร้างที่พักตากอากาศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่ดินบริเวณชายทะเลซึ่งชาวบ้านมักจะปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าเนื่องมาจากดินบริเวณชายทะเลมีสภาพเป็นกรดปลูกมะพร้าวได้ไม่เจริญงอกงาม ราคาที่ดินในช่วงปี พ.ศ.2524 มีราคาไม่สูงนักเพียงไร่ละ 10,000 บาท และหลังจากในปี พ.ศ.2530 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีการเข้ามาลงทุนมากขึ้นราคาที่ดินได้เพิ่มสูงขึ้นมากถึงไร่ละ 3 - 4 ล้านบาท และหลังจากปี พ.ศ.2532 ได้เริ่มมีการก่อสร้างสนามบินทำให้ที่ดินมีราคาเพิ่มสูงขึ้นไปอีกถึงไร่ละ 7 - 8 ล้านบาท ในปัจจุบันนี้ ที่ดินบริเวณชายหาดเฉวงมีราคาถึงไร่ละ 20 ล้านบาท ดังนั้นเมื่อราคาที่ดินซึ่งมีมูลค่าสูงย่อมเป็นปัจจัยดึงดูดให้ชาวบ้านตัดสินใจขายที่ดินติดชายทะเลมากขึ้น แล้วนำเงินที่ได้ไปซื้อสวนยาง สวนผลไม้ และสวนกาแฟที่จังหวัดใกล้เคียง เช่น ชุมพร นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา เป็นต้น หรือบางคนก็นำเงินไปลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของตัวเอง

เมื่อชาวสวนมะพร้าวได้กำไรเพียงเล็กน้อยจากการขายมะพร้าว ในขณะที่ราคาที่ดินที่นักลงทุนให้ มีราคาสูงกว่ารายได้จากการขายมะพร้าว จึงเป็นแรงจูงใจให้ชาวสวนชายที่ดินให้กับนักลงทุน จากการศึกษาพบว่าชาวสวนจำนวน 3 คน ได้นำเงินมาลงทุนในการสร้างบ้านพักอาศัยให้เช่า จากการที่เห็นเหตุการณ์ว่าการท่องเที่ยวทำให้คนนอกท้องถิ่นอพยพแรงงานเข้ามาทำงานในเกาะสมุยมากยิ่งขึ้น และบ้านพักก็เป็นที่ต้องการของแรงงานเหล่านั้น และการทำบ้านเช่าก็ไม่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ดังนั้นจึงตัดสินใจทำบ้านเช่าเพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนได้เป็นอย่างดี

4) ชาวสวนมะพร้าวที่เปลี่ยนอาชีพมาทำธุรกิจบ้านเช่า ดังกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“ทำสวนมะพร้าวมาตั้งแต่สมัยรุ่นพ่อรุ่นแม่ แต่ก่อนมะพร้าวมีราคาดีลูกละ 5 บาท แต่เมื่อมะพร้าวไม่มีราคาทำให้รายได้ลดลงไปมาก แต่เมื่อฝรั่งเข้ามาทำให้มีนายทุนมาขอซื้อที่ดินติดชายทะเล ตนเห็นว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวเก็บไว้ก็ไม่มีประโยชน์ เพราะปลูกมะพร้าวไม่ขึ้น เลยตัดสินใจขายที่ดินจำนวน 10 กว่าไร่ ให้กับคนกรุงเทพฯ เพื่อเอาไปทำบังกะโล ได้เงินมา 4,000,000 บาท ในปี พ.ศ. 2528 เอาเงินที่ได้มาทำห้องแถว 10 หลัง ที่เลือกทำบ้านเช่าเพราะคนมาก ให้คนที่มาจากนคร คนที่มาทำงานบ้านเช่าไม่เคยว่างเลยมีคนเช่าตลอด รายได้ปัจจุบันนี้มาจากบ้านเช่าสามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสบาย แต่การทำสวนมะพร้าวรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพ” (นายสวิขพรหมคง, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2547)

“เมื่อราคามะพร้าวไม่ดี ตามีที่ดินชายทะเลอยู่ 5 ไร่ และมีนายหน้ามาขอซื้อจะเอาไปสร้างรีสอร์ท จึงขายให้เขาไปในปี พ.ศ.2529 เก็บไว้ก็ไม่มีประโยชน์ ปลูกมะพร้าวไม่ขึ้น ได้เงินมา 2,000,000 บาท ตอนนั้นรู้สึกว่าจะเงินเยอะมาก แบ่งให้ลูกคนละ 200,000 บาท เงินเหลือก็เอาไป

สร้างห้องแถวให้เช่าเพราะคนข้างนอกเริ่มเข้ามาแล้ว ตอนนั้นเริ่มสร้าง 5 ห้อง แต่ตอนนี้มี 12 ห้อง ตอนนี้มีรายได้จากการให้เช่าห้องแถว ส่วนสวนมะพร้าวแทบจะไม่ได้เงินเลย หากมีแต่สวนมะพร้าวคงลำบาก ไม่พอกิน” (นายวิเชียร พรหมเจริญ, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2547)

“ชายที่บริเวณตลาดแหลมดินแดง 3 ไร่ ได้เงิน 3-4 ล้านบาท เมื่อ พ.ศ. 2530 ญาติของยายมาซื้อไปทำธุรกิจเกี่ยวกับห้องแถว ให้คนที่มาท่องเที่ยว และคนที่มาทำงานเช่า ยายเลยนำเงินมาทำห้องแถวจำนวน 6 ห้อง ให้เช่าห้องละ 2,000 บาท แต่ตอนนี้ให้เช่าเดือนละ 4,500-5,000 บาท คนที่มาเช่ามาจากข้างนอกทั้งนั้น” (นางหนูบาย อินทร์แก้ว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2547)

ในอดีตรูปแบบการซื้อขายที่ดินให้กับนักลงทุนชาวต่างประเทศนั้น นักลงทุนชาวต่างประเทศจะต้องซื้อในนามของคนไทย ทำให้ต้องใช้ชื่อของภรรยาที่เป็นคนไทย หรือคนไทยที่ไว้วางใจในการรับโอนที่ดิน แต่ในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลเริ่มมีการสนับสนุนการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างประเทศ ดังนั้นจึงอนุญาตให้นักลงทุนชาวต่างประเทศสามารถซื้อที่ดินได้ แต่ต้องซื้อในนามของบริษัท หรือในนามของห้างหุ้นส่วน ทำให้นักลงทุนชาวต่างประเทศสามารถเข้ามาเป็นเจ้าของที่ดินได้ง่ายขึ้น ทำให้ในปัจจุบันนี้ที่ดินในเกาะสมุยเปลี่ยนมือไปเป็นของนักลงทุนชาวต่างประเทศมากขึ้น และจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพบว่า ที่ดินในชุมชนแฉวงโดยเฉพาะที่ดินบริเวณชายหาดส่วนใหญ่มักจะเป็นของชาวต่างประเทศมากกว่าของคนในประเทศ และในขณะนี้ที่ดินบนภูเขาที่สามารถมองเห็นทะเลกำลังเป็นที่นิยมของนักลงทุนชาวต่างประเทศในการสร้างที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท หรือสร้างบ้านชาย รวมทั้งการสร้างที่พักส่วนตัว

การเปลี่ยนอาชีพให้กับเข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปของเกษตรกรทั้งชาวประมงชายฝั่งและชาวสวนมะพร้าว ทำให้มีรายได้ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ดีกว่าการประกอบอาชีพแบบเดิมในอดีต เนื่องจากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านมีรายได้ที่สมดุลกับรายจ่ายมากขึ้น และมีเงินเก็บออม ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“ตอนนี้รายได้ดีมากกว่าในอดีต ถ้าทำงานกับนักท่องเที่ยวได้ก็สามารถอยู่ได้ ถ้าปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ความเจริญก็สามารถเลี้ยงตัวเองได้ แต่ถ้าปรับตัวไม่ได้ก็จะลำบาก เพราะทุกวันนี้ค่าครองชีพสูงมาก ถ้ามีรายได้เหมือนแต่ก่อนก็ไม่พออยู่พอกิน คล้ายกับว่าตอนนี้คนแฉวงอยู่ได้ด้วยเงินเป็นหลัก” (นายดำเนิน ด่านวิริยะกุล, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2547)

4) ครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนแฉวงก่อให้เกิดการสร้างงานและสร้างอาชีพที่หลากหลายขึ้นในท้องถิ่น ให้กับคนในรุ่นลูกของเกษตรกร หลังจากจบการศึกษาส่วนใหญ่จะเริ่มการทำงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะบุคคลในรุ่นนี้ถือว่าเป็นผู้บุกเบิก

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น เป็นเจ้าของธุรกิจรถเช่า เจ้าของเจ็ทสกีให้เช่า รับซักผ้า-รีดผ้า เป็นต้น ในขณะที่อีกจำนวนหนึ่งก็ถือเป็นลูกจ้างรุ่นแรกของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน เช่น แม่บ้านในโรงแรม คนสวน พนักงานทำบัญชี คนขับรถสองแถวรับส่งนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ดังนั้น ครอบครัวในรุ่นลูกจึงถือว่าเป็นกลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการมีอาชีพใหม่ๆ ที่ไม่ต้องออกไปแสวงหานอกเกาะสมุย และเป็นอาชีพที่มีรายได้สูงกว่าในภาคเกษตรกรรม จากการสัมภาษณ์พบว่าคนในรุ่นลูกมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสบาย ถึงแม้ว่าค่าครองชีพในชุมชนจะเพิ่มสูงขึ้น แต่คนในกลุ่มนี้ก็ยังมีรายได้สมดุลกับรายจ่าย หรือในบางรายที่มีรายได้เสริมจากการทำบ้านเช่าบนพื้นที่สวนมะพร้าวของพ่อแม่เดิม หรือรายได้จากการให้นักลงทุนเข้ามาเช่าที่ทำโรงแรมที่พักก็ยังมีรายได้เหลือพอเก็บเป็นเงินออม

จากผลการศึกษา สามารถแบ่งครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ เจ้าของธุรกิจส่วนตัว และลูกจ้างในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยอาชีพของคนในกลุ่มแรก ได้แก่

1) อาชีพบริการรถเช่า ธุรกิจบริการนี้เริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นนับตั้งแต่การสร้างถนนภายในเกาะสมุยแล้วเสร็จตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 โดยเจ้าของกิจการบริการรถเช่าที่เป็นกรณีศึกษานี้เริ่มจากการมีมอเตอร์ไซด์เพียงอย่างเดียวเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ จึงถือเป็นอาชีพที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย กล่าวคือ มีทุนเพียงเล็กน้อยที่จะนำมาดาวน์รถมอเตอร์ไซด์ 1-2 คัน ก็สามารถประกอบธุรกิจนี้ได้แล้ว ดังนั้น จะเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนได้สร้างอาชีพใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในรุ่นลูกที่กำลังเริ่มคิดที่จะประกอบอาชีพหลังจากที่เรียนจบหรือช่วยงานของครอบครัวมาได้ระยะหนึ่ง ดังกรณีศึกษาที่ประกอบอาชีพให้บริการรถเช่าให้ข้อมูลว่า

“เริ่มทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นเจ้าแรกในแถว ก่อนหน้านั้นเรียนจบมาก็ไปช่วยพี่ชายทำบังกะโลอยู่ พอดีเก็บเงินได้ก็เลยซื้อรถมอเตอร์ไซด์มาขับ ฝรั่งเห็นมาขอเช่าก็เลยให้เช่าไป เห็นว่าได้เงินง่ายดีก็เลยซื้อมาเพิ่มอีก 2 คัน ก็เอาเงินที่เก็บได้จากที่ให้เช่าคันแรกไปดาวน์ออกมาก่อนตอนนี้ก็มี 60 คันได้แล้ว ส่วนสวนมะพร้าวพ่อแม่ให้มาที่น้องคนอื่นก็เอาไปขายหมด ของตัวเองก็เก็บไว้ปลูกบ้านพักอยู่กับแม่และครอบครัว” (นายชัยณรงค์ เบญจพงศ์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

ในระยะแรกนักท่องเที่ยวที่มาเช่าเป็นพวกฮิปปีและจะเช่ารถเป็นระยะเวลายาวนานสูงสุดประมาณ 6 เดือน โดยคิดค่าเช่าเดือนละ 3,000 บาท แต่ขณะนี้พวกนักท่องเที่ยวประเภทฮิปปีได้ย้ายไปเที่ยวที่เกาะพะงันแทน ซึ่งมีสภาพไม่ต่างจากเกาะสมุยในอดีตที่มีนักท่องเที่ยวเหล่านี้เป็น

พวกแรกที่เข้ามา และก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามมา ส่วนลูกค้าในปัจจุบันเป็นนักท่องเที่ยวที่มีระดับสูงขึ้น มากันเป็นครอบครัว ระยะเวลาในการเช่ารถตอนนี้นานสุดไม่เกิน 1 อาทิตย์ เนื่องมาจากการเดินทางในชุมชนที่สะดวกขึ้น ประกอบกับเมื่อมีผู้ประกอบการรถเช่ามากขึ้นในเชิงซึ่งขณะนี้ มี 200 กว่าราย ทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้นโดยจะหันไปเลือกร้านที่ค่าเช่าถูกกว่า โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหม่ที่ไม่ได้จดทะเบียนผู้ประกอบการรถเช่าจึงไม่ต้องเสียภาษี ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายเดิมมีรายได้ลดลงจากในช่วงเริ่มก่อตั้งกิจการ กล่าวคือจากที่เคยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนถึง 70,000 บาท ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาก (High season) คือตั้งแต่เดือนสิงหาคม – มกราคม และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,000 บาท ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อย (Low season) ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม แต่ในปัจจุบันกลับมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 30,000 บาท ดังกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“เดี๋ยวนี้พอมิร้านเช่ารถให้เลือกมากขึ้น พวกฝรั่ง ก็เริ่มต่อรองราคา จาก 150 บาท เหลือประมาณ 100-120 บาท แล้วนักท่องเที่ยวก็น้อยลงด้วยตั้งแต่ปลายปี 2547 แล้วที่มีโรคซาร์ส และกัโหนดจะสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคได้อีก ตอนนี้อย่างช่วง High ก็ดีหน่อยรถมีคนเช่าหมด แต่ถ้าเป็นหน้า Low แบบนี้ก็แค่วันละ 3-4 คันเอง” (นายชัยณรงค์ เบญจพงศ์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการบริการรถเช่าที่เป็นกรณีศึกษานี้ยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า นักท่องเที่ยวในปัจจุบันนิยมมาพักอาศัยที่เฉวงไม่เกิน 10 วันต่อการมาพักผ่อนครั้งหนึ่ง จากนั้นก็จะเปลี่ยนสถานที่ท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ เช่น ไปเกาะพะงัน ชุมพร เป็นต้น และนักท่องเที่ยวระดับสูงที่เข้ามาพักในโรงแรมใหญ่ ๆ มักจะใช้จ่ายเงินในพื้นที่น้อยกว่าพวกนักท่องเที่ยวที่มาพักตามบังกะโลหรือที่พักราคาถูก เนื่องจากพวกแรกจะซื้อทัวร์ที่จัดให้พร้อมหมดทั้งที่พัก อาหาร การทำกิจกรรม และการไปทัวร์ในสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่นๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนแบบซื้อแพ็คเกจทัวร์มานี้จะทำให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเฉวงมีรายได้ลดน้อยลงไป โดยผลประโยชน์หลักๆ จะไปตกอยู่กับบริษัททัวร์จากต่างประเทศที่ติดต่อและตกลงเรื่องบริการกันทางอินเทอร์เน็ต

ถึงแม้มีผู้ประกอบการมากแต่ก็ไม่สามารถมารวมตัวกันเป็นสมาคมเพื่อกำหนดราคามาตรฐานอย่างเช่น สมาคมโรงแรมที่พัก หรือชมรมกีฬาทางน้ำเกาะสมุยได้ เนื่องจากผู้ประกอบการที่เพิ่งเข้ามาทำกิจการรายใหม่ยังต้องผ่อนรถ การกำหนดราคามาตรฐานที่สูงขึ้นทำให้เขาปล่อยรถลำบากขึ้น เพราะไม่มีเงินสำรองจ่ายไว้อย่างพอเพียง หากวันใดขาดรายได้ก็ไม่มีเงินสงครด รวมถึงมีผู้ประกอบการที่จดทะเบียนผู้ประกอบการรถเช่าที่ต้องเสียภาษีให้กับสรรพากรเพียง 2 รายเท่านั้นในปัจจุบันนี้ ที่เหลือเมื่อไม่ไปจดทะเบียนก็สามารถเลี่ยงการเสียภาษีได้ ดังนั้น

การรวมตัวกันจึงทำได้ยาก ทำให้ไม่มีราคามาตรฐาน นักท่องเที่ยวจึงมักไปเลือกเช่ารถในร้านที่ตั้งราคาไว้ถูกกว่าซึ่งก็ได้แก่ พวกที่ไม่เสียภาษี ซึ่งต้นทุนจะถูกกว่า

2) อาชีพบริการเช่าเจ็ทสกี มีผู้ประกอบการในหาดเจวงทั้งหมดจำนวน 12 ราย แต่มีเจ้าของที่เป็นคนท้องถิ่นเพียงรายเดียวเท่านั้น คนในท้องถิ่นจะไม่นิยมประกอบอาชีพดังกล่าว เนื่องจากจะต้องใช้ทักษะในการว่ายน้ำ และการขับเจ็ทสกี ส่วนที่เหลือมาจากจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอื่นๆ กรณีศึกษาที่เป็นคนท้องถิ่นนี้เริ่มทำงานจากการเป็นลูกน้องของคนให้เช่าเจ็ทสกี มาก่อนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 มีรายได้เดือนละ 6,000 – 7,000 บาท หลังจากทำงานเก็บเงินได้ ในปี พ.ศ. 2533 จึงหันกับเพื่อนอีก 3 คนลงทุนทำกิจการให้เช่าเจ็ทสกี โดยในช่วงแรกมีเจ็ทสกีให้เช่าเพียง 2 ลำ ต่อมาเพิ่มเป็น 10 ลำ โดยเป็นเจ็ทสกีของตัวเอง 5 ลำ ค่าเช่าครึ่งชั่วโมงเป็นเงิน 900 บาท ถ้าเป็นชั่วโมง ชั่วโมงละ 1,800 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (หลังหักค่าใช้จ่าย) ประมาณ 30,000 – 40,000 บาท ซึ่งค่าเช่านั้นตั้งแต่เริ่มทำกิจการจนถึงปัจจุบันไม่ได้เปลี่ยนแปลงราคาแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นราคามาตรฐานที่กำหนดโดยชมรมกีฬาทางน้ำของเกาะสมุย สำหรับสาเหตุที่ทำให้เขาตัดสินใจเริ่มทำงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้กรณศึกษาให้ข้อมูลว่า

“เรียนจบมาแค่ ม. 2 เพราะเกเร พออายุประมาณ 18 – 19 แล้วก็มาเป็นลูกน้องเขาทำเจ็ทสกี พ่อแม่ก็ทำสวนอยู่ตอนนั้นแต่แม่พร้าวมันไม่มีราคา เลยคิดว่ามาทำงานหากินกับชาวต่างชาติหาเงินได้คล่องกว่า ได้เงินสดวันต่อวัน แต่ถ้าทำสวนก็ไม่ทันกินกว่าจะได้เงินมาต้องรอหลายขั้นตอนทั้งปลูก เก็บเกี่ยวกว่าจะ เอาไปขายอีกอดตายกันพอดี” (นายสาธิต ประเสริฐศรี, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2547)

ในด้านรายจ่ายของผู้ประกอบการให้เช่าเจ็ทสกีนั้น ในช่วงแรกผู้ประกอบการต้องลงทุนสูงมากเพื่อซื้อเจ็ทสกีประมาณลำละ 200,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายประจำเดือน ได้แก่ ค่าน้ำมัน (เบนซิน 95) ซึ่ง น้ำมัน 30 ลิตรใช้ได้ประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 8,000 บาท ค่าจ้างลูกน้อง 2 คน คนละ 4,000 บาทต่อเดือน รวมแล้วมีค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการประมาณเดือนละ 16,000 บาท ซึ่งกรณศึกษาให้ข้อมูลว่านอกจากค่าใช้จ่ายประจำเหล่านี้แล้ว ยังต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นได้ ดังเช่นกรณศึกษาให้ข้อมูลว่า

“คนที่มาเช่าเจ็ทสกีจะต้องทำสัญญารับผิดชอบค่าเสียหายก่อนถ้าเกิดไปชนกันขึ้นมา ซึ่งของเรานี้ทำสัญญาเป็น 4 ภาษานอกจากภาษาอังกฤษคือ อิตาลี เยอรมัน รัสเซีย แล้วก็ฝรั่งเศส ตอนนั้นก็กำลังสั่งเจ็ทสกีรุ่นใหม่ล่าสุดที่นักท่องเที่ยวรุ่นชอบกัน และขับง่ายกว่าแบบเก่าที่ทำกันในประเทศ อันนี้จะนำเข้าจากอเมริการาคา 350,000 บาท” (นายสาธิต ประเสริฐศรี, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2547)

3) อาชีพขับรถสองแถว และแท็กซี่ ในปี พ.ศ. 2525 ได้มีการก่อตั้งสหกรณ์เดินรถเกาะสมุยขึ้น โดยมีนโยบายที่จะสงวนสิทธิในการประกอบอาชีพดังกล่าวไว้สำหรับคนเกาะสมุยเป็น

เจ้าของคิวรถเท่านั้น เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น ส่วนเจ้าของคิวจะขับรถเองหรือจ้างให้คนอื่นซึ่งอาจจะไม่ใช้คนท้องถิ่นขับก็ได้ แต่ส่วนมากเจ้าของมักขับรถเอง หรือหากให้คนอื่นขับก็มักจะเป็นคนรู้จัก ปัจจุบันมีรถสองแถวที่เข้าเป็นสมาชิกทั้งหมด 187 คัน แบ่งเป็นช่วงกลางวัน 81 คัน เป็นคนท้องถิ่น (เกาะสมุย) 60 คน และเป็นคนเฉวงเพียงแค่ 5 คน ส่วนช่วงกลางคืนมี 106 คัน คนขับรถสองแถวในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 23 – 30 ปี

สำหรับรายได้ของคนขับรถสองแถว ในช่วงแรกคือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 หลังหักค่าใช้จ่าย ประมาณเดือนละ 40,000 – 50,000 บาท เนื่องจากขณะนั้นมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามาก และยังไม่มียอดแท็กซี่เข้ามาวิ่งรับส่งแย่งส่วนแบ่งลูกค้า แต่หลังจากที่สหกรณ์เริ่มนำรถแท็กซี่เข้ามาทดลองวิ่งในเฉวง โดยเริ่มจาก 10 คันแรกก็ประสบความสำเร็จมาก คนขับมีรายได้ต่อเดือนไม่ต่ำกว่าประมาณ 60,000 บาท ถึงแม้จะมีป้าย taxi meter แต่ก็ไม่ได้มีการกด meter แต่อย่างใด ใช้การต่อรองราคาไม่ต่างจากรถสองแถว เพียงแต่รถแท็กซี่จะเรียกราคาที่สูงกว่า เช่น จากบริเวณคิวรถสองแถวเฉวง ไปยังสนามบินเป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร คนขับแท็กซี่จะเรียกค่าโดยสารถึง 350 บาท รวมถึงมีโรงแรมต่างๆ ที่เรียกใช้บริการรถแท็กซี่ให้กับนักท่องเที่ยวแล้วหักเก็บค่าหัวคิวถึงร้อยละ 25 แท็กซี่จึงมีรายได้เพิ่มจากการรับนักท่องเที่ยวตามโรงแรมและบังกะโลเหล่านี้ เมื่อมีรายได้ดีทำให้คนขับรถเริ่มชวนญาติ พี่น้อง คนรู้จักมาขับด้วย รวมถึงมีคนจากต่างถิ่นที่เห็นว่าการขับรถแท็กซี่ทำรายได้ดีจึงพากันมาประกอบอาชีพนี้มากขึ้น ในท้ายที่สุดทางสหกรณ์จึงได้เปิดเป็นแท็กซี่เสรีขึ้น คือ ใครจะขับก็ได้ไม่จำกัดจำนวน เพียงแต่ต้องไปขอป้ายเหลือง (ป้ายทะเบียนรถรับจ้าง) จากขนส่งฯ ที่สุราษฎร์ฯ จนในปัจจุบันนี้ มีแท็กซี่เสรีประมาณ 300 คัน ในขณะที่จำนวนรถสองแถวในสหกรณ์ฯ นั้นมีกฎหมายห้ามเพิ่มจำนวนรถไปมากกว่านี้ และให้สิทธิเฉพาะคนท้องถิ่นเท่านั้นที่สามารถเป็นเจ้าของรถและเข้าคิวขับรถได้

เมื่อมีรถแท็กซี่วิ่งเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้ของคนขับรถสองแถวลดลงเหลือเพียงเดือนละ 20,000 – 30,000 บาท อย่างไรก็ตาม คนขับรถสองแถวรายหนึ่งเห็นว่าจริงๆ แล้ว คนขึ้นรถสองแถวกับรถแท็กซี่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยคนขึ้นรถสองแถวส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ และมีนักท่องเที่ยวที่มาเหมาไปตามจุดต่าง ๆ และเที่ยวรอบเกาะบ้าง ส่วนผู้โดยสารที่ใช้บริการรถแท็กซี่มักเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว และความเป็นส่วนตัวในการเดินทาง แต่เนื่องจากรถแท็กซี่นับวันก็ยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น และวิ่งรอบเกาะตลอดเวลา ในขณะที่รถสองแถวจะออกเป็นรอบๆ ตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ เช่น มีช่วงเวลาที่รถสองแถวแต่ละคันจะต้องมาต่อคิวออกรถกันตั้งแต่ 05.50 – 17.00 น. ทำให้ลูกค้าบางส่วนที่ต้องการความสะดวกเร็วเริ่มหันไปใช้บริการรถแท็กซี่มากขึ้น แต่ในปัจจุบันนี้ รายได้ของทั้งคนขับรถสองแถว และแท็กซี่ต่างก็ลดลงคล้ายๆ กัน เนื่องจากมีรถมากขึ้น ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลง ซึ่งต่างจากในอดีตที่มีรถน้อยกว่า แต่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนเป็นจำนวนมาก

4) อาชีพขายของที่ระลึก หลังจากกรณีศึกษาเรียนจบระดับปริญญาตรีจากคณะวิทยาศาสตร์ สาขาสถิติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2543 จึงเข้าทำงานที่บริษัท สับปะรดไทย TIPCO ได้ 2 ปีก็มาทำร้านขายของที่ระลึกบริเวณถนนเลียบชายหาดเฉวงต่อจากที่พี่ชายได้บุกเบิกไว้ให้ เนื่องจากพี่ชายทำงานในบริษัทส่งออก และมีเพื่อนทำเครื่องเงินมาก่อน กลายเป็นแรงจูงใจให้อยากมาเปิดร้านขายของที่ระลึกในท้องถิ่นของตนเอง ประกอบกับช่วงนั้นมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากทำให้มองเห็นช่องทางในการมาทำธุรกิจของตนเองในบ้านเกิด โดยทางร้านได้นำสินค้าแปลกใหม่เข้ามาเปิดตลาดในชุมชน เช่น เครื่องเงินประดับเปลือกหอย และสินค้าที่ทำมาจากผ้าไหม ซึ่งสินค้าเหล่านี้ได้รับความนิยมจากทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และหญิงขายบริการที่ต้องการซื้อของที่ระลึกให้กับแฟนซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ทำให้รายได้จากการขายของในช่วงแรกค่อนข้างสูงมากประมาณ 5,000 - 7,000 บาทต่อวัน หรือประมาณ 300,000 บาทต่อเดือน ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก (High season) ส่วนในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อย (Low season) จะมีรายได้ประมาณ 2,000-3,000 บาทต่อวัน แต่หลังจากที่ประกอบธุรกิจมาสักระยะหนึ่งเริ่มมีผู้ประกอบการรายอื่นเข้ามาแข่งขันโดยเฉพาะพวกแผงลอยของคนต่างถิ่นที่เสียค่าเช่าที่น้อยกว่า และนำเอาสินค้าเลียนแบบซึ่งมีคุณภาพต่ำกว่ามาขายในราคาถูก ทำให้รายได้ของร้านขายของที่ระลึกลดลงเหลือเพียงประมาณเดือนละ 30,000-40,000 บาทหลังจากหักค่าใช้จ่าย ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“พวกแผงลอยจากต่างถิ่นทำของเลียนแบบมาขาย ส่วนมากก็พวกแหวนเงินประดับเปลือกหอย ขายแบบตัดราคา เราขาย 400 – 500 บาท เขาขาย 40 – 50 บาท แต่การท่องเที่ยวก็ทำให้มีรายได้ดีกว่าแต่ก่อน มีประสบการณ์ใหม่ๆ จากที่มาทำเกี่ยวกับเครื่องประดับ และได้พูดคุยกับนักท่องเที่ยว” (นายจักรพงษ์ ดำนวิริยะกุล, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

5) อาชีพรับซัก-รีดเสื้อผ้า ก่อนที่จะมามีธุรกิจเป็นของตัวเองนั้น กรณีศึกษาหลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็เริ่มทำงานโดยการไปเป็นลูกจ้างรับซัก – รีดเสื้อผ้าก่อน ซึ่งตอนนั้นได้เงินเดือนๆ ละ 2,000 บาท ซึ่งจะรับซักผ้าจากโรงแรม และบังกะโลต่างๆ เช่น ผ้าปูที่นอน ผ้า màn เป็นต้น ต่อมา ในปี พ.ศ. 2537 จึงเริ่มคิดแยกตัวออกมาประกอบธุรกิจเอง โดยในระยะแรกที่เริ่มทำธุรกิจรับซัก-รีด เสื้อผ้า จำนวนลูกค้ายังมีน้อย ทำให้มีรายได้ต่อเดือนน้อยแทบจะไม่มีเงินเหลือเก็บ ซึ่งช่วงนั้นค่าซัก – รีดรายเดือนละ 350 บาท และมีลูกค้าประมาณ 10 ราย ดังนั้น จึงมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 3,000 บาท แต่หลังจากที่ประกอบอาชีพนี้จนเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของลูกค้า และมีการบอกต่อกันแบบปากต่อปาก จึงมีลูกค้าเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในขณะนี้มีลูกค้าเพิ่มขึ้นเป็น 50 ราย รายละ 400 บาทต่อเดือน ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นถึงประมาณเดือนละ 20,000 บาท ในขณะที่ต้นทุนยังคงเท่าเดิม เพราะอาชีพซักผ้า-รีดผ้านี้อาศัยแรงงานเป็นสำคัญ และส่วนมากอาชีพนี้มักจะอาศัยแรงงานในครอบครัว ไม่ได้จ้างแรงงานมาช่วย เนื่องจากเจ้าของจะรับผ้าใน

จำนวนที่ตนเองพอจะทำได้เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่าย ส่วนเครื่องซักผ้าและเตารีดเป็นการลงทุนในตอนแรกเท่านั้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว

นอกจากนี้ จากการสังเกตพบว่า ในชุมชนเฉวงจะมีป้ายรับจ้างซักผ้าเป็นจำนวนมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าอาชีพซัก - รีดเสื้อผ้าเป็นอีกอาชีพหนึ่งในชุมชนเฉวงที่ได้รับความนิยม เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะหรือความรู้ ประกอบกับจำนวนประชากรที่อพยพเข้ามาทำงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้อาชีพดังกล่าวได้เปิดบริการอย่างแพร่หลายในชุมชนเฉวง อย่างไรก็ตามการมีผู้ประกอบการมากขึ้นนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของกรณีศึกษาที่ประกอบอาชีพนี้อยู่เดิมมากนัก เนื่องจากอาชีพนี้เป็นอาชีพที่อาศัยความไว้วางใจจากลูกค้าในฝีมือการซัก - รีดเสื้อผ้าและความรับผิดชอบในการดูแลรักษาเสื้อผ้า หรือผ้าประเภทอื่นๆ ให้กับลูกค้า ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“ลูกค้าเข้าส่วนใหญ่ เพราะบอกกันแบบปากต่อปาก พอมาเป็นลูกค้ากันแล้วก็จะ是客户ประจำกันต่อไป ตอนนี่ก็มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันดี ยิ่งพอการท่องเที่ยวเข้ามาลูกค้าก็ยิ่งมากขึ้น ทำให้ได้เงินมากขึ้น ให้ไปทำอาชีพอื่นก็คงทำไม่ได้แล้ว ไม่ถนัด ชอบอาชีพนี้เพราะอิสระดี” (ดัชนี เย็นใส, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2548)

สำหรับครอบครัวในรุ่นลูกที่เป็นลูกจ้างในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้แก่

6) อาชีพแม่บ้าน และคนสวนในโรงแรม เป็นกลุ่มที่ทำงานมาเป็นระยะเวลายาวนาน ตั้งแต่ในช่วงที่โรงแรมหรือบังกะโลในชุมชนเฉวงเริ่มก่อตั้ง โดยจะเข้าเริ่มทำงานตั้งแต่ตำแหน่งระดับล่างก่อน หลังจากนั้นได้รับการเลื่อนตำแหน่งเรื่อยมาจนกระทั่งในปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งในระดับผู้จัดการ และหัวหน้า รายได้ของผู้ประกอบอาชีพในกลุ่มนี้จะมีลักษณะที่แน่นอน และจะเพิ่มขึ้นตามตำแหน่งที่สูงขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลา และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างจากอาชีพอื่นที่รายได้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยว และฤดูกาลของการท่องเที่ยว ซึ่งในส่วนของพนักงานในโรงแรมก็จะได้รับเงินค่าบริการพิเศษ (service charge) ขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยว และฤดูกาลการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

ในกรณีศึกษาที่ประกอบอาชีพเป็นแม่บ้านในโรงแรมเริ่มงานนี้ตั้งแต่เรียนจบจากเทคนิคกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่โรงแรมอิมพีเรียล สมุยเริ่มเปิดกิจการ ในครั้งแรกเข้ามาทำงานเป็นแม่บ้านดูแลห้องพัก ได้รับเงินเดือนๆ ละ 2,190 บาท ปัจจุบันทำงานมาได้ 18 ปีแล้ว และได้เลื่อนตำแหน่งมาเป็นหัวหน้าแม่บ้านทำหน้าที่คอยควบคุมและดูแลการทำงานของแม่บ้านอีกทีหนึ่ง ได้รับเงินเดือน 9,000 บาท เมื่อรวมค่าบริการพิเศษ (service charge) แล้วมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 13,000 - 14,000 บาท แต่ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าในอดีตมากแต่กรณีศึกษากลับมองความเป็นอยู่สมัยก่อนนั้นดีกว่าในปัจจุบัน เนื่องจากผลกระทบของการพัฒนา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าของเงินลดลง จำนวนเงินที่เพิ่มไม่ได้ทำให้ซื้อของได้มากขึ้น ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า “ในอดีตรายได้น้อย รายจ่ายก็น้อย ค่าเงินสมัยก่อนมาก เงินเดือนออกก็ซื้อทองเก็บได้ แต่ตอนนี้ค่าเงินลดลง เงินเดือนทั้งเดือนก็ซื้ออะไรไม่ได้” (นางพิกุลทอง อินทร์คำ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

สำหรับกรณีศึกษาที่ประกอบอาชีพทำสวนในโรงแรมอิมพีเรียล สมุย เริ่มเข้ามาทำงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 หน้าที่ในแต่ละวันคือ ตกแต่งต้นไม้ ปลูกหญ้า โดยอาศัยคนสวนที่ทำอยู่ก่อนสอน ทำอยู่ได้ 2 ปี เจ้าของให้ย้ายไปทำงานที่โรงแรมบีทเฮาส์ซึ่งเป็นโรงแรมเปิดใหม่และเจ้าของเป็นคนเดียวกัน ได้รับเงินเดือน 2,190 บาท ปัจจุบันนี้ได้รับเงินเดือน 10,500 บาท นอกจากนี้ยังได้รับสวัสดิการอาหาร 3 มื้อ มีวันหยุด 7-8 วันต่อเดือน รวมทั้งประกันสังคม ส่วนรายจ่ายในอดีตนั้นประมาณเดือนละ 1,000 บาท แต่ปัจจุบันนี้ค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นเป็น 10,000 บาท เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของลูก และค่าครองชีพที่สูงขึ้นในชุมชน ทำให้มีเงินเก็บออมน้อยลงกว่าในอดีต อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างงานให้กับคนในชุมชน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้กับคนที่มีศึกษาน้อยและไม่เลือกงานได้มีอาชีพและมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“พอมีการท่องเที่ยวเข้ามา ทำให้บ้านเมืองเจริญ จากสวนจากป่าก็กลายเป็นโรงแรม และบังกะไล ทำให้คนกินดีอยู่ดี มีงานทำ เหมือนตัวเองที่เรียนมาไม่สูง จึงไม่เลือกงาน เลยเลือกทำงานเป็นคนสวน” (นายประยุทธ คุ้มพร้อม, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

7) อาชีพพนักงานบัญชีในโรงแรม กรณีศึกษาที่ประกอบอาชีพนี้เริ่มทำงานครั้งแรกปี พ.ศ. 2532 ในตำแหน่งพนักงานต้อนรับ ถึงแม้ว่าจะจบการศึกษาในระดับอนุปริญญาสาขาบัญชี ได้รับเงินเดือน 3,000 บาท ต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งมาทำงานเป็นพนักงานบัญชี ซึ่งทำมาจนถึงปัจจุบันมีรายได้ต่อเดือน 18,000 บาท ถึงแม้ว่าจะมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่มีรายจ่ายที่สูงขึ้นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในอดีตที่เริ่มทำงานมีรายจ่ายต่อเดือนประมาณ 1,000 บาท แต่ในปัจจุบันมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นถึงเดือนละประมาณ 9,000 บาท ซึ่งหากในเดือนไหนได้เงินค่าบริการพิเศษ (service charge) มากก็จะมีเงินเหลือเก็บมาก โดยเฉพาะในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักที่โรงแรมมาก เดือนธันวาคม – มีนาคม และเดือนสิงหาคม จะได้เงินค่าบริการพิเศษ (service charge) เดือนละประมาณ 4,000 – 5,000 บาท

กรณีศึกษาให้ความเห็นว่าสังคมในปัจจุบันภายหลังจากมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นดีกว่าในอดีต เนื่องจาก ถึงแม้มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นแต่ก็มีข้อดีคือทำให้รู้จักประหยัด และการสร้างงานในชุมชนยังเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนทุกกลุ่ม ซึ่งไม่ควรแบ่งแยกไม่ว่าจะเป็นคนท้องถิ่นหรือคนต่างถิ่น ก็เป็นคนไทยเหมือนกัน และเมื่อมีการกระจายรายได้แล้ว

ผลกระทบในด้านดีอื่นๆ ก็จะตามมา เช่น ทุกคนมีความกินดีอยู่ดีไม่มีความเหลื่อมล้ำกันมาก เป็นต้น ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“สังคมในปัจจุบันนี้ดีกว่าแต่ก่อนมาก ค่าใช้จ่ายสูงสอนให้เรารู้จักประหยัด แล้วถ้าเศรษฐกิจเราดีแล้ว มีการกระจายรายได้ให้ทุกคนเฉวงเอง หรือคนจากข้างนอกอย่างอื่นก็จะตามมา” (ทัตตาทภรณ์ บุญสุข, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2548)

8) อาชีพขับรถส่งนักท่องเที่ยวดำน้ำ หลังจากที่กรณีศึกษาเรียนจบระดับอนุปริญญาด้านไฟฟ้ามาที่สุราษฎร์ธานีก็กลับมาเข้าทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวที่การไฟฟ้า แต่เนื่องจากเงินเดือนที่ได้รับประมาณ 5,000 บาท ไม่พอใช้ประกอบกับเพื่อนนำไปฝากงานให้ที่บริษัท Easy Diving ซึ่งเป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการดำน้ำของชาวต่างประเทศ เขาได้เริ่มทำงานขับรถรับ-ส่งนักท่องเที่ยวไปลงเรือดำน้ำตามเกาะต่างๆ ในปี พ.ศ. 2544 มีรายได้เดือนละ 7,000 บาท และได้เงินค่าบริการพิเศษ (service charge) ประมาณเดือนละ 2,000 – 3,000 บาท หลังจากประกอบอาชีพนี้มาได้ 4 ปีจนถึงปัจจุบันได้รับเงินเดือนๆ ละ 9,000 บาท รวมเงินค่าบริการพิเศษ (service charge) ประมาณ 3,000 – 4,000 บาท

การมีรายได้ที่คงที่ต่อเดือน ทำให้ผู้ประกอบการนี้มองว่าไม่คุ้มหากในบางเดือนที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้ต้องขับรถรับส่งหลายเที่ยว ในขณะที่ค่าจ้างยังคงเท่าเดิม ในขณะที่เจ้าของกิจการซึ่งส่วนมากเป็นชาวต่างประเทศนั้นจะรับประโยชน์โดยตรงจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า *“ถ้าฝรั่งมาก ก็ต้องทำงานหนักขึ้น เหนื่อยแต่เงินเท่าเดิม แยกมากเจ้าของดีใจเพราะได้กำไรมากขึ้น กิจการดำน้ำไม่ใช่ของคนท้องถิ่นเลย ดังนั้น รายได้อยู่กับฝรั่งหมด” (นิพนธ์ ไชยราช, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)*

อย่างไรก็ตาม กรณีศึกษายังมองว่าการได้เปลี่ยนมาประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้เขามีรายได้เพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่สูงมากในปัจจุบัน เนื่องจากต้องผ่อนค่าน้ำบ้านเดือนละประมาณ 12,000 บาท และผ่อนชำระเงินกู้ที่นำมาลงทุนเปิดร้านขายของชำให้กับแม่เดือนละ 3,000 บาท แต่ก็สามารถอยู่ได้อย่างสบายกว่าในอดีตที่รายได้และรายจ่ายแตกต่างกันมาก

โดยสรุป ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตในด้านรายได้ – รายจ่าย นั้นพบว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้น ทำให้คนในท้องถิ่นที่อยู่ในภาคธุรกิจนี้สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบายมากขึ้น โดยเฉพาะนำมาซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถยนต์ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในบ้าน เป็นต้น ส่วนการนำเงินไปลงทุนต่อนั้นพบว่า มีน้อยมากที่จะนำเงินไปขยายกิจการของตัวเอง ส่วนมากจะนำเงินไปใช้หมุนเวียนในกิจการของตัวเองเป็นหลัก ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า คนท้องถิ่นในรุ่นลูกของเกษตรกรที่จะมีความคิดนำเงินมาลงทุนเพื่อพัฒนากิจการของตนเองให้สามารถอยู่ได้ในสภาพที่มี

การแข่งขันกันสูงภายในผู้ประกอบการประเภทเดียวกันนั้น มักจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง อย่างน้อยก็ในระดับปริญญาตรี รวมถึงมีทักษะการบริหารจัดการมาจากอาชีพเดิมที่เคยทำก่อนหน้าที่จะมาประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

จากการศึกษาภาคสนามกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักคือ

1) ครอบครัวยุวชนรุ่นลูกของเกษตรกรท้องถิ่นที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป โดยคนในกลุ่มนี้ที่ตัดสินใจมาทำงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นรุ่นบุกเบิกทั้งที่เป็นเจ้าของกิจการ เช่น เป็นเจ้าของกิจการรถเช่าเป็นรายแรกของหาดเฉวง และที่เป็นลูกจ้างในโรงแรมหรือบังกะโลที่พักต่างๆ ก็ถือเป็นลูกจ้างในยุคแรกที่เริ่มก่อตั้งกิจการเช่นเดียวกัน และได้เลื่อนตำแหน่งจนมาอยู่ในระดับหัวหน้าในปัจจุบัน คนในกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งจะเริ่มทำงานตั้งแต่ในช่วงที่เริ่มมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือ ใน พ.ศ. 2524 เช่น กรณีศึกษาคนหนึ่งที่ทำธุรกิจรถเช่าเป็นรายแรกในหาดเฉวง โดยเขาเริ่มบุกเบิกทำมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2525 และอีกกรณีหนึ่งที่เริ่มทำงานเป็นแม่บ้านในโรงแรมอิมพีเรียลตั้งแต่เริ่มเปิดเกิดกิจการ คือ ปี พ.ศ. 2532 ซึ่งถือเป็นโรงแรมระดับห้าดาวแห่งแรกในเฉวง

ลักษณะเฉพาะของคนในกลุ่มนี้คือ มีระดับการศึกษาไม่สูงมากนัก บางรายจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้พวกเขามีลักษณะของนักสู้งานอย่างแท้จริง ไม่เลื่องงาน อดทนรอต่อการพัฒนาธุรกิจของตัวเองจากเล็กไปใหญ่ หรือยอมทำงานในระดับต่ำกว่าก่อน จนสามารถเลื่อนตำแหน่งมาอยู่ในระดับหัวหน้าได้ อีกประการหนึ่งคือ การได้ติดต่อและทำงานร่วมกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทำให้เขาได้นำเอาวัฒนธรรมที่ดีจากนักท่องเที่ยวเหล่านั้นมาปรับใช้กับงานของตัวเอง เช่น การตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด มีความรับผิดชอบ

2) ครอบครัวยุวชนรุ่นลูกของเกษตรกรท้องถิ่นที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี คนในกลุ่มนี้มีน้อยมากที่เข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์พบว่า มีเพียงร้อยละ 20 ของแรงงานทั้งหมดในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกนั้นหลังจากเรียนจบก็จะเข้าทำงานในเมืองหลวงหรือต่างถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคลคือ เด็กรุ่นใหม่ส่วนมากพ่อแม่จะส่งให้เรียนหนังสือจนถึงระดับสูงสุดที่จะส่งได้ ทั้งในชั้นปริญญาตรีและปริญญาโท ทำให้พวกเขาไม่สนใจทำงานในระดับที่ต่ำกว่าวุฒิมัธยมศึกษาของตัวเองจบมา ประกอบปัจจัยด้านความต้องการจ้างแรงงานของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ไม่สอดคล้องกับคุณวุฒิของเด็กรุ่นใหม่ที่ยังออกมาคือ เน้นแรงงานไร้ทักษะเป็นหลัก เช่น แม่บ้าน คนสวน ผู้ช่วยกุ๊ก เป็นต้น จึงทำให้แรงงานจากต่างถิ่น โดยเฉพาะแรงงานอีสาน และแรงงานต่างด้าวซึ่งเป็นพวกที่มีการศึกษาไม่สูงนัก อีกทั้งมีความขยัน อดทน และไม่เลื่องงานเข้ามาทำงานในธุรกิจนี้เป็นจำนวนมาก ส่วนตำแหน่งในระดับสูงขึ้นไป เช่น พนักงานบัญชี พนักงานระดับหัวหน้าหรือในระดับผู้บริหาร มักมา

จากการเลื่อนตำแหน่งคนภายในสถานประกอบการที่มีอยู่เดิม รวมถึงมีการจ้างคนทำงานจากโรงแรมหรือบริษัทในเครือเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ในชุมชนเฉวงยังมีครอบครัวในรุ่นลูกจำนวนหนึ่งที่ตั้งแม่มีอยู่ไม่มากนักแต่ก็ไม่อาจจะเลยในการอธิบายถึงได้ คือ กลุ่มคนที่สำเร็จการศึกษาและกลับมาอยู่บ้าน โดยไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ ไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีฐานะมาจากการขาย และให้เช่าที่ดินให้กับนักลงทุน โดยคนรุ่นลูกในกลุ่มนี้มักจะคิดว่าตัวเองมีฐานะดีจึงไม่จำเป็นต้องประกอบอาชีพ และหากกลับมาอยู่บ้านได้สักระยะหนึ่งก็จะมีการชักนำให้รู้จักกับคนในรุ่นลูกที่มีฐานะใกล้เคียงกัน และมักจะจบด้วยการแต่งงานกัน

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรไม่ต้องการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมสืบต่อจากรุ่นพ่อแม่ เนื่องจากรุ่นพ่อแม่ก็ทำงานในภาคเกษตรกรรมน้อยลง เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากที่ดิน จากที่ดินที่เคยเป็นสวนมะพร้าวก็กลายมาเป็นบ้านพักให้กับนักท่องเที่ยว และคนที่อพยพเข้ามาทำงาน ซึ่งเป็นการลงทุนที่ให้ผลประโยชน์มากกว่า ประกอบกับคนในรุ่นลูกมีทางเลือกและโอกาสในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ไม่มีความสนใจในการทำงานภาคการเกษตรที่มีรายได้ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้ง มีความคิดว่าการทำงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นสามารถสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัวได้

แนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคตของชุมชนเฉวง นอกจากการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรงแล้ว เช่น การทำโรงแรมหรือบังกะโลที่พัก เป็นต้น ยังมีอาชีพที่คาดว่าจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นคือ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในทางอ้อม เพื่อรองรับการเข้ามาของคนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ ได้แก่

1) อาชีพรับจ้างซักผ้า - รีดผ้า เนื่องจากมีคนจากต่างถิ่นอพยพเข้ามาทำงานภายในชุมชนเฉวงมากขึ้นเรื่อยๆ ตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้คนในท้องถิ่นบางส่วนมีรายได้จากการรับซักผ้า-รีดผ้าให้กับคนกลุ่มนี้ ซึ่งลูกค้าจะมีทั้งพนักงานในโรงแรมที่พักที่มีตำแหน่งสูง ไปจนถึงหญิงค้าบริการ และนักท่องเที่ยว

2) อาชีพรับจ้างเลี้ยงเด็กเล็ก ปัญหาเด็กเล็กที่เป็นลูกของคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงาน ไม่มีคนเลี้ยงดูตอนพ่อแม่ไปทำงาน ทำให้ต้องนำไปฝากเลี้ยงตามบ้านของคนในท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่จะเป็นบ้านที่มีคนแก่ไม่ได้ทำงานและอยู่กับบ้านเฉยๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการรับจ้างเลี้ยงเด็กต่อเดือน 2,500-3,500 บาท

3) อาชีพทำบ้านเช่าให้กับแรงงานอพยพต่างถิ่น และแรงงานต่างด้าว เพราะจำนวนแรงงานที่อพยพเข้ามาทำงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับคนในท้องถิ่นไม่นิยมไปลงทุนในธุรกิจที่ต้องใช้ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการที่ซับซ้อนมากนัก จึงมีแนวโน้มที่จะ

ลงทุนในการประกอบอาชีพดังกล่าว เนื่องจากเพียงแค่มีพื้นที่ และมีเงินทุน ก็สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นและแน่นอนในแต่ละเดือน

จากการศึกษาครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ทั้งในระดับลูกจ้างและเจ้าของกิจการถือเป็นกลุ่มที่มีทุนเดิมเพียงพอต่อการปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสังคมสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน เงินทุน และความรู้ ทำให้กลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรง และทางอ้อม จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางด้านวัตถุที่ได้รับ ไม่ได้ทำให้คนในกลุ่มนี้รอดพ้นจากผลกระทบด้านลบทางสังคมที่มีตามมา

โดยสรุป ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตในด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพในเรื่องของรายรับ-รายจ่ายของคนทั้ง 4 กลุ่มนั้นพบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ - รายจ่ายแตกต่างกันไป กล่าวคือ การท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง คือ ทำให้ปลาที่มีจำนวนน้อยลง และการก่อสร้างรวมถึงกิจกรรมต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการประกอบอาชีพนี้ ในขณะที่ชาวสวนได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวคือ พื้นที่ในการประกอบอาชีพ ลดน้อยจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ของที่ดินไปเพื่อเป็นสถานที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามา ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการประกอบอาชีพนี้ ส่งผลให้รายได้และรายจ่ายของเกษตรกรไม่เป็นไปในลักษณะเพียงพอต่อการยังชีพเหมือนเช่นในอดีต และทำให้เกษตรกรบางส่วนตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพไปสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถดำรงชีพได้ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม รายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้จะเพิ่มขึ้นเฉพาะกับกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเท่านั้น ในขณะที่ค่าครองชีพที่สูงขึ้นส่งผลต่อทั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและคนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปรับตัวเข้าสู่การทำงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองปัจจุบันได้อย่างไม่เดือดร้อนมากนัก

4.1.2 การใช้เวลาในการทำงาน

1) ครอบครัวชาวประมง

การประกอบอาชีพประมงชายฝั่งในอดีตมีสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งทะเลชุกชุมมาก ทำให้ชาวประมงไม่ต้องออกไปไกลมากนัก การประกอบอาชีพประมงนั้นจะอาศัยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเป็นตัวช่วยในการทำประมงคือ การขึ้นลงของน้ำทะเล และทิศทางการพัดของ

กระแสนลมบก ลมทะเล โดยชาวประมงจะนำเรือออกหาปลาในขณะที่น้ำทะเลขึ้น และมีกระแสนลมบกพัดเอาเรือซึ่งจะติดใบแล่นออกไปตามชายฝั่งทะเล และเมื่อหาปลาได้แล้วก็จะนำเรือกลับเข้าสู่ฝั่ง โดยลมทะเลจะเป็นตัวช่วยให้เรือสามารถกลับเข้าสู่ฝั่งได้ ดังนั้น ในการออกเรือแต่ละครั้ง จะต้องสอดคล้องกับการขึ้นลงของน้ำทะเลและการพัดของกระแสนลมบกลมทะเล และประการสำคัญที่ต้องคำนึงมากในการออกเรือคือ ช่วงเวลาในการออกเรือ ชาวประมงจะออกเรือในช่วงที่ไม่มีมรสุม คือ ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และหยุดในช่วงมรสุมตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน โดยจะหันไปทำไร่ และทำนาแทน นอกจากนี้ หากในชุมชนมีประเพณีสำคัญ เช่น ประเพณีรับ - ส่งตายาย ประเพณีชักพระ หรือประเพณีอื่นๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช ดังนั้น ปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ชาวประมงไม่สามารถออกเรือในอดีตคือ เรื่องของสภาพอากาศและการเข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ภายในชุมชน สำหรับเวลาที่ชาวประมงจะออกเรื่อนั้นคือ ในตอนเย็นประมาณ 17.00 - 18.00 น. และกลับเข้าฝั่งประมาณ 22.00 น. แต่บางครอบครัวก็จะออกเรือตอนเย็นประมาณ 17.00 - 18.00 น. โมงเย็นกลับเข้าฝั่งประมาณ 03.00 - 04.00 น. ชาวประมงบอกว่าในอดีตปลามีจำนวนมาก โดยไม่ต้องออกจากฝั่งไปไกลประมาณ 2 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ในระยะแรกเรือเป็นเรือแจวทำให้ใช้ระยะเวลายาวนาน บริเวณที่ออกหาปลาเป็นประจำ คือ บริเวณชายหาดแฉวง เกาะฟาน ท้องตะเกียน หาดบ่อผุด เป็นต้น

ในระหว่างที่สามีออกเรือ ภรรยาทำหน้าที่ดูแลงานในครอบครัวทุกอย่างแทนสามี ตั้งแต่ทำงานบ้าน และเลี้ยงลูก เมื่อสามีกลับเข้าฝั่ง ภรรยาจะไปคอยที่ท่าเรือเพื่อเอาปลาลงจากเรือ โดยแบ่งปลาออกเป็นส่วนๆ ส่วนหนึ่งเก็บไว้กินเอง อีกส่วนแจกญาติพี่น้อง ส่วนที่เหลือจะนำไปขายที่ตลาดในชุมชน ปลาที่หาได้ในอดีตมีปลาทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็น ปลาหู ปลาจาละเม็ด ปลาอินทรี ปลากะพง เป็นต้น ส่วนสามีก็จะเก็บเรือ เก็บเครื่องมือที่ใช้ในการออกทะเล และสำรวจความเสียหายของอุปกรณ์ทุกชิ้น ถ้าพบว่าชำรุดก็จะทำการซ่อมแซม เพื่อจะได้นำกลับไปใช้อีกในวันรุ่งขึ้น หลังจากที่ซ่อมแซมอุปกรณ์ประมงเสร็จแล้ว ชาวประมงก็จะพักผ่อน ตกบាយๆ ถ้ามีเวลาว่างมากก็จะออกไปดูสวน ส่วนภรรยาเมื่อกลับจากขายปลาในตลาด ก็จะกลับมาหุงข้าว และจัดการให้ลูกไปโรงเรียน หลังจากนั้นก็จะออกไปทำสวน ทำไร่และทำนา

ก่อนปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นช่วงที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เข้ามาในชุมชนสักกระยะหนึ่งแล้ว การหาปลาของชาวประมงท้องถิ่นยังคงเป็นไปอย่างไม่มีปัญหา ถึงแม้ว่าจะมีคนท้องถิ่นบางส่วนที่เคยทำสวนมะพร้าวมาก่อนจะหันมาทำอาชีพประมงในภายหลัง รวมถึงคนต่างถิ่นที่พากันเข้ามาหาปลาในชุมชนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ก็เนื่องจากจำนวนปลาในขณะนั้นยังมีอยู่มาก แต่หลังจากปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา เมื่อการก่อสร้างสถานที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวต่างๆ ได้แล้วเสร็จ และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้ชาวประมงเริ่มได้รับผลกระทบจากสิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบที่ทำให้จำนวนปลาในบริเวณชายฝั่งเริ่มลดน้อยลง จากการ

สัมภาษณ์ชาวประมงท้องถิ่นพบว่า บางครั้งออกเรือไปก็ไม่ได้ปลากลับมาเลยก็มี เมื่อปลาเริ่มหายากมากขึ้น ส่งผลให้ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2538 ชาวประมงต้องใช้เวลาในการเดินทางออกไปหาปลามากขึ้น เนื่องจากได้ย้ายที่หาปลาออกไปไกลกว่าเดิม เช่น บริเวณเกาะพังงัน เกาะเต่า อ่าวทอง (เกาะที่ตั้งอยู่บริเวณเกาะสมุย) เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้มีอุปสรรคของการทำประมงท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันนี้ แม้ในช่วงที่ไม่มีมรสุม ชาวประมงก็จะออกเรือโดยเฉลี่ยประมาณ 10-15 ครั้งต่อเดือนเท่านั้น จากที่เคยออกเรือเกือบทุกวัน เนื่องจากจำนวนปลาที่ลดลง ประกอบกับในการออกหาปลาแต่ละครั้งมีต้นทุนสูงคือ ค่าน้ำมัน หากออกเรือแล้วได้จำนวนปลาน้อยหรือไม่ได้เลยก็จะทำให้ชาวประมงขาดทุน ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ส่งผลกระทบต่อการใช้เวลาในการทำงานของวิถีชีวิตของชาวประมง

2) ครอบครัวชาวสวนมะพร้าว

ในอดีตการใช้เวลาในการทำสวนมะพร้าวนั้น สมาชิกในครอบครัว และเพื่อนบ้านจะช่วยกันโดยไม่มีค่าจ้าง ชาวสวนจะออกไปสวนหลังจากที่รับประทานอาหารเช้าเสร็จ และมักจะนำข้าวห่อไปรับประทานตอนเที่ยงในสวน และจะกลับออกจากสวนในตอนเย็น แต่ทั้งนี้วิถีชีวิตการใช้เวลาในการทำสวนมะพร้าวนั้นอาจมีเวลาเช้า - ออกไม่แน่นอน หากในชุมชนมีงานประเพณีที่สำคัญภายในชุมชน งานสำคัญทางศาสนา หรืองานของเพื่อนบ้าน เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานบวช การช่วยกันสร้างบ้าน เป็นต้น ชาวสวนมักจะให้ความสำคัญกับการช่วยเหลืองานเพื่อนบ้าน หรือการเข้าร่วมงานประเพณีก่อนที่จะไปดูแลสวนของตนเอง

ขั้นตอนการทำสวนมะพร้าว ในขั้นแรกชาวสวนจะต้องเตรียมพื้นที่โดยการถางสวนที่รกให้เรียบเตียนก่อนด้วยพรั้า ขั้นตอนต่อไปคือ การคัดเลือกพันธุ์มะพร้าว ซึ่งพันธุ์ที่นำมาปลูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทต้นเตี้ยและประเภทต้นสูง มะพร้าวประเภทต้นเตี้ยเมื่อโตเต็มที่จะสูงประมาณ 12 เมตร ลำต้นเล็กและทางใบสั้น จะเริ่มให้ผลเมื่อมีอายุประมาณ 3-4 ปี ให้ผลผลิตนานประมาณ 35-40 ปี มะพร้าวประเภทนี้มีการผสมพันธุ์ตัวเองค่อนข้างสูง มักให้ผลดกและไม่ค่อยกลายพันธุ์ ส่วนใหญ่นิยมปลูกไว้เพื่อรับประทานผลอ่อน เพราะในขณะที่ยังไม่แก่อายุประมาณ 4 เดือน เนื้อมะพร้าวมีลักษณะอ่อนนุ่ม และน้ำมีรสหวาน มะพร้าวบางพันธุ์น้ำมีคุณสมบัติพิเศษคือ มีกลิ่นหอม มะพร้าวชนิดนี้เรียกว่า “มะพร้าวน้ำหอม” ปัจจุบันมะพร้าวน้ำหอมกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่นิยมใช้ในการบริโภค ส่วนมะพร้าวประเภทต้นสูง ตามปกติมะพร้าวต้นสูงจะผสมข้ามพันธุ์คือ ในแต่ละช่อดอก (จั่น) หนึ่งๆ ดอกตัวผู้จะค่อยๆ ทอยบานและร่วงลงไปหมดก่อนที่ดอกตัวเมียในจั่นนั้นจะเริ่มบาน จึงไม่มีโอกาสผสมพันธุ์ตัวเอง มะพร้าวประเภทนี้เป็นมะพร้าวเศรษฐกิจส่วนใหญ่ปลูกเป็นสวนทำเป็นอาชีพ เพื่อใช้เนื่องจากผลแก่ไป

ประกอบอาหาร หรือเพื่อทำมะพร้าวแห้งเพื่อนำไปแปรรูปในกระบวนการขั้นต่อไป ลักษณะของมะพร้าวต้นสูงจะมีลำต้นใหญ่ ต้นสูงโตเต็มที่ประมาณ 18 เมตร ทางใบจะใหญ่และยาว จะเริ่มให้ผลเมื่ออายุประมาณ 5-6 ปี มะพร้าวประเภทต้นสูงให้ผลผลิตนานประมาณ 80 ปี มะพร้าวจะมีผลโต เนื้อมะพร้าวหนาปริมาณและมาก

มะพร้าวพื้นเมืองที่ชาวสวนนิยมปลูกกันมาตั้งแต่ดั้งเดิมจะมีลักษณะดีหลายอย่าง เช่น มีขนาดผลค่อนข้างโต และทนทานต่อสภาพอากาศแล้งได้ดี เมื่อปลูกมะพร้าวแล้วไม่ต้องรดน้ำ ใส่ปุ๋ย มะพร้าวก็สามารถเจริญเติบโตได้ดี ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกมะพร้าวในอดีตคือ หนูป่า และปลวก โดยหนูป่าจะมากัดกินมะพร้าวที่ชาวบ้านเพิ่งจะปลูก ชาวสวนจะแก้ปัญหาโดยใช้ผ้าสกปรกที่มีกลิ่นเหม็นผูกไว้ที่โคนต้นมะพร้าว เมื่อหนูได้กลิ่นเหม็นก็จะไม่กิน ซึ่งชาวสวนบอกว่ากลิ่นเหม็นใช้ปัสสาวะ ส่วนปลวกนั้นจะกินเปลือกนอกของต้นมะพร้าว มะพร้าวจะไม่ตายแต่เมื่อมะพร้าวออกผลลูกมะพร้าวจะไม่สวย ชาวบ้านแก้ไขโดยการใช้น้ำมันเครื่องโดยขอจากเก่าแก่ที่มีรถบรรทุกมะพร้าวมาทาบบริเวณเปลือกมะพร้าว แต่ปัจจุบันนี้ยังมีปัญหาสำคัญที่ชาวสวนต้องเผชิญ คือปัญหาศัตรูพืชที่เรียกว่า "แมลงดำหนาม" ซึ่งระบาดมาได้ประมาณ 2-3 ปีแล้ว สาเหตุของการแพร่ระบาด สันนิษฐานว่าติดมากับพืชที่อาศัยของแมลงชนิดนี้ ได้แก่ มะพร้าวและพืชตระกูลปาล์ม แมลงดำหนามทั้งในระยะตัวหนอน และตัวเต็มวัยจะกัดกินยอดอ่อนที่สุดของมะพร้าวที่ยังไม่คลี่ โดยซ่อนตัวในใบอ่อนที่พับอยู่ และจะย้ายไปกินยอดอ่อนอีกหลังจากใบคลี่ออกแล้ว ทำให้ยอดมะพร้าวชะงักการเจริญเติบโต และเมื่อมีการทำลายรุนแรงหลายๆ ใบในแต่ละต้น จะมองเห็นเป็นสีเขียวโพลนชัดเจนชาวสวนเรียกว่า "โรคหัวหงอก" ระยะที่เป็นตัวหนอนเป็นระยะที่สำคัญเพราะทำลายได้รุนแรงกว่าระยะตัวเต็มวัย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีอากาศแห้งแล้งในฤดูร้อน และขาดน้ำ อาการถูกทำลายจะแสดงรุนแรงมากกว่า ซึ่งวิธีการกำจัดแมลงดำหนามนั้นจะใช้แตนเบียนซึ่งจะช่วยทำลายตัวหนอนของแมลงดำหนามมะพร้าว โดยจะเริ่มปล่อยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นฤดูระบาดของแมลงดำหนาม นอกจากแมลงดำหนามแล้วยังมีศัตรูพืชมะพร้าวอีก 2 ชนิดคือ ดัวงแรดซึ่งเป็นแมลงปีกแข็งตัวใหญ่มีสีน้ำตาลเข้ม บนหัวมีนอเหมือนแรด เมื่อตัวแก่จะกัดกินยอดและใบอ่อนทำให้ดัวงงวงมาวางไข่ ดัวงงวงจะมีขนาดเล็กเข้าทำลายต้นมะพร้าวโดยการวางไข่ ตามรอยแผลที่มีอยู่แล้ว เช่นแผลที่เกิดจากดัวงแรดกัดทำลายเมื่อไข่ฝักตัวแล้วหนอนก็จะกัดกินส่วนที่อ่อนแล้วจะเจาะเข้าในลำต้นทำให้ต้นมะพร้าวเหี่ยวเฉาและตายได้

เนื่องจากการปลูกมะพร้าวจะเริ่มให้ผลหลังจากปลูกประมาณ 5-6 ปี ดังนั้นในขณะที่ต้นยังเล็กอยู่ ชาวสวนมักจะปลูกพืชแซมระหว่างแถวต้นมะพร้าว ซึ่งเป็นพืชที่มีอายุสั้นอาจจะเป็นพืชไร่ เช่น สับปะรด ถั่วประเภทต่างๆ หรือพืชผัก เช่น พริกทอง แตงกวา แตงโม ข้าวโพด เป็นต้น ในระหว่างที่รอมะพร้าวออกผล ชาวบ้านส่วนใหญ่แล้วจะมีรายได้จากการปลูกพืชดังกล่าวในการหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อเสร็จงานในช่วงเช้าชาวบ้านจะพักรับประทานอาหารกับเพื่อนบ้าน และจะ

กลับออกจากสวนในตอนเย็นประมาณ 4 โมง แต่ทั้งนี้วิถีชีวิตในการทำสวนนั้นอาจมีเวลาเข้า-ออกสวนไม่แน่นอน ทั้งนี้เหตุผลหลักที่จะไม่ไปสวนนั้นเนื่องมาจากภายในชุมชนมีงานประเพณีสำคัญประจำท้องถิ่น งานสำคัญทางศาสนา และการช่วยเหลืองานเพื่อนบ้านเช่น งานแต่งงาน การช่วยกันสร้างบ้าน เป็นต้น

มะพร้าวจะออกดอกเฉลี่ยปีละประมาณ 12 จัน ถ้าได้รับการดูแลดีก็จะติดผลทุกจัน ได้ผลผลิตทุกเดือน เดือนละ 1 ทะลาย แต่ตามปกติจะเก็บผลมะพร้าวได้ไม่เท่ากันในแต่ละเดือน เดือนที่ให้ผลผลิตน้อยคือ ระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคม ต่อจากนั้นจะเริ่มเก็บผลมะพร้าวได้มากขึ้นเรื่อยๆ ช่วงที่เก็บผลได้มากที่สุดคือ เดือนสิงหาคมถึงกันยายน ผลมะพร้าวจะเริ่มแก่เมื่ออายุประมาณ 11 เดือน จนอายุ 12 เดือน ก็แก่เต็มที่ ลักษณะผลแก่สังเกตได้จากผิวของเปลือกจะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีคล้ำลักษณะของก้านปูหรือสีน้ำตาล และปริมาณน้ำในผลจะน้อยลง ดังนั้นเมื่อเขย่าผลดูก็จะไม่ค่อยได้ยินเสียงน้ำ มะพร้าวในทะลายเดียวกันจะแก่ไม่พร้อมกัน ดังนั้นในการเก็บผลมะพร้าวจะเลือกเก็บมะพร้าวที่ผลมะพร้าวแก่หมดแล้ว

ชาวสวนมะพร้าวนิยมสอยมะพร้าวทุกๆ 45-60 วัน ใน 1 วันจะสอยมะพร้าวได้ประมาณ 300 - 400 ผล แต่ถ้าต้นมะพร้าวสูงมากๆ ชาวสวนมักใช้ลิงเก็บมะพร้าวแทนใน 1 วัน ลิงจะเก็บผลมะพร้าวได้ประมาณ 500 - 600 ผล เมื่อสอยมะพร้าวเสร็จแล้ว จะใช้เหล็กเก็บมะพร้าวมารวมกันเป็นกองตามจุดต่าง หลังจากนั้นจะใช้ควายขนมะพร้าวไปเก็บที่บ้าน แต่ถ้าชาวสวนจะขายมะพร้าวให้กับพ่อค้าที่รับซื้อ พ่อค้าก็จะเข้ามารับซื้อถึงในสวน แต่ถ้าชาวบ้านนำมะพร้าวไปเก็บที่บ้านก็จะใช้เหล็กติดปอกเปลือกผิววนอกออก เหลือส่วนในมะพร้าวที่เรียกว่าพดไว้ห่อหุ้มกะลาเล็กน้อยเพื่อลดแรงกระแทกในขั้นตอนการขนส่ง แต่หากจะขายมะพร้าวแบบมะพร้าวแห้ง ก็ต้องปอกเปลือก หรือเอาพดออกให้หมด แล้วใช้มีดผ่าครึ่งมะพร้าวออกเป็น 2 ส่วน นำไปคว่ำเรียงรายบนเตาที่ย่างมะพร้าว โดยใช้ไฟส่วนหนึ่งจากพดหรือโยมะพร้าวตัวเอง เมื่อมะพร้าวย่างจนแห้งเรียบร้อยแล้วก็จะใช้เหล็กคัดทำการจัดเนื้อมะพร้าวออกจากกะลา หลังจากนั้นก็จะทำการสับให้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย แล้วนำกระสอบป่านขนาดที่ใส่ข้าวสารมาซึ่งเปิดเปิดปากเอาไว้ แล้วตักเนื้อมะพร้าวที่สับแล้วเทลงไปในกระสอบพร้อมกับใช้ไม้สากไม้ตำเพื่อให้เนื้อมะพร้าวเต็มแน่นกระสอบแล้วเย็บปิดปากกระสอบ

ในช่วงปี พ.ศ.2524 ถึงแม้เริ่มมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวชาวสวนมะพร้าวเริ่มประสบกับปัญหาราคามะพร้าวตกต่ำ ขึ้นๆ ลงๆ ไม่แน่นอน อย่างไรก็ตาม ชาวสวนมะพร้าวยังคงทำสวนเหมือนในอดีต เพราะถือเป็นอาชีพอย่างเดียวที่ทำเป็นอาชีพหลักของครอบครัวในขณะนั้น สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวในช่วงเริ่มแรกยังไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในด้านการทำสวนของชาวสวนมะพร้าว แต่ในปี พ.ศ. 2528-2530 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานในภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้เจ้าของ

สวนเริ่มจ้างพ่อค้าคนกลางมาทำหน้าที่แทน ดังนั้นจึงส่งผลต่อวิถีชีวิตการใช้เวลาในการทำสวนลดน้อยลง ดังนั้นถึงแม้ว่าชาวสวนจะมีเวลาว่างมากขึ้น แต่เป็นเวลาที่มักก่อให้เกิดรายได้จากการทำสวนมะพร้าว ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อการใช้เวลาในการทำงานของชาวสวนมะพร้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้เจ้าของสวนจะทำหน้าที่แค่คอยรับโทรศัพท์จากพ่อค้าเพื่อนัดวันที่จะเก็บมะพร้าว เมื่อเก็บมะพร้าวเสร็จพ่อค้าจะเอาเงินมาให้เจ้าของสวนถึงที่บ้าน ทำให้ชาวสวนมีเวลาว่างจากการทำงานมากขึ้น ซึ่งเวลาว่างส่วนใหญ่ชาวสวนมักใช้เวลาอยู่ที่บ้าน ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“ปัจจุบันหันหลังให้สวนกับสวนมะพร้าว ชาวสวนท้อแท้ หมดหวัง และไม่มีแรงจูงใจ การทำสวนมะพร้าวทุกวันนี้ ทำเพราะความจำเป็น และจ้างคนอื่นทำ ชาวสวนไม่สนใจรายได้จากการขายมะพร้าว เพราะมีแต่ขาดทุนอย่างเดียว ราคาตกต่ำ แต่ค่าแรงงานสูง ลูกๆไม่ยอมได้สวนมะพร้าว ไม่อยากทำสวนมะพร้าวเลย” (นายเฉลิม ขวโพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2547)

3) ครอบครัวผู้ที่เปลี่ยนอาชีพ

การใช้เวลาในการทำงานในอดีตนั้นส่วนมากมีเวลาไม่แน่นอน จะไปทำงานเมื่อไรก็ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพทางเศรษฐกิจแบบยังชีพเท่านั้น ไม่มีการแข่งขัน เป็นการทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว การทำงานจึงดำเนินไปอย่างไม่เร่งรีบ ช่วยกันทำงานภายในครอบครัว แต่เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามา เกิดการจ้างงานที่หลากหลายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพของคนในชุมชนที่เคยเป็นเกษตรกรหรือประกอบอาชีพอื่นๆ มาก่อน และประการสำคัญคือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้เวลาในการทำงานอย่างชัดเจน โดยจากการศึกษาพบว่าเมื่อมีการเปลี่ยนอาชีพไปเป็นลูกจ้าง หรือเป็นเจ้าของกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแล้ว ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นอาชีพบริการ จึงมีเวลาการทำงานที่แน่นอน เช่น ลูกจ้างในบังกะโล และโรงแรมที่ต้องทำงานเป็นกะ มีเวลาเข้าออกงานที่แน่นอน เป็นต้น ส่งผลให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ และเป็นคนตรงต่อเวลามากยิ่งขึ้น

4) ครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ในกลุ่มครอบครัวรุ่นลูกที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นพบว่ามีการนำเอาวัฒนธรรมที่ดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาปรับใช้กับการทำงานของตัวเองอยู่บ้างเช่นกัน ซึ่งการรับวัฒนธรรมของชาวต่างชาติมาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องการตรงต่อเวลาในการทำงาน ไม่ว่าจะป็นเจ้าของธุรกิจเอง หรือเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการที่ต้องเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

สำหรับในเรื่องเวลาการทำงาน คนในกลุ่มนี้จะมีเวลาการทำงานที่แน่นอน ถ้าเป็นเจ้าของกิจการจะมีการกำหนดเวลาเปิด - ปิดที่แน่นอน ซึ่งการกำหนดเวลาเปิด - ปิดนั้นจะต้องถือต่อการเข้ามาใช้บริการ หรือการเข้ามาซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจบริการรถเช่าจะเปิดตั้งแต่ 08.00 – 18.30 น ธุรกิจเจ็ทสกีให้เช่า เริ่มตั้งแต่ 09.00 – 17.00 น. ร้านอาหารของที่ระลึกเปิด 12.00 – 23.00 น. เป็นต้น ยกเว้นอาชีพซัก - รีดเสื้อผ้าที่เวลาการทำงานขึ้นอยู่กับจำนวนผ้ามากน้อยในแต่ละวัน

ส่วนวันหยุดจะมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการ กับผู้ที่เป็นลูกจ้าง โดยเจ้าของกิจการทั้งซักผ้า-รีดผ้า บริการรถเช่า เจ็ทสกี ร้านอาหารของที่ระลึก มักจะเปิดบริการเกือบทุกวัน ไม่มีวันหยุดที่แน่นอน เนื่องจากจะมีผลกระทบต่อรายได้ ดังนั้น วันหยุดจะขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือผู้มาใช้บริการ และความต้องการของเจ้าของกิจการเอง นอกจากนี้ยังมีอาชีพคนขับรถสองแถวที่เป็นรถเช่า พวกนี้ต้องออกรถแทบทุกวันเพื่อหารายได้มาให้พอจ่ายค่าเช่าในแต่ละเดือนซึ่งสูงถึงเดือนละประมาณ 18,000 – 20,000 บาท ในขณะที่คนที่เป็นลูกจ้างหรือพนักงานในสถานประกอบการ เช่น แม่บ้าน คนสวนในโรงแรมหรือบังกะโล จะมีวันหยุดที่แน่นอน อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 วัน

ดังนั้น ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตในด้านการใช้เวลาในการทำงานของคนทั้ง 4 กลุ่มนั้นพบว่า อาชีพประมงและอาชีพทำสวนมะพร้าวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในด้านการใช้เวลาในการทำงาน คือในอดีตนั้นชาวบ้านมักจะทำงานทุกวัน จะหยุดเมื่อต้องไปช่วยเหลืองานเพื่อนบ้านหรือมีงานประเพณีประจำท้องถิ่น แต่เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยความสนับสนุนของภาครัฐในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านการลงทุนทางด้านโครงสร้าง รวมถึงกระตุ้นการลงทุนจากภาคเอกชน ประกอบกับผลกระทบจากรายได้ที่น้อยลงในการประกอบอาชีพเดิมของเกษตรกร จึงส่งผลต่อการใช้เวลาในการทำงานคือ ชาวบ้านออกเรือหาปลาน้อยลง หรือชาวสวนมะพร้าวเลิกไปสวนและหันไปใช้บริการพ่อค้าคนกลางแทน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการใช้เวลาในการประกอบอาชีพเดิมของชาวบ้านลดลง แต่เป็นเวลาที่ว่างที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และระยะเวลาที่ลดลงนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการประกอบอาชีพเกษตรที่มีต่อชาวบ้านภายในชุมชนลดลงตามไปด้วย ส่วนในกลุ่มที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นงานบริการจึงมักจะมีเวลาการทำงาน และวันหยุดที่แน่นอน โดยเฉพาะบุคคลในรุ่นลูกที่มีการรับเอาวัฒนธรรมจากต่างประเทศมาใช้ในการทำงาน เช่น การตรงต่อเวลา เป็นต้น

4.1.3 เทคโนโลยีในการผลิต

1) ครอบครัวชาวประมง

ในอดีตเทคโนโลยีในการผลิตจะนำวัสดุที่มีในชุมชนมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการทำงาน เช่น เรือทำจากไม้ยางซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งตัดมาจากบนภูเขา ส่วนใบเรือทำมาจากใบลานเรือที่ใช้ขอหาปลาเรียกว่า “เรือหางยาว” ชาวบ้านที่มีความสามารถในการต่อเรือก็จะต่อเรือใช้เอง 1 ลำ ใช้เวลาในการต่อเรือประมาณ 1 เดือนแต่ถ้าต่อเรือไม่เป็นก็ซื้อเรือลำละประมาณ 300-400 บาท หรืออาจซื้อเรือมือสองต่อจากเพื่อนบ้าน ลำละประมาณ 100-200 บาท ในสมัยที่ยังไม่มีเครื่องยนต์ หรือเครื่องจักรกลเข้ามาในหมู่บ้าน ชาวบ้านให้ข้อมูลว่า ถึงแม้เรือหางยาวจะสามารถหาปลาได้เฉพาะบริเวณชายฝั่ง แต่ในทะเลมีปลามากมายหลายชนิด ไม่ว่าจะอยากกินปลาประเภทใดก็สามารถหากินได้ โดยที่ไม่ต้องวิ่งเรือออกไปไกลจากฝั่งมากนัก และหากต้องออกเรือไปไกลฝั่ง หรือออกไปตามเกาะต่างๆ ก็มักจะติดใบไม้กับเรือด้วย และอาศัยแรงลมจากธรรมชาติเป็นตัวช่วยให้เรือสามารถวิ่งไปบนน้ำได้เร็วยิ่งขึ้น

นอกจากเรือแล้ว อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาปลาก็เป็นแบบง่ายๆ ที่ชาวประมงประดิษฐ์ขึ้นเอง ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ชาวประมงจะใช้หาปลาตามชายฝั่งทะเล หรือแม้แต่ตามเกาะต่างๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ได้แก่

- อวน เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการหาปลาของชาวประมง อวนที่ชาวประมงใช้หาปลานั้น พวกเขาจะทำขึ้นมาเองจากแรงงานภายในครอบครัว เมื่อยามว่างจากการออกทะเลชาวประมงก็มักจะนั่งถักอวน บางครั้งก็นำอวนที่ชำรุดมาซ่อมแซม อวน 1 ผืน ใช้ได้ประมาณ 3 เดือน อวนหาปลาของชาวประมงจะมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก เมื่อจะหาปลาก็จะกางอวนให้แผ่ออกไปในน้ำ มีลูกทูนวางอยู่ข้างบน ปลาที่ว่ายเข้ามาก็จะติดอยู่กับอวนที่ได้กางไว้ ดังนั้นในการหาปลาโดยใช้อวนนั้นจะต้องเป็นเวลาที่ระดับน้ำทะเลขึ้นสูง ถ้าเป็นอวนสำหรับจับปลาจะละเม็ดจะต้องวางอวนประมาณ 3 วัน อวนที่ชาวประมงใช้แบ่งออกเป็น 3 แบบ ด้วยกันคือ

- อวนเอ็น มีลักษณะเส้นแข็ง ติดปลาได้ดี เพราะเอ็นมีลักษณะสีใส ทำให้ปลามองไม่เห็น มีราคาแพง
- อวนด้าย มีสีขาว สีฟ้าอ่อน ข้อเสียคือเปื่อยง่าย บางคนว่าสีขาวยังติดปลาดีกว่าสีฟ้า เพราะปลามองไม่เห็น อวนด้ายมีราคาไม่แพงมากเมื่อเปรียบเทียบกับอวนเอ็น
- อวนไนลอน มีสีขาว และสีเขียว แต่ชาวประมงส่วนมากนิยมสีเขียวเพราะสีเขียวจะคล้ายกับสีของน้ำทะเล มีราคาถูกที่สุด

- เบ็ด เป็นเครื่องมือประมงที่ชาวบ้านใช้สำหรับการตกปลา ซึ่งเป็นประมงดั้งเดิม และเป็นเศรษฐกิจแบบยังชีพ นอกจากนั้นยังนำเศษเหล็กมาทำสามง่าม ฉมวกสำหรับแทงปลา และตะขอเหล็กสำหรับแะหอยนางรม อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาปลาจึงเป็นสิ่งที่พอจะมีอยู่ในชุมชนและพอที่จะดัดแปลงให้เกิดประโยชน์ได้

- แห แหนั้นเกิดจากการนำเอาด้ายมาถักเป็นตาข่ายให้เป็นวงกลม จุดศูนย์กลางของปากจะถูกรวบขึ้นด้วยเชือกที่ใช้สำหรับให้จับยึดไว้ เมื่อแหถูกเหวี่ยงให้กางออกไปในน้ำขณะที่ปลาไหลขึ้นมา ในยามว่างบางครั้งรอบครัวก็จะใช้ทำเอง

- ไซ ไซเป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่ง ที่ชาวประมงทำขึ้นจากวัสดุที่หามาได้ในห้องถิ่น เช่น หวาย เถาวัลย์ เป็นต้น แล้วใช้ตะปู และลวดสำหรับยึด และทำตาข่าย การวางไซเพื่อตกปลาจะเลือกช่วงเวลาที่ดีคลื่นลมสงบ และบริเวณที่น้ำลึกประมาณ 20 วา การวางไซแต่ละครั้งจะทิ้งไว้ประมาณ 7 วัน จึงยกขึ้นครั้งหนึ่ง ในแต่ละครั้งจะได้ปลาประมาณ 50-70 กิโลกรัมต่อไซหนึ่งลูก

ในระยะเวลาต่อมาที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามา พร้อมกับก็นำพามาซึ่งความเจริญและเทคโนโลยีสูงทันสมัย ผู้ที่ประกอบอาชีพประมงจึงพยายามพัฒนาศักยภาพในการผลิตของตนเอง และนำไปสู่การรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเพิ่มผลผลิตเพื่อตอบสนองต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่กำลังเจริญเติบโตในชุมชน ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มรายได้ ให้กับชาวประมงในการนำเงินดังกล่าวไปลงทุนต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีในการจับสัตว์น้ำ เช่น มีการนำเครื่องยนต์มาใช้กับเรือหางยาวเพื่อความสะดวกรวดเร็ว สามารถหาปลาได้ในปริมาณที่มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเรือหางยาว และออกไปหาปลาได้ไกลมากขึ้นโดยใช้เวลาเพียง 30 นาที จากในอดีตที่เป็นเรือแจวใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เพราะเมื่อชุมชนเริ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบตลาดมากขึ้น ทำให้ชาวประมงต้องพยายามหาผลผลิตเพื่อป้อนตลาดมากขึ้นเช่นกัน มีการเปลี่ยนจากอวนด้ายมาเป็นอวนเอ็นเพื่อให้ปลามองไม่เห็นเส้นเอ็น ทำให้จับปลาได้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่าเครื่องมือของชาวประมงมีความหลากหลายมากขึ้นในการจับปลากุ้ง ปู และปลาหมึก จากที่เคยใช้อวนแบบเดียวกันก็เปลี่ยนมาใช้อวนต่างแบบเพื่อให้เหมาะสมกับการจับสัตว์น้ำแต่ละชนิด เช่น อวนที่ใช้จับปลาเป็นอวนเอ็นตาห่าง 5 เซนติเมตร และเป็นชนิดเดียวกับที่ใช้จับปูแต่ตาของอวนจะห่างกว่า ส่วนปลาหมึกมักจะใช้ไซ เป็นต้น

2) ครอบครัวชาวสวนมะพร้าว

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสวนมะพร้าวในอดีตมีเพียงไม่กี่ชิ้น และเป็นอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาจากวัสดุที่หาได้ภายในท้องถิ่น ชาวสวนทุกคนมักจะมีเครื่องมือในการทำงานเป็นของตนเอง โดยเครื่องมือในอดีตของชาวสวนมีดังต่อไปนี้

- **พรว้า** เป็นเครื่องมืออย่างแรกที่ชาวสวนใช้ก่อนที่จะลงมือปลูกต้นมะพรว้า ชาวสวนต้องใช้พรว้าวางป่าที่รกให้เรียบก่อนที่จะปลูกลมะพรว้า

- **ไม้สอยมะพรว้า** ทำจากไม้ไผ่ในท้องถิ่นที่เรียกว่า "ไม้ไผ่เกรียบ" มีลักษณะเบา และทนกว่าไม้ไผ่ชนิดอื่นๆ ไม้ไผ่ที่นำมาใช้สอยมะพรว้าจะมีขนาดความยาวประมาณ 4 - 6 วา หรือ 8 - 10 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 - 2 นิ้ว เมื่อตัดไม้ไผ่มาแล้ว จะนำไปตัดให้ตรง โดยวางบนง่ามไม้ที่นำไม้ไผ่มาปักกลางทแยงไว้ ห่างกันห่างละประมาณ 4 เมตร จำนวน 4 ง่าม แล้วใช้คอบไฟจากทางมะพรว้าลงให้ไม้ไผ่คั่นตัว ส่วนไหนที่คดงออยู่ก็จะนำลูกมะพรว้าที่ผูกติดกันสองลูกไปคล้องถ่วงไว้ เพื่อให้ถ่วงน้ำหนักให้ไม้ไผ่ยืดตรง เมื่อได้ไม้ไผ่ลักษณะที่ต้องการแล้ว ก็จะนำเหล็กซึ่งมีลักษณะงอเล็กน้อยคล้องกับรูไม้ที่เจาะไว้ และใช้หวายมัดติดให้แน่นกับลำไม้ไผ่ เสร็จแล้วชาวบ้านก็สามารถนำไปใช้สอยมะพรว้าได้ ไม้สอยที่สวนปลายมีตะขอเหล็กนี้ โดยส่วนมากคนสอยมะพรว้าแต่ละคนจะมีอยู่ 2 อัน พร้อมกับมีไม้ไผ่ที่มีขนาดยาวมากกว่า 8 เมตรขึ้นไป ซึ่งสวนปลายไม่ต้องผูกกับเหล็กอีกชุดหนึ่ง เพื่อไว้สำหรับต่อกับไม้ปลายเหล็ก ใช้กับต้นมะพรว้าที่มีความสูงมากกว่าระยะของไม้ปลายตะขอ การสอยมะพรว้าที่มีความสูงมากๆ ในขณะที่ทำคนสอยต้องแหงนคอมากทำให้เกิดอาการเมื่อยคอ จึงมักใช้ลิงทำงานแทน

- **ลิง** ลิงถือเป็นเครื่องมือของชาวสวนมะพรว้าอีกอย่างหนึ่งในการเก็บมะพรว้า ลิงที่ใช้เก็บมะพรว้าคือ "ลิงกัง" ภาษาใต้เรียกว่า "ลิงเสน" เพราะไม่มีนัยดุร้าย มีลักษณะกั้นสีแดง ลิงที่นำมาใช้เก็บมะพรว้าจะเป็นลิงตัวผู้ เนื่องจากลิงตัวเมียมีประจำเดือนทำให้เลอะเทอะ และแข็งแรง ลิงตัวผู้ไม่ได้ ชาวสวนมักจะหาลิงที่มีอายุประมาณ 2 ปี มาเลี้ยงให้เชื่องจนคุ้นเคยกับผู้เลี้ยงเป็นอย่างดี เมื่อลิงมีอายุราว 2 ปีครึ่งถึง 3 ปี ก็จะฝึกลิงให้เก็บลูกมะพรว้า เริ่มด้วยการนำลูกมะพรว้ามาให้ลิงปั้นเล่นจนเคยชิน ขั้นตอนต่อไปก็นำลูกมะพรว้าไปผูกกับต้นไม้ แล้วให้ลิงปั้นจนหลุดฝีกัดต่ออยู่เช่นนี้ประมาณ 3-4 เดือน และหลังจากนั้นก็ให้ลิงขึ้นต้นมะพรว้าจริง โดยผู้ฝึกคอยเป็นที่เลี้ยง แนะนำให้ลิงรู้จักจดจำลักษณะของมะพรว้าที่จะเก็บจะฝีกอยู่ประมาณ 3-4 เดือน จนลิงสามารถจำแนกมะพรว้าที่ต้องการเก็บได้ จึงจะนำลิงไปทำงานของตัวเอง และรับจ้างชาวสวนรายอื่นๆ ด้วย คำสั่งที่ใช้สื่อให้ลิงทำการปลิดลูกมะพรว้าให้หลุดจากนิ้วคือ "ปั้น" เมื่อจะเร่งหรือกระตุ้นให้ลิงทำงานจะใช้วิธีการกระตุกเชือก และถ้าต้องการจะให้ลิงลงจากต้นมะพรว้าจะใช้วิธีการดึงเชือก ลิงมักได้อาหารวันละ 2 มื้อ จำพวกกล้วย และผลไม้อื่นๆ แต่อาหารที่ลิงชอบคือ ข้าวคอกไข่

- **ไม้เก็บมะพรว้า** เมื่อสอยมะพรว้าลงมาแล้ว ก็จะใช้ไม้เก็บมะพรว้า โดยด้ามทำจากลำไม้ไผ่ผูกติดกับเหล็กแหลม ใช้แทงผิวมะพรว้าและจับเหียงไปยังจุดที่จะให้ผลมะพรว้าไปกองรวมกัน โดยทำเป็นหลายๆ กองเรียงรายไว้ทั่วบริเวณสวน

- **เหล็กลิด หรือเสียม** เหล็กลิดเป็นอุปกรณ์ประจำกายของผู้ที่ต้องปอกมะพรว้า เหล็กลิดทำจากไม้เนื้อแข็งที่แข็งแรงเพื่อต้องใช้ปอกมะพรว้าวันละหลายลูก ส่วนหัวทำจากเหล็กมี

ลักษณะคล้ายใบไม้ ชาวบ้านจะปักเหล็กติดลงกับพื้นข้างกองมะพร้าว แล้วทำการปกเปลือกผิวนอกออก เหลือส่วนในมะพร้าวที่เรียกว่าพดไว้ห่อหุ้มกะลาเล็กน้อย เพื่อช่วยลดแรงกระแทกในชั้นตอนขนส่ง

- เหล็กคัต มีไว้สำหรับคัตเนื้อมะพร้าวที่ข้างจนแห้งแล้วออกจากกะลา เมื่อคัตออกมาแล้วจะให้มีดลับเป็นชิ้นพอประมาณ ต่อจากนั้นนำไปบรรจุกระสอบป่านเพื่อขายต่อไป

- เกวียนและควาย ชาวบ้านจะใช้ในการขนส่งมะพร้าวจากสวนไปเก็บไว้ที่บ้าน

เมื่อเกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้ชาวสวนมะพร้าวได้รับผลพลอยได้จากการหลั่งไหลเข้ามาของเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อนำมาปรับปรุงเครื่องมือในการผลิตของตัวเอง แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเครื่องมือต่างๆ ไม่ได้เป็นไปเพื่อการตอบสนองการท่องเที่ยวโดยตรง เพราะมะพร้าวยังคงถูกส่งไปขายที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดรองรับสินค้าหลักเหมือนกับในอดีต เพียงแต่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการทำงานเท่านั้น เช่น จากที่เคยใช้พราในการถางหญ้าก็เปลี่ยนมาเป็นการใช้รถตัดหญ้าแทนเพื่อความรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการขนส่งจากเดิมที่เคยใช้สัตว์เป็นพาหนะ ก็เปลี่ยนมาเป็นการใช้รถยนต์แทน เป็นต้น

3) ครอบครัวยุคที่เปลี่ยนอาชีพ

ในระยะเริ่มแรกของการท่องเที่ยวขึ้น เทคโนโลยีในการก่อสร้างสถานที่พัก รวมถึงอุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในล้วนเป็นแบบเรียบง่าย และเน้นความเป็นธรรมชาติ ผู้ที่เปลี่ยนอาชีพมาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวต่างเลือกใช้วัสดุภายในท้องถิ่นมาก่อสร้าง เน้นการตกแต่งแบบเรียบง่าย และความเป็นธรรมชาติ เช่น การใช้ไม้มะพร้าว หรือไม้ไผ่มาใช้ในการทำฝาผนัง นำใบจากมาทำเป็นหลังคา เป็นต้น แต่ภายหลังจากที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเริ่มเฟื่องฟู ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการเข้ามาลงทุนก่อสร้างที่พักของนักลงทุนจากภายนอก สถานะการแข่งขันก็เริ่มมีมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปรับปรุงสถานที่พักให้มีความทันสมัยมากขึ้น การเปลี่ยนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในห้องพักเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงเพื่อให้ทันสมัย และสามารถแข่งขันกับสถานที่พักอื่นๆ ของนักลงทุนจากภายนอก เช่น มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เครื่องทำน้ำอุ่น การตกแต่งสถานที่ให้มีความดึงดูดนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ส่วนการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ยังคงมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพเดิมอยู่นั้น ชาวบ้านก็ได้มีการดัดแปลงเครื่องมือในการประกอบอาชีพเดิมที่มีอยู่เพื่อนำมาใช้ เช่น คนที่เคยประกอบอาชีพประมงแล้วเปลี่ยนมาเป็นคนขับเรือพานักท่องเที่ยวไปดำน้ำตามเกาะต่างๆ อุปกรณ์ที่ใช้ในการ

ประกอบอาชีพก็ยังคงใช้เรือเหมือนเดิม เพียงแต่มีการดัดแปลงเรือมาเป็นระยะๆ เริ่มจากการนำเรือยนต์ที่ใช้ในการหาปลามาติดหลังคา เพื่อป้องกันแดด และฝน หลังจากนั้นเมื่อมีบริษัทนำเที่ยวจากภายนอกเข้ามา และมีการใช้เรือที่ทันสมัยในการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวไปดำน้ำ คือ เรือ Speed boat ทำให้ชาวบ้านเริ่มหันมาเปลี่ยนไปใช้เรือดังกล่าวด้วยเช่นกัน เพื่อความรวดเร็วและทำให้ออกเรือไปได้ในระยะที่ไกลกว่าเดิม รวมถึงเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นๆ ได้

4) ครอบครัวยุคใหม่ในรุ่นลูกของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

เทคโนโลยีที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพของครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรมีวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีในกิจการแบ่งออกเป็น 2 ด้านด้วยกันคือ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเพิ่มปริมาณเครื่องมือที่ผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงานเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างของการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น การนำเอาโปรแกรมรับจองห้องพักทางอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อความเป็นระบบ และสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังมีกรนำเข้าเครื่องมือในการประกอบอาชีพที่ผลิตโดยเทคโนโลยีอันทันสมัยจากต่างประเทศมาใช้ ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ในธุรกิจให้เช่าเจ็ทสกีได้นำเข้าเจ็ทสกีรุ่นใหม่มาจากสหรัฐอเมริกา โดยมีราคาลดละ 350,000 บาท ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยววัยรุ่น และเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นได้

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาจะพบว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวที่เป็นของคนในท้องถิ่นไม่ค่อยมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกิจการของตนเอง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก และใช้แรงงานคนเป็นหลัก เพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิต เช่น อาชีพรับซัก-รีดเสื้อผ้า เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตในด้านเทคโนโลยีการผลิตของทั้ง 4 กลุ่มพบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อชุมชนคือ ทำให้ชุมชนมีความเจริญมากขึ้น และนำมาซึ่งเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การทำงานของเกษตรกรมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งทั้งชาวสวนมะพร้าว และชาวประมงต่างก็มีวัตถุประสงค์เดียวกันในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต คือ เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว โดยไม่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิตของทั้งทั้ง 2 กลุ่มอาชีพนั้น เนื่องจากปลาซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำประมงนั้นมีจำนวนน้อยอยู่แล้ว และในการทำสวนมะพร้าวอุปกรณ์ทันสมัยที่นำมาใช้นั้นก็เช่น เครื่องตัดหญ้า รถบรรทุกเพื่อขนส่งผลผลิต จึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำให้สามารถเก็บผลผลิตมะพร้าวเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด สำหรับในกลุ่มที่เปลี่ยนอาชีพ และกลุ่มคนในรุ่นลูกที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่า เทคโนโลยีถูกนำไปใช้เพื่อการปรับปรุงสถานที่พัก เครื่องมือในการทำงาน และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นหลัก

4.1.4 ทักษะในการประกอบอาชีพ

1) ครอบครัวยุวชน

ในอดีตที่ผ่านมาการทำประมงชายฝั่งของชาวบ้านนอกจากเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการออกทะเลแล้ว ชาวประมงยังต้องอาศัยประสบการณ์ และความชำนาญที่ได้สะสมมาเป็นเวลานานจากการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ เนื่องจากอาชีพประมงมีการทำสืบทอดกันมาหลายรุ่น ชาวประมงในทุกรุ่นจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการจดจำแหล่งที่อยู่ของปลา การเคลื่อนย้ายของฝูงปลา การไหลเวียนของกระแสน้ำในทะเล ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละฤดู การพัดของกระแสนลม ช้างขึ้นช้างแรม พายุและลมมรสุมที่พัดผ่านเข้ามาในแต่ละปี การถ่ายทอดอาชีพประมงส่วนมากแล้วพ่อจะให้ลูกผู้ชายเป็นคนทำต่อไป เพราะลูกผู้ชายจะแข็งแรงกว่า เหมาะกับการออกทะเลที่ต้องมีความอดทนในการทำงานหนักและการใช้กำลังมากกว่าลูกผู้หญิง

ความรู้ และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพประมงซึ่งถ่ายทอดต่อกันมา เช่น ความรู้เรื่องลมและคลื่นทะเล คือ ถ้าความเร็วลมมากกว่าประมาณ 15-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมงหรือคลื่นสูงเกินกว่า 2-3 เมตร ชาวประมงก็ไม่สามารถออกทะเลได้ ทั้งนี้ต้องฟังการรายงานสภาพอากาศจากกรมอุตุนิยม แต่ในอดีตที่ยังไม่มีวิทยุ หรือโทรทัศน์ในการรับฟังข่าวสาร ชาวบ้านจะใช้วิธีการดูเมฆแทน ส่วนในฤดูมรสุมจะใช้วิธีการมองไปทางทิศตะวันออก ถ้าเมฆมารวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนสีดำ ชาวประมงก็ต้องรีบเอาเรือกลับเข้าฝั่ง อย่างไรก็ตาม ในฤดูมรสุมและคลื่นไม่สูงมากนัก ชาวประมงก็จะออกเรือไปจับปลาซึ่งมีมากบริเวณชายฝั่ง เพราะเมื่อน้ำทะเลขุ่นปลาจะมองไม่เห็นเบ็ด และอวน ทำให้ชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้มาก ในขณะที่ ถ้าไม่ใช่ฤดูมรสุมแต่มีลม และมีกลุ่มเมฆดำเข้ามาก็ต้องรีบเอาเรือเข้าฝั่ง นอกจากนี้ ชาวประมงจะต้องมีความรู้เรื่องช้างขึ้นช้างแรม เพราะถ้าเป็นช้างขึ้นพระจันทร์จะเต็มดวงทำให้มีความสว่าง เมื่อสว่างน้ำทะเลจะใส ปลาก็จะเห็นอวนทำให้ปลาหนี ก็จะจับสัตว์น้ำได้น้อยตามไปด้วย ชาวประมงจึงนิยมออกจับปลาในช่วงช้างแรม

ดังนั้น ทักษะในการออกเรือถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ชาวประมงออกเรือหาปลาได้อย่างปลอดภัย และเนื่องจากอาชีพประมงเป็นอาชีพที่เสี่ยง หากชาวประมงมีทักษะประสบการณ์ รวมทั้งความรู้ ความชำนาญในการออกเรือมากเท่าใด ก็จะทำให้พวกเขาสามารถประกอบอาชีพประมงได้อย่างปลอดภัยมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ทักษะต่างๆ ที่ชาวประมงจะต้องเรียนรู้ นั้น อาศัยจากการสั่งสอนจากบรรพบุรุษ และการออกเรือเป็นระยะเวลายาวนาน การที่บรรพบุรุษมีการถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ให้กับรุ่นลูกหลานหลาน เพราะต้องการให้อาชีพประมงเป็นอาชีพที่จะสามารถเลี้ยงครอบครัวต่อไปได้ในอนาคต แต่ดูเหมือนว่าในปัจจุบันนี้ ความคิดที่ต้องการให้บุตรหลานสืบทอดการทำอาชีพประมงได้เปลี่ยนแปลง

ไป กล่าวคือ เมื่อการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีบทบาทในชุมชนมากขึ้น การเข้ามาลงทุนของนักลงทุน ทั้งจากในประเทศ และต่างประเทศก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านเริ่มมีทางเลือกในการประกอบ อาชีพมากขึ้น ชาวประมงจึงเริ่มมีค่านิยมที่ต้องการให้ลูกหลานของตนได้ทำงานที่สบาย รายได้ดี และมีความปลอดภัยไม่เสี่ยงเหมือนกับการทำอาชีพประมง ซึ่งก็สอดคล้องกับความต้องการของ ลูกหลานรุ่นใหม่เองด้วยที่มีค่านิยมอยากทำงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องมาจาก รายได้ที่ดีกว่า งานไม่หนัก ดังนั้น จะเห็นว่า คนรุ่นใหม่จะเข้าสู่ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวมากกว่า ดำเนินรอยตามบรรพบุรุษของตนเอง เช่น ไปเป็นพนักงานในโรงแรม พนักงานในร้านอาหาร เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์พบว่า ในปัจจุบันนี้ ครอบครัวชาวประมงเดิมจะมีเพียงแต่พ่อเท่านั้นที่ ออกเรือ ส่วนลูกก็หันไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้การถ่ายทอดความรู้ในการหาปลาคงหยุดอยู่เพียง รุ่นพ่อเท่านั้น ไม่ได้สืบทอดต่อไปยังรุ่นลูก เพราะลูกๆ มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ประกอบกับการรับเอาค่านิยมใหม่ ๆ ที่เข้ามาพร้อมกับความเจริญทางวัตถุหลังจากมีการ พัฒนาการท่องเที่ยว คือ เงินกลายเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่วนอาชีพ ประมงกลายเป็นอาชีพที่มีเฉพาะคนเก่าแก่เท่านั้นที่ยังทำกันอยู่ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ ชาวประมงส่วนมากได้บอกว่า การถ่ายทอดทักษะในการประกอบอาชีพประมงนั้นได้ถูกถ่ายทอด ให้กับคนต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มาจากภาคอีสาน ซึ่งในระยะแรกเป็นลูกเรือก่อน หลังจากที่มีความรู้ในการออกทะเลแล้ว ก็มักจะออกไปสร้างเรือเป็นของตัวเอง

2) ครอบครัวชาวสวนมะพร้าว

การประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในชุมชน ดังนั้น การทำ สวนมะพร้าวจึงสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความรู้ความสามารถในการทำสวนมะพร้าวจึง ได้มาจากการเรียนรู้ติดตามไปช่วยพ่อและแม่ทำสวนมะพร้าวตั้งแต่ยังเด็กๆ มะพร้าวนั้นเป็นพืชยืน ดันที่มีความแข็งแรงและมีอายุยืน หลังจากปลูกแล้วประมาณ 5-6 ปี จึงจะให้ผลการสร้างสวน มะพร้าวต้องลงทุนพอสมควร และใช้เวลานาน ดังนั้นในการปลูกมะพร้าวจึงควรทราบ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของมะพร้าว ลักษณะวิธีการคัดเลือกพันธุ์ การเพาะ ข้ำ การคัดเลือกหน่อ การปลูก ตลอดจนการปฏิบัติดูแลรักษาเพื่อให้ได้ผลตอบแทนจากสวน มะพร้าวอย่างคุ้มค่า

การเลือกพื้นที่ในการปลูก ควรเป็นที่ดินร่วน หรือร่วนปนทราย และสามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพอากาศร้อน และฝนตกชุก การปลูกมะพร้าวควรปลูกในสวนที่ปลูกมะพร้าวพันธุ์ เดียวกันทั้งหมดเพื่อไม่ให้เกิดการผสมข้ามสายพันธุ์ การคัดเลือกต้นพันธุ์มะพร้าวต้องคัดเลือกต้น ที่อยู่บริเวณกลางๆ สวนและให้ผลไม่น้อยกว่าประมาณ 60 ผล/ต้น/ปี โดยเลือกต้นที่มีลูกมะพร้าว ขนาดใหญ่และกลม ถ้ามะพร้าวมีสีแดงจะให้ผลตก 1 ทะลาย จะให้ผลมะพร้าวประมาณ 14 ลูก

ส่วนมะพร้าวสีเขียว 1 ทะลาย จะให้ผลมะพร้าวประมาณ 12 ลูก นอกจากนี้ ควรมีการจัดบันทึก การให้ผลของต้นที่คิดว่าจะใช้เป็นพันธุ์ก่อนสัก 3 - 4 ปี เพื่อให้แน่ใจว่าให้ผลดกจริง โดยการทาสี หรือทำเครื่องหมายอย่างอื่นเป็นสัญลักษณ์ไว้ที่ต้น ผลมะพร้าวแม้จะเก็บจากต้นแม่พันธุ์ที่ได้เลือก แล้วก็ตาม อาจมีบางผลที่มีลักษณะไม่เหมาะจะนำไปเพาะทำพันธุ์ เช่น ผลมะพร้าวที่แตกระหว่าง การเก็บเกี่ยว มีโรคแมลงทำร้าย เป็นต้น ลักษณะของหน่อพันธุ์มะพร้าวที่ดีคือ หน่อที่มีอายุระหว่าง 6-8 เดือน หรือมีใบ 4-6 ใบ โดยหน่อพันธุ์นั้นต้องมีลักษณะอวบ โคนหน่อโต ใบกว้างสีเขียวเข้ม และไม่มีโรคหรือแมลงทำลาย

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ รุ่นลูกของชาวสวนสวนมากไม่น้อยไม่นิยมทำสวนมะพร้าวต่อจากรุ่น พ่อแม่ เนื่องจากอาชีพทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพที่เหนื่อยและค่าตอบแทนที่ได้จากการทำสวนมี กำไรน้อย สวนสวนมะพร้าวที่ลูกได้รับเป็นมรดกจากพ่อแม่ก็ถูกนำไปขายให้กับนายทุนจาก ภายนอก การเปลี่ยนแปลงต่างๆเหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นไปในแนวทางเดียวกันในทุกครอบครัวโดย สาเหตุหลักที่ขายสวนมะพร้าวเนื่องมาจาก ราคามะพร้าวไม่ดี เกิดศัตรูพืชทำลายต้นมะพร้าว เมื่อ ไม่มีทั้งความต้องการซื้อทอดอาชีพต่อจากรุ่นลูก และที่ดินที่ถือเป็นแหล่งทุนสำคัญในการทำสวน มะพร้าว ทำให้จำนวนสวนมะพร้าวในชุมชนค่อยๆ ลดลงไป พร้อมๆ กับการเพิ่มขึ้นมาแทนที่ของ สิ่งก่อสร้างที่เข้ามารองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว

3) ครอบครัวผู้เปลี่ยนแปลงอาชีพ

ทักษะความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพประมง และการทำสวนมะพร้าว นั้น ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และอาศัยความเคยชินในการช่วยพ่อแม่ทำงาน แต่ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพที่มีลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับที่พัก ธุรกิจที่ ต้องติดต่อกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเช่น การพานักท่องเที่ยวไปดำน้ำ ทักษะในการประกอบ อาชีพแบบใหม่อาศัยการเรียนรู้จากนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เช่น การพูดภาษาอังกฤษที่ต้องใช้ สื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเริ่มแรกการสื่อสารต้องใช้ภาษามือร่วมด้วย และถ้า เป็นตัวเลขก็จะเขียนใส่กระดาษ เมื่อมีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากขึ้น ทำให้ เริ่มพูดภาษาอังกฤษได้ ซึ่งอาศัยความเคยชินที่ได้ยินทุกวันต่างประเทศ ส่วนการทำอาหารต่างชาติ นั้นอาศัยการเรียนรู้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในตอนแรกนั้นเจ้าของบังกะโล หรือ ร้านอาหาร ไม่มีความรู้ในการทำอาหารต่างชาติเลย เจ้าของจึงให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าไป ทำอาหารทานเองในครัว แล้วก็เรียนรู้วิธีการทำอาหารไปด้วยในตัว ส่วนการลงทุนเกี่ยวกับ สถานที่พัก ในระยะแรกนั้นเป็นการลงทุนขนาดเล็ก หรือเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน นักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย และเป็นนักท่องเที่ยววัยรุ่นที่มีงบประมาณค่อนข้างน้อย และไม่ ต้องการความหรูหรา ดังนั้น ทักษะในด้านการบริหารจัดการจึงยังไม่เป็นระบบมากนัก มีการ

ดำเนินงานอย่างเรียบง่าย เน้นการบริการแบบช่วยเหลือตัวเอง (Self-service) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความ เป็นกันเองระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของที่เป็นคนท้องถิ่น และอาศัยการปรึกษากับเพื่อนบ้านที่ เป็นเจ้าของกิจการประเภทเดียวกัน หลังจากนั้นเมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และมี นักท่องเที่ยวหลากหลายประเภท เจ้าของก็ได้อาศัยประสบการณ์ในการประกอบกิจการที่สะสมมา ปรับปรุงทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวของตนให้เป็นระบบมากขึ้น และมุ่งไปสู่การ มีมาตรฐานการบริการระดับสากล

4) ครอบคลุมในรุ่นลูกของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ทักษะในการประกอบอาชีพของผู้ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มาจาก 2 แหล่งใหญ่ด้วยกันคือ การศึกษานอกระบบและการศึกษาในระบบ สำหรับการศึกษานอกระบบคือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงาน และการแนะนำจากคนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน คนในกลุ่มนี้จะประกอบอาชีพ เช่น ขับรถสองแถว บริการรถเช่า บริการเช่าเจ็ทสกี เป็นต้น การพูด ภาษาอังกฤษในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างมาก โดยส่วนมาก จากการสัมภาษณ์พบว่าทักษะในการพูดภาษาอังกฤษนั้นมาจากการต้องติดต่อพูดคุยกับ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นประจำทำให้เกิดความคุ้นเคย และจดจำรูปแบบการพูดจนสามารถ สื่อสารได้รู้เรื่อง เฉพาะที่เกี่ยวกับการทำงานของตนเอง เช่น การทักทาย การตกลงราคา การถาม ถึงจุดประสงค์ของลูกค้า เป็นต้น

ส่วนทักษะที่ได้มาจากการศึกษาในระบบคือ การศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะ ผู้ที่ต้องทำงานในตำแหน่งที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทางในระดับสูง เช่น พนักงานบัญชี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์พบว่า มีคนท้องถิ่นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จบการศึกษาในระดับสูง แล้วจะ มาเริ่มทำงานในตำแหน่งที่ต่ำกว่าระดับการศึกษาของตนก่อน ทำให้ผู้ที่จะนำความรู้และทักษะจาก การศึกษาในระบบมาใช้ในการทำงานมีน้อยตามไปด้วย ดังนั้น ทักษะในการทำงานของคนในรุ่นลูก ที่มาบุกเบิกธุรกิจการท่องเที่ยวนี้จะได้มาจากประสบการณ์ในการทำงานเป็นหลัก

เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตของคนทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ของชาวประมงและชาวสวนมะพร้าวในด้านทักษะในการประกอบอาชีพ พบว่า มีความ เหมือนกันคือ การถ่ายทอดทักษะในการประกอบอาชีพไปสู่คนรุ่นใหม่ได้ขาดหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดทักษะในการประกอบอาชีพประมงที่ได้ถูกถ่ายทอดให้กับคนนอกท้องถิ่น และคนรุ่นใหม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ประกอบกับกลุ่มคนดังกล่าวถูกผนวกกลืน เข้าไปกับกระแสวัตถุนิยมที่มากับความเจริญจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้พวกเขานิยมที่จะ เข้าไปทำงานภาคธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งเป็นงานที่สบาย รายได้ดี ในขณะที่เดียวกันก็มองว่าการ ประกอบอาชีพแบบเดิมของรุ่นพ่อแม่เนั้น เป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติ และไม่สามารสร้างคามมั่งคั่ง

ให้กับตนเองได้ ส่วนครอบครัวที่เปลี่ยนอาชีพพบว่า ทักษะในการประกอบอาชีพได้มาจากการสั่งสมประสบการณ์ และการปรึกษากับเพื่อนบ้านประกอบอาชีพเช่นเดียวกัน

4.1.5 แรงงาน

1) ครอบครัวชาวประมง

การประกอบอาชีพประมงในอดีตนั้นจะใช้แรงงานภายในครอบครัว และเครือญาติเป็นหลัก โดยลูกชายจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือพ่อออกเรือ แต่ถ้าบ้านไหนมีลูกมากก็ไม่จำเป็นที่ต้องจ้างแรงงานเพิ่ม ส่วนบางครอบครัวที่มีลูกน้อย หรือเป็นบุตรสาวเสียส่วนใหญ่ก็จำเป็นที่จะต้องจ้างแรงงาน ซึ่งส่วนมากก็จะเป็นเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนเดียวกัน เมื่อบุตรเริ่มมีอายุประมาณ 10 - 11 ปี ก็จะเริ่มออกเรือไปกับพ่อทุกวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์อื่นๆ และเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาในชั้นสูงแล้วในขณะนั้นบุตรชายจึงต้องออกทะเลกับพ่อทุกครั้ง เพื่อให้คุ้นเคยกับการออกทะเล และเรียนรู้วิธีการจับสัตว์น้ำ การสังเกตสภาพภูมิอากาศ การใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น อวน แห เบ็ด เป็นต้น เมื่อพาลูกออกทะเลประมาณ 7 - 8 ครั้ง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของลูกในการเรียนรู้ด้วย บางคนอาจจะเป็นเร็วช้าแตกต่างกันไป เมื่อลูกเริ่มเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่พ่อสอนแล้ว จะให้ช่วยเหลือเหียงแห ดึงอวนขึ้นจากทะเล หลังจากนั้นก็จะค่อยๆ สอนให้ลูกถือท้ายเรือ หรือขับเรือตั้งแต่เด็กๆ

การออกเรือในแต่ละครั้งเมื่อลูกต้องไปโรงเรียน ไม่สามารถออกเรือกับพ่อได้ ทำให้พ่อต้องออกเรือกับลูกเรือซึ่งก็คือ เพื่อนบ้านภายในชุมชนนั่นเอง ในการออกเรือแต่ละครั้งมักจะออกทะเลกันประมาณ 2 - 3 คนต่อลำ แต่หากจะให้พอเหมาะก็ควรจะมี 2 คน เพราะให้หนึ่งท้ายเรือ หัวเรือ แต่จะไม่ออกเรือคนเดียว ลูกเรือกับเจ้าของเรือมีหน้าที่แตกต่างกัน คนที่มีความสำคัญมากก็คือเจ้าของเรือ ซึ่งจะต้องมีความรู้ในเรื่องของลมฟ้าอากาศเป็นอย่างดี รวมทั้งต้องรู้จักแหล่งที่อยู่ของสัตว์น้ำชนิดต่างๆ ด้วย ส่วนลูกเรือมีหน้าที่ช่วยกันสาวอวน เก็บอวน ปล่อยอวน ในการออกเรือเจ้าของเรือจะเลือกลูกเรือเอง โดยดูจากความเหมาะสม เช่น สุขภาพร่างกายต้องแข็งแรงเหมาะที่จะออกทะเลได้ ชยันเอาการเอางาน ส่วนเพื่อนบ้านบางคนเป็นลูกเรือเป็นครั้งคราวขอติดเรือออกทะเลด้วย เพื่อหาปลาเอามาบริโภคในครัวเรือน เนื่องจากไม่มีเรือเป็นของตัวเอง ส่วนคนที่เป็นลูกเรือประจำจะได้ค่าตอบแทนเป็นปลา หรือเงินจากการขายปลาแล้วนำมาแบ่งกัน โดยลูกเรือจะได้รับการแบ่งรายได้จากการขายปลาร้อยละ 20 บาท แต่ส่วนมากแล้วจะได้ทั้งเงินและปลา ส่วนเพื่อนบ้านที่ขอติดเรือเป็นครั้งคราวเพื่อออกหาปลาмаกินภายในครอบครัวจะมีการแลกเปลี่ยนแรงงานในการช่วยเหลือเจ้าของเรือเท่าที่จะช่วยได้ สาเหตุที่นิยมให้คนในครอบครัว พี่น้อง หรือเพื่อนบ้านเป็นลูกน้องมากกว่าจะให้คนอื่นมาทำ เนื่องจากคนในครอบครัว และญาติสื่อสารกันง่าย

กว่า การแบ่งกำไรเล็กน้อยอาจไม่ต้องแบ่งเป็นเงินให้ก็ได้ เพียงแต่ให้ปลากลับไปกินที่บ้านแทน นอกจากนี้การออกเรือกับญาติๆ จะทำให้ความรู้สึกเป็นกันเอง และอบอุ่นอีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงในด้านของแรงงานเกี่ยวกับอาชีพประมงนั้น จะเห็นได้ชัดเมื่อมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาในเกาะสมุย ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวที่กำลังเจริญเติบโตขึ้นนั้นมีความต้องการแรงงานสูง ส่งผลให้ลูกเรือส่วนหนึ่งได้ผันตัวเองเข้าไปทำงานประเภทไร้ฝีมือภายในสถานประกอบการเหล่านั้น เช่น คนสวน คนดูแลที่พัก เป็นต้น ปัจจุบันนี้การหาลูกเรือมาทำงานค่อนข้างยาก ทั้งที่มีความต้องการลูกเรือมากกว่าในอดีต เนื่องมาจากปลาหายากมากขึ้นทำให้ต้องมีลูกเรือไว้ช่วยในการปล่อยอวนลงทะเล แต่เพราะงานประมงเป็นงานที่เสี่ยงและรายได้ต่ำ จึงทำให้แรงงานจากภาคอีสานที่เข้ามาหางานทำในเกาะสมุยเข้ามาทำงานในภาคประมงแทนที่ทั้งลูกเรือที่เปลี่ยนอาชีพไป และเด็กรุ่นใหม่ที่เป็นคนท้องถิ่นซึ่งไม่ต้องการทำงานประมงเช่นกัน ซึ่งแรงงานที่มาจากภาคอีสานถือว่าเป็นคนที่มีความอดทน ขยันทำงาน และไม่เลือกงาน ส่วนค่าจ้างที่แรงงานอีสานจะได้นั้นก็เพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนคือ จะแบ่งรายได้จากการขายปลาร้อยละ 30 บาท ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“สมัยนี้เด็กในสมุยไม่ทำประมงกันแล้ว เพราะเป็นงานที่ต้องทำงานหนัก และดูไม่มีเกียรติ มีงานสบายๆ ให้เลือกทำมาก รักความสบายมากขึ้น ถ้าไม่มีงานทำยอมตักงานถ้าจะต้องออกเรือหาปลา ทุกวันนี้ต้องจ้างเด็กอีสานออกเรือ” (นายสุทิน พรหมชฎา, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2547)

2) ครอบครัวยุทธศาสตร์มะพร้าว

ในอดีตการทำสวนมะพร้าวนั้นไม่ได้มีการจ้างแรงงานข้างนอกมาใช้ในการทำสวน จะอาศัยแรงงานภายในครอบครัวและการช่วยเหลือกันของเพื่อนบ้านที่ทำสวนมะพร้าวด้วยกัน ซึ่งในภาษาใต้เรียกว่า “ซอ” คือ การหมุนเวียนช่วยกันถางสวนซึ่งกันและกันระหว่างคนในหมู่บ้าน โดยจะหมุนเวียนกันทำจนกว่าจะครบของทุกคนประมาณกลุ่มละ 10 คน หรือที่ในภาคกลางเรียกว่า “ลงแขก” นั่นเอง การชอกันนั้นนอกจากจะทำให้งานทำเสร็จเร็วแล้ว ยังไม่เหนื่อยและสนุกกว่าการทำคนเดียว

สำหรับการจ้างแรงงาน จะมีการจ้างเฉพาะการสอยมะพร้าวที่มีลำต้นสูงไม่สามารถใช้ไม้สอยได้ จึงจำเป็นต้องจ้างพ่อค้าที่รับซื้อมะพร้าวซึ่งมีลิงมาช่วยในการขึ้นมะพร้าว สาเหตุที่ชาวบ้านไม่นิยมเลี้ยงลิงไว้เอง เนื่องมาจากลิงที่นำมาใช้ในการขึ้นมะพร้าวนั้นจะต้องได้รับการฝึกอย่างต่อเนือง นอกจากนี้ ก็มีการจ้างแรงงานในการปอกมะพร้าว เพราะมะพร้าวที่เก็บได้ในแต่ละครั้งมีจำนวนมาก ชาวสวนจึงต้องอาศัยการจ้างเพื่อนบ้านในชุมชนเพื่อปอกมะพร้าว และย่างมะพร้าว

ในปัจจุบันนี้ แรงงานในการทำสวนมะพร้าวมีจำนวนลดลง เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ราคามะพร้าวตกต่ำ และรายได้ที่สูงกว่าในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กลายเป็น

ปัจจัยดึงดูดทำให้แรงงานในภาคการเกษตรหันไปทำงานในภาคบริการมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ การเลิกขอ ไม่มีการช่วยเหลือกันทำงานระหว่างเพื่อนบ้านอีกต่อไป เพราะต่างคนต่างแยกย้ายกันไปทำงานของตนเอง ดังนั้น แรงงานที่ใช้ในการทำสวนจึงต้องอาศัยการจ้างคนจากภายนอกมากกว่าการใช้แรงงานภายในครอบครัว ซึ่งก็คือ พ่อค้าคนกลางในเกาะสมุยที่รับจ้างซื้อมะพร้าว โดยชาวสวนจะจ้างตั้งแต่ขั้นตอนการถางสวน การสอย การเก็บ เมื่อนับจำนวนมะพร้าวที่เก็บได้เสร็จแล้ว ก็จะตีราคาและนำเงินไปให้เจ้าของสวน ปัจจุบันนี้ ในเกาะสมุยมีพ่อค้าคนกลางในลักษณะนี้เพียง 3 รายเท่านั้น โดยอยู่ที่แม่น้ำ ลิปะใหญ่ และที่เฉวง

3) ครอบครัวผู้ที่เปลี่ยนอาชีพ

สำหรับผู้ที่เปลี่ยนมาประกอบอาชีพในภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ในระยะแรกของการประกอบกิจการ แรงงานที่ใช้ก็ยังคงเป็นแรงงานภายในครอบครัว และเครือญาติ แต่ต่อมาเมื่อมีการขยายกิจการให้ใหญ่โตขึ้น จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และมีการขยายห้องพักเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องจ้างแรงงานจากภายนอกเข้ามาช่วย เนื่องจากแรงงานที่มีอยู่ในครอบครัวไม่เพียงพอที่จะบริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะมีการจ้างแรงงานจากภาคอีสานอพยพและแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ด้วยค่าแรงที่ถูกกว่าแรงงานที่เป็นคนในท้องถิ่น

4) ครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการขนาดเล็กเช่น บริการรถเช่า บริการให้เช่าเจ็ทสกี เจ้าของมักจะจ้างแรงงานเข้ามาช่วยในกิจการเพียง 2-3 คน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานในกิจการจะมีสัดส่วนลูกจ้างระหว่างคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่สำหรับผู้ประกอบอาชีพรับจ้างซักผ้า-รีดผ้า นั้นไม่ต้องจ้างแรงงาน มักจะเป็นการช่วยทำงานของคนในครอบครัว ผู้ที่เข้าไปเป็นพนักงานในโรงแรม ส่วนใหญ่จะมีการจ้างงานทั้งแรงงานท้องถิ่น แรงงานต่างถิ่น และแรงงานต่างด้าว จากรายได้และความต้องการจ้างงานที่มีสูงในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยดึงดูดแรงงานที่สำคัญและยังทำให้เจ้าของกิจการมีทางเลือกในการจ้างงานมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การอพยพเข้ามาทำงานของคนต่างถิ่นก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อการทำงานของคนท้องถิ่นหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะกระทบต่อผู้ที่ประกอบอาชีพขับรถสองแถว คือ ถึงแม้ว่าอาชีพขับรถสองแถวบนเกาะสมุยจะสงวนไว้ให้กับคนท้องถิ่นเท่านั้น แต่ภายหลังที่สหกรณ์เดินรถเกาะสมุย จำกัด ได้เปิดให้มีรถแท็กซี่เสรี ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ถึง 300 กว่าคัน ในขณะที่รถสองแถวรวมทั้งภาคกลางวันและภาคกลางคืนมีเพียงแค่ 187 คัน อีกทั้งยังมีช่วงเวลาล็อกที่รถสองแถวแต่ละคันจะต้องมาต่อคิวออกรถกันตั้งแต่ 05.50 - 17.00 น. ทำให้ลูกค้าบางส่วนที่

ต้องการความรวดเร็วเริ่มหันไปใช้บริการรถแท็กซี่มากขึ้น ลูกค้าที่เคยใช้บริการรถสองแถวจึงลดน้อยลง ซึ่งมีผลให้รายได้ลดน้อยลงไปด้วย

เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิตของคนทั้ง 4 กลุ่มพบว่า ครอบครัวของชาวประมงและชาวสวนมะพร้าวในด้านแรงงานพบว่า มีความเหมือนกันคือแรงงานทั้งแรงงานจากในครอบครัว และแรงงานรับจ้างจากภาคเกษตรกรรมหลังไหลเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งถือเป็นการปรับตัวอย่างหนึ่งของคนในท้องถิ่นเพื่อให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนจากแบบยังชีพไปสู่แบบทุนนิยม ส่วนครอบครัวที่เปลี่ยนอาชีพ และครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่าในระยะแรกการจ้างงานยังคงอาศัยแรงงานของคนในครอบครัว และญาติพี่น้อง แต่เมื่อมีการขยายกิจการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น จึงมีการจ้างแรงงานทั้งคนในพื้นที่ และคนนอกพื้นที่ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า กิจการส่วนใหญ่ เช่น โรงแรม บังกะโล ร้านอาหาร เป็นต้น มักมีการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาเป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือ เช่น คนสวน พนักงานล้างจาน เป็นต้น

4.2 ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรด้านสังคม

4.2.1 รูปแบบครอบครัว

ในอดีตรูปแบบครอบครัวในชุมชนเขวงมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบไปด้วยคนตั้งแต่ในรุ่นปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ จนมาถึงรุ่นลูกและหลาน รวมไปถึงเขย สะใภ้ เนื่องจากสังคมเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ต้องอาศัยแรงงานของสมาชิกในครอบครัวช่วยกันทำงาน ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวทั้งที่แต่งงานแล้วและยังเป็นโสดจะอยู่รวมกับพ่อแม่ไม่ได้แยกครอบครัวออกไปสร้างบ้านใหม่ มีเพียงบางคนเท่านั้นที่แต่งงานกับคนต่างชุมชนก็ต้องแยกย้ายมาอยู่บ้านภรรยา และหากพอมีเงินที่จะสร้างบ้านหลังใหม่ก็จะแยกครอบครัวออกไป แต่ยังคงอยู่ในบริเวณเดียวกับพ่อแม่ เพื่อเป็นแรงงานในครอบครัว ในขณะที่เดียวกันลูกๆ ก็ยังคงมีหน้าที่ในการดูแลและช่วยเหลือในด้านอาหาร ส่วนยายก็ยังมีหน้าที่รองจากแม่ในการช่วยดูแลเลี้ยงหลาน

หลังจากที่มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนทำให้รูปแบบของครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการเข้าไปทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวของรุ่นลูกส่งผลให้การทำงานที่เคยช่วยกันภายในครอบครัว ก็เปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างทำงานของตัวเอง นอกจากนี้ การเข้ามาของแรงงานต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงานในชุมชน นักท่องเที่ยวและนักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสติดต่อกับ รู้จัก และทำงานร่วมกับคน

จากนอกพื้นที่มากขึ้น ส่งผลให้คนท้องถิ่นมีโอกาสได้แต่งงานออกไปกับคนนอกพื้นที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันนี้ พบว่าหลังจากแต่งงานแล้วลูกๆ มักจะแยกตัวออกไปตั้งครอบครัวของตัวเองมากขึ้น และเนื่องจากเมื่อครอบครัวมีสมาชิกมากขึ้น ทำให้ไม่มีพื้นที่ว่างมากพอในการปลูกที่อยู่อาศัยในบริเวณเดียวกับพ่อแม่ ส่วนบางคนที่ตั้งงานกับคนนอกพื้นที่ก็มักจะย้ายไปอยู่กับครอบครัวใหม่ในต่างถิ่น

เหตุผลสำคัญที่ทำให้รูปแบบครอบครัวของคนในชุมชนเปลี่ยนไปสู่ลักษณะของครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับการผลิต เช่น รายได้ของครอบครัวมาจากค่าจ้างที่จำกัดและตายตัว และให้เพียงพอเพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวที่มีจำนวนจำกัด ดังนั้น ในสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมเมืองจึงเป็นสังคมที่แลกเปลี่ยนสิ่งอุปโภค บริโภคต่างๆ ด้วยค่าเงินตราอันได้มาจากค่าจ้างแรงงาน แตกต่างกับสังคมเกษตรที่มีการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งจากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องลดขนาดครอบครัวลง จึงทำให้เกิดลักษณะของครอบครัวเดี่ยวขึ้น (Hawley, 1971: 301-303 อ้างใน สมชัย สายสุขสวัสดิ์, 2537: 28)

จากการสังเกตครอบครัวของเกษตรกรที่ได้สัมภาษณ์พบว่า ปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ด้วยกันอย่างน้อยบ้านละ 3 คน ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ และบุตรที่ยังไม่ได้แต่งงานเท่านั้น และยังพบว่า บุตรที่ทำงานต่างจังหวัด มักจะแยกตัวออกไปอาศัยอยู่ในจังหวัดที่ตนได้ทำงาน และจะกลับมาเยี่ยมพ่อแม่เมื่อมีวันหยุดที่ยาวนาน หรือหากพ่อแม่ป่วยไม่สบาย ส่วนบุตรที่แยกครอบครัวออกไปแล้วทั้งที่อยู่ในเกาะสมุย หรือต่างจังหวัด ส่วนมากเมื่อมีบุตรและหากไม่มีใครดูแล ก็มักจะนำกลับมาให้พ่อแม่ของตนเลี้ยงดูจนกว่าจะเด็กจะมีอายุถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียนอนุบาลได้จึงจะนำกลับไปเลี้ยงดูเอง มีครอบครัวเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังคงอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากเหมือนกับในอดีต

เช่นเดียวกับผู้ที่เปลี่ยนอาชีพไปเป็นลูกจ้างในธุรกิจการท่องเที่ยว หรือมีกิจการขนาดเล็ก เช่น รับจ้างซักผ้า ขายของ หรือธุรกิจบ้านเช่า จะพบว่าขนาดของครอบครัวมีขนาดเล็กลงกว่าในอดีตด้วย แต่สำหรับกลุ่มที่เปลี่ยนอาชีพพบว่า หากมีกิจการขนาดใหญ่ เช่น ร้านอาหาร บังกะโล หรือโรงแรม ส่วนมากสมาชิกในครอบครัวจะอาศัยอยู่ร่วมกัน เนื่องจากต้องช่วยพ่อแม่ดูแลบริหารกิจการของครอบครัว

ส่วนครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรส่วนมากมักจะแยกครอบครัวออกมาสร้างที่อยู่ใหม่หลังจากที่แต่งงานแล้ว แต่การมาสร้างครอบครัวใหม่นั้นก็ไม่ได้เป็นรูปแบบครอบครัวเดี่ยวเสียทั้งหมด โดยเฉพาะคนในรุ่นลูกที่มีอายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป ถึงแม้แต่งงานมีครอบครัวเป็นของตนเอง และแยกบ้านจากพี่น้องคนอื่นๆ มาส่วนมากก็จะนำพ่อแม่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาอยู่ด้วย การสร้างครอบครัวในลักษณะนี้เองทำให้รูปแบบครอบครัวของคนรุ่นลูกในชุมชนแฉ่งเป็นลักษณะครอบครัว

ขยายอยู่ เพียงแต่ขนาดของครอบครัวไม่ได้ใหญ่เหมือนเช่นครอบครัวในสังคมเกษตรกรรมในอดีตที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่คน 3 รุ่นขึ้นไป และมีครอบครัวเดี่ยวหลายๆ ครอบครัวรวมกันอยู่

สำหรับบางส่วนที่แยกครอบครัวออกมาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อ แม่ และลูก สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในชุมชน และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะการมีครอบครัวขนาดใหญ่ เป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงขึ้น ดังนั้น การอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวจะสามารถอยู่รอดได้อย่างไม่เดือดร้อนมากนัก นอกจากนี้ การเป็นครอบครัวเดียวยังมีความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับญาติพี่น้องมากเหมือนในอดีต โดยเฉพาะการตัดสินใจเรื่องภายในบ้าน และเรื่องเงินทอง แต่ในขณะเดียวกัน การห่างเหินจากญาติพี่น้องในลักษณะเช่นนี้ ทำให้ความผูกพันระหว่างเครือญาติลดน้อยลงไป

การสร้างครอบครัวใหม่ หรือการแยกครอบครัวออกจากครอบครัวขยายเดิมของครอบครัวในรุ่นลูกของเกษตรกรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน ได้แก่

- ความมั่นคงทางการเงินของครอบครัวใหม่ หากรุ่นลูกประกอบอาชีพจนมีรายได้ที่มากพอ และมีที่ดินที่ได้รับเป็นมรดก ก็จะทำให้พวกเขาตัดสินใจแยกตัวไปสร้างครอบครัวใหม่ซึ่งมีทั้งที่ยังอยู่ในบริเวณเดียวกันกับครอบครัวเดิม แต่ก็มีไม่มากนัก กับบางครอบครัวที่แยกตัวออกไปและไม่ได้สร้างที่อยู่บริเวณเดิม

- การประกอบอาชีพ มีใน 2 ลักษณะคือ พื้นที่เดิมมีขนาดเล็กเกินไปไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ เช่น อาชีพรับซัก-รีดเสื้อผ้า ที่ต้องใช้พื้นที่ในการตากผ้า รีดผ้า และแขวนเสื้อผ้าที่รีดแล้ว อาชีพบริการรถเช่า ที่ต้องใช้พื้นที่ในการจอดรถ ทำความสะอาด และซ่อมรถ เป็นต้น อีกลักษณะหนึ่งคือ การแยกครอบครัวออกมาเพื่อย้ายไปอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ทำงาน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมีส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบและขนาดของครอบครัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวด้วยเช่นกัน

4.2.2 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

ในอดีตรูปแบบของครอบครัวของคนในชุมชนเป็นแบบครอบครัวขยาย โดยมีคนหลายรุ่นอาศัยอยู่รวมในบ้านเดียวกัน มีการช่วยกันทำงาน ทำให้ทุกคนใช้เวลาอยู่ด้วยกันเป็นส่วนมาก ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวจึงมีความใกล้ชิดกันอย่างแน่นแฟ้น มีการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน บทบาทสำคัญของฝ่ายชายคือ เป็นหัวหน้าครอบครัว ทำหน้าที่หารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว ส่วนฝ่ายหญิงมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การเลี้ยงลูก ทำอาหาร ทำความสะอาดบ้านเรือน ส่วนลูกๆ ถ้าเป็นผู้ชายก็จะเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักในการช่วยพ่อ

ประกอบอาชีพ เช่น ออกเรือหาปลา หรือทำสวนมะพร้าว ส่วนลูกผู้หญิงก็จะช่วยแม่ทำงานบ้าน และไปช่วยงานในสวนมะพร้าว จะเห็นว่าทุกคนในครอบครัวมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน แต่ก็ยังมีการช่วยเหลืองานซึ่งกันและกันอยู่

นอกจากนี้บทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรคือ การถ่ายทอดความรู้ในการประกอบอาชีพ การอบรมสั่งสอนบุตรเนื่องจากการใช้เวลาส่วนใหญ่จะอยู่กับครอบครัว ในเวลาว่างสมาชิกในครอบครัวก็จะใช้เวลาอยู่ด้วยกัน ทำให้พ่อแม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรอยู่ตลอดเวลา เช่น ช่วยกันทำงานเล็กๆน้อยๆ เดินเล่นในสวนไปพร้อมกับสอนบุตรในเรื่องต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดคือ ในอดีตสมาชิกในครอบครัวทุกคนต้องรับประทานอาหารพร้อมกัน ส่วนบทบาทของลูกที่มีต่อพ่อแม่คือ การแสดงความกตัญญูด้วยการช่วยทำงาน และคอยดูแลพ่อแม่อย่างใกล้ชิดทั้งในด้านอาหาร และเมื่อยามเจ็บป่วย

เมื่อสภาพสังคมของเกาะสมุยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมภายหลังจากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ามา ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรดั้งเดิม โดยจากการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตในแบบที่เคยช่วยเหลือกันทำงานในภาคเกษตรลดน้อยลงไป เนื่องจากคนในรุ่นบุตรเริ่มเข้าไปทำงานในอาชีพที่เกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น เริ่มมีเวลาการทำงานที่แน่นอน ส่งผลให้เวลาที่จะอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวลดน้อยลง ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวจึงไม่แน่นแฟ้นเหมือนเดิม ต่างคนต่างสนใจแต่ในเรื่องของตนเอง การใช้เวลาว่างของคนในครอบครัวก็ไม่ค่อยมีกิจกรรมทำร่วมกันเหมือนเช่นในอดีต ประกอบกับรูปแบบของครอบครัวที่เปลี่ยนไปเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวกันมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวแบบเดิมค่อยๆ เลือนหายไป

ในปัจจุบันบทบาทของพ่อแม่ที่มีต่อลูกคือ การส่งให้ลูกเรียนหนังสือเนื่องมาจากส่วนมากลูกไม่ต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเหมือนพ่อแม่ ดังนั้นจึงไม่มีการถ่ายทอดความรู้อาชีพของพ่อแม่ไปสู่รุ่นลูก แต่ต้องส่งไปสถาบันที่สามารถให้ความรู้ในทางวิชาการ เพื่อนำมาประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ส่วนบทบาทของลูกที่มีต่อพ่อแม่ นั้น มักจะแสดงออกถึงความกตัญญูโดยการให้เงินพ่อแม่ ส่วนการดูแลในเรื่องของอาหารก็ยังคงปฏิบัติอยู่ แต่ไม่ได้ใกล้ชิดเหมือนกับในอดีต แต่เมื่อพ่อแม่เจ็บป่วยลูกก็ยังคงให้ความดูแลอย่างใกล้ชิด

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษายังพบว่าสายใยระหว่างคนในครอบครัวไม่ได้ขาดหายไปเสียทีเดียว เนื่องจากบทบาทสำคัญของบุตรที่มีต่อพ่อแม่ยังคงดำเนินอยู่ คือ การดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย การไปเยี่ยมและการดูแลในเรื่องของอาหารเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงาน บุตรมักจะไปเยี่ยมพ่อแม่ประมาณ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ แต่ทั้งนี้ก็ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับเวลาว่างที่มี ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวตอนนี้ก็ยิ่งเหมือนเดิม เราทุกข์ลูกก็ทุกข์ ลูกทุกข์เราก็ทุกข์ ทุกคนยังสนใจกันดี ลูกคนที่แยกออกไปมีครอบครัว ออกไปทำงานนานๆ จะมากินข้าวสักครั้ง อาทิตย์ละครั้ง” (นายอินทร์ คำแก้ว, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2547)

สำหรับครอบครัวที่เปลี่ยนอาชีพพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวไม่ต่างไปจากผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยหลังจากที่ได้เปลี่ยนอาชีพแล้วนั้น ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวก็เริ่มห่างเหินกัน ต่างคนต่างมีหน้าที่ในการทำงานที่แตกต่างกันออกไป ไม่ได้ช่วยกันทำงานของครอบครัวเหมือนกับในอดีต ดังเช่นผู้ที่หันไปประกอบธุรกิจขนาดเล็กที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยแรงงานภายในครอบครัว เช่น การขับเรือพานักท่องเที่ยวไปดำน้ำดูปะการัง หรืออาชีพรับจ้างซักผ้าซึ่งส่วนมากจะช่วยกันทำระหว่างสามีและภรรยา ในขณะที่ผู้ที่เปลี่ยนไปเป็นเจ้าของธุรกิจบังกะโล และโรงแรมขนาดใหญ่ ยังคงต้องอาศัยแรงงานของสมาชิกในครอบครัวในการช่วยกันทำงาน ทำให้มีเวลาอยู่ด้วยกันมากกว่า ส่วนอาชีพอื่นๆ ที่ไม่มีความต้องการใช้แรงงานภายในครอบครัว ลูกๆ ก็จะแยกย้ายออกไปทำงานที่แตกต่างกันออกไป

สำหรับบุคคลในรุ่นลูกของเกษตรกรมีความคิดเห็นในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวว่า ความแน่นแฟ้น และความห่างเหินระหว่างคนในครอบครัว คนในรุ่นลูกกับพ่อแม่จะมีมุมมองที่ต่างกัน โดยคนในรุ่นพ่อแม่มองว่าการอยู่อาศัยห่างไกลกันนั้นทำให้ความสัมพันธ์ห่างเหินไปด้วย ในขณะที่รุ่นลูกมองว่าการแยกครอบครัวออกมา หรือการแยกไปทำงานต่างถิ่น อาจจะทำให้ตัวอยู่ไกลกันแต่ความผูกพันทางจิตใจนั้นยังเหมือนเดิม ดังจะเห็นได้ว่าในชุมชนการไปมาหาสู่กันระหว่างลูกกับพ่อแม่ กลายเป็นกิจกรรมที่ทำกันแทบทุกครอบครัว อีกทั้งยังมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ที่เข้ามาแทนที่จดหมาย ซึ่งมาช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกไม่ให้เกิดความรู้สึกห่างเหินกันเกินไป

“ความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าตัดขาดกัน ในอดีตมีอะไรก็ส่งจดหมาย แต่ตอนนี้มีโทรศัพท์ ทำให้การติดต่อสะดวก เทคโนโลยีทำให้ผูกพันกันเหมือนเดิม” (นางหัตตภา บัญสุข, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2548)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจากมุมมองของคนในรุ่นลูก ในความห่างเหินเชิงพื้นที่นั้นก็ไม่ได้ทำให้ความผูกพันทางจิตใจของคนในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปมากนัก ถึงแม้ในบางกรณีศึกษาจะยอมรับเรื่องความห่างเหินที่มีอยู่บ้างเล็กน้อยก็ตาม ซึ่งความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวแบบนี้ถือเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของครอบครัวไทย ไม่ว่าจะเป็นยุคเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม หรือยุคที่กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่

อย่างไรก็ตาม ยังมีบางครอบครัวในชุมชนแควงมีลักษณะความสัมพันธ์เป็นแบบครอบครัวเดี่ยวในสังคมเมือง โดยเฉพาะในครอบครัวของคนรุ่นลูกที่แยกตัวออกมาจากบ้านที่เป็นครอบครัว

ขยาย โดยความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวในรุ่นนี้เองเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ

ประการแรก คือ เวลาการทำงานของพ่อแม่และของลูกสวนทางกัน ทำให้โอกาสในการเจอกันลดน้อยลง รวมถึงการพูดคุย การอบรมสั่งสอนระหว่างพ่อแม่กับลูกลดลงไปด้วย ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า “ถึงอยู่บ้านเดียวกัน ก็ไม่ค่อยได้เจอกัน เหมือนตอนที่เรียนอยู่ที่กรุงเทพ เวลาการทำงานต่างกัน แต่ความผูกพันทางใจเหมือนเดิม” (นายจักรพงษ์ ธรรมที่ปกุล, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

อีกทั้งในบางครอบครัวของคนรุ่นลูก ที่ลูกยังเล็กอยู่ในขณะที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงาน ก็ส่งลูกให้สถานรับเลี้ยงเด็กเลี้ยงให้ โดยเฉพาะลูกคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงานในพื้นที่ ทำให้ขณะในชุมชนแถวมีสถานที่รับเลี้ยงเด็กเป็นจำนวนมาก

ประการที่สอง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาและครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาที่มีแนวโน้มในการทำงานนอกบ้านมากขึ้น เนื่องจากในแต่ละครอบครัวต้องการรายได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถอยู่ได้ในสังคมที่มีค่าครองชีพสูง ประกอบกับในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความต้องการจ้างงานผู้หญิงมากขึ้น เช่น งานแม่บ้าน พนักงานต้อนรับ เป็นต้น ส่งผลให้การทำหน้าที่ภรรยาและแม่ในการดูแลสามีและลูกลดน้อยลง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวมีโอกาสแตกแยกและหย่าร้างได้ง่าย

นอกจากนี้ก็ยังมียุปัจจัยอื่นๆ อีกหลายประการที่มาจากความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอันส่งผลกระทบต่อปัญหาการหย่าร้างของคนในชุมชน ดังเช่นในกรณีศึกษาหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึง ดาบสองคมของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่นอกจากจะนำมาซึ่งชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย ในทางตรงกันข้ามสิ่งที่มาควบคู่กับความเจริญเหล่านั้นคือ ค่านิยมที่ทำให้คนในชุมชนหลงไหลไปกับสิ่งยั่วยุต่างๆ ประกอบกับการขาดรากฐานที่เข้มแข็งเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังเช่นครอบครัวเกษตรกรรมในอดีต นำไปสู่ความล่มสลายของครอบครัวในที่สุด ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตขึ้นทำให้คนในสังคมมีค่านิยมแบบวัตถุนิยมสูงขึ้น ใช้เงินอย่างฟุ้งเฟ้อ และและการมีสถานบันเทิงต่างๆ ในตอนกลางคืนก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ทำให้พวกพ่อบ้าน หรือแม้กระทั่งแม่บ้านมีโอกาสไปพบปะและพัฒนาความสัมพันธ์กับคนอื่นมากขึ้น สุดท้ายก็ส่งผลให้ครอบครัวแตกแยก” (นายชัยณรงค์ เบญจพงศ์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

ประการที่สาม คือบทบาทระหว่างพ่อแม่กับลูกเปลี่ยนไป ซึ่งจากการสัมภาษณ์คนในรุ่นลูกพบว่า มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มอื่นๆ เนื่องจากคนในรุ่นลูกมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทำให้เงินกลายเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญทั้งต่อการดำรงชีวิต และในการเชื่อมความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น ลูกแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่โดย

การแบ่งรายได้จากการประกอบอาชีพให้ใช้ อาจจะเป็นรายเดือน หรือจ่ายเป็นค่าตอบแทนที่ช่วยเลี้ยงลูกให้ เป็นต้น รวมถึงการดูแลในเรื่องของอาหาร และเมื่อยามพ่อแม่เจ็บป่วย แต่การปฏิบัติดังกล่าวไม่ได้มีความใกล้ชิดเหมือนกับในอดีต นอกจากนี้ในครอบครัวของคนรุ่นลูก พ่อแม่ มักจะจ่ายเงินในการเลี้ยงลูก แทนการใช้เวลาในการอบรมสั่งสอน หรือให้ความอบอุ่นกับลูก เช่น กรณีศึกษาหนึ่งที่พ่อใช้เงินเป็นรางวัลสำหรับชักจูงลูกให้ทำตามคำสั่งสอนของตัวเอง เป็นต้น

4.2.3 ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

ในอดีตนั้นทุกครัวเรือนในชุมชนอยู่อาศัยกันแบบเครือญาติ เป็นสังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปัน การช่วยเหลือ และความสามัคคีกัน ชาวบ้านทุกคนรู้จักกันหมด วัฒนธรรมที่สื่อให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และความมีน้ำใจของคนในชุมชนก็คือ "ขอ" หรือ "การลงแขก" ในการทำสวนมะพร้าว นั้น ชาวบ้านจะช่วยกันทำงาน มีการหมุนเวียนช่วยกันถางสวนซึ่งกันและกันระหว่างคนในหมู่บ้าน โดยจะหมุนเวียนกันทำจนกว่าจะครบของทุกคน ประมาณกลุ่มละ 10 คน

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ชาวประมงจะหยุดออกเรือเพื่อไปช่วยงานของเพื่อนบ้าน การช่วยเหลือของชาวบ้านในชุมชนส่วนมากจะเป็นการช่วยเหลือในเรื่องของแรงงาน หรือเรียกว่า "น้ำแรง" ไม่มีค่าตอบแทนเป็นเงินแต่จะเลี้ยงอาหารเป็นการตอบแทน เช่น การช่วยกันสร้างบ้าน การสร้างบ้านในอดีตแทบจะไม่ต้องเสียเงินเพราะทุกคนจะมาช่วยกัน ส่วนวัสดุอุปกรณ์จะใช้ไม้เนื้อแข็งซึ่งเอามาจากบนภูเขา ดังนั้น ในอดีตการช่วยเหลือคนในหมู่บ้านเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ว่าจะเพื่อนบ้านจะทำอะไรอยู่ก็จะมาให้ความช่วยเหลือกันอย่างพร้อมเพียง

ส่วนความสัมพันธ์เป็นแบบพี่น้อง มีการแบ่งปันสิ่งของกันภายในหมู่บ้านก็เป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมานาน และด้วยความสนิทสนมของคนในชุมชนทำให้การหยิบหรือเก็บพืชผักผลไม้ของเพื่อนบ้านสามารถทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตกันก่อน เช่น ถ้าผลไม้ที่ปลูกไว้ออกผลก็จะเอาไปแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้าน หรือเห็นมะพร้าวหสนอยู่ที่พื้นก็สามารถเก็บไปปรุงอาหารที่บ้านได้เลย ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“ในอดีตมีการไปหามาสู่กัน นั่งคุยตามบ้านเพื่อน ถ้าเป็นพี่น้องกันอย่างน้อย 7 วัน ต้องไปหาหาสู่กัน ช่วงเย็นกลับจากทำงานก็นั่งคุยกัน มีการแบ่งปันกันในหมู่บ้าน มีมะละกอ ตะไคร้ก็แบ่งกันกิน มีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี จะทำบ้านก็จะมีคนมาช่วยมาก ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไร ชาวบ้านจะให้ความช่วยเหลือกันดี เพราะไม่มีงานประจำที่ต้องทำ มีแต่งงานทำสวน ถ้าคนในหมู่บ้านจะทำอะไรก็มักจะหยุดทำสวนมะพร้าว ไปช่วยเพื่อนบ้านก่อน เพราะงานทำสวนมะพร้าวเป็นงานของตัวเองจะทำเมื่อไหร่ก็ได้ ในอดีตการช่วยเหลือคนในหมู่บ้านเป็นเรื่องสำคัญ การสร้างบ้านใน

สมัยก่อนถ้าบ้านหลังไม่ใหญ่มากนักก็จะช่วยกันสร้างแทบจะไม่ต้องเสียเงินเลย ยกเว้นค่าอุปกรณ์ ค่าแรงไม่ต้องเสียเลย” (นายไพโรจน์ แสงทอง, สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2547)

เมื่อมีเวลาว่างก็จะไปมาหาสู่กันโดยใช้การปั่นจักรยาน หรือการเดิน แต่ถ้าเป็นกลางคืนจะใช้คบไฟ หรือใช้ทางมะพร้าวแห้งมาพันรวมกันแล้วจุดไฟให้แสงสว่างเพราะในขณะนั้น ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ในชุมชน ส่วนในอดีตที่ยังไม่มีถนนทำให้คนในหมู่บ้านต้องเดินลัดไปตามทางเกวียน เข้าไปในป่า หรือต้องข้ามเขาเพื่อไปทำธุระในหมู่บ้านอื่นๆ ไปอำเภอหรือไปโรงพยาบาล ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันในระหว่างการเดินทาง เป็นการเพิ่มความสนิทสนมและได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น

ดังนั้น ความเป็นสังคมเกษตรกรรมกำหนดลักษณะการจัดตั้งสังคมในหมู่บ้าน คือ *ประการแรก* การให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว *ประการที่สอง* ให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน ให้ความสำคัญในการสืบสายเลือด สถาบันครอบครัว เครือญาติ และชุมชนขนาดเล็ก ลักษณะทั่วไปเช่นนี้ทำให้ชาวบ้านยึดถือเอาความสัมพันธ์ทางสายเลือดคือ ความเป็นพี่น้อง การมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล และการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อความอยู่รอดร่วมกันของหมู่บ้านว่าเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่าที่ต้องสืบทอด (สังคิต และ ผาสุก, 2544)

เมื่อเริ่มมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามา ทำให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของทั้งรัฐและเอกชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว กล่าวคือ เริ่มมีถนนเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านก็เริ่มหาซื้อรถจักรยาน รถจักรยานยนต์ และรถปิคอัพมาใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง ทำให้การสนทนากันระหว่างทางที่เคยมีมาหายไป ความผูกพันและความใกล้ชิดระหว่างเพื่อนบ้านลดน้อยลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนนี้สามารถพบเห็นได้ในทุกกลุ่มอาชีพภายในชุมชน

เมื่อภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์ใจก็เริ่มเปลี่ยน ชาวบ้านหันไปให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจ และมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันสูง เงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้น แต่ละครอบครัวจึงพยายามทำงานหาเลี้ยงครอบครัวของตัวเองให้อยู่รอดในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ทำให้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนจากที่เคยพึ่งพาอาศัยกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปันกันลดน้อยลงไป เมื่อความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเริ่มมีความห่างเหิน ต่างคนต่างอยู่ การช่วยลงแขกในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับเพื่อนบ้านก็แทบจะไม่มีให้เห็น หากต้องการความช่วยเหลือก็ต้องมีเงินค่าจ้างเป็นสิ่งตอบแทน หรือต้องมีความสนิทสนมกันมากเท่านั้นจึงจะกล้าขอร้องให้มาช่วยเหลืองานต่างๆ ส่วนการไปหามาสู่ในปัจจุบันนี้จะมีให้เห็นก็แต่เฉพาะเมื่อมีคนเจ็บป่วย หรือมีธุระจำเป็นเท่านั้น ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า

“ต่างคนต่างอยู่ ไม่ได้สนใจกัน ต่างคนต่างแข่งขันกันทำมาหากิน การไปมาหาสู่จะเป็นเฉพาะช่วงที่เพื่อนป่วย ไม่สบายหรือมีธุระจำเป็นเท่านั้น แต่ตอนนี้ใครไม่สบายก็ไม่ค่อยรู้ หรือถ้ารู้จักอาจหายหรือตายไปแล้ว อย่าว่าแต่เพื่อนบ้านเลย แม้แต่พี่ - น้องกันยังไม่ค่อยได้เจอกัน ห่างไกลกันออกไปทุกที ไม่ได้คบหากันเหมือนก่อน เพราะทว่าวันนี้คนเป็นลูกจ้างต้องทำงานเป็นเวลา เลิกเป็นเวลาทำให้ไม่ค่อยได้คุยกัน ความสัมพันธ์เริ่มห่างเหินกันออกไป เกิดการเปลี่ยนแปลงมากไม่ค่อยมีใครสนใจใคร เกาะสมุยจะเหมือนกรุงเทพฯ อยู่แล้ว” (นายจิ่ง คุ่มพร้อม, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2547)

“สมัยก่อน ถ้าไปแวะบ้านเพื่อนก็สามารถขอข้าวขอน้ำกินได้อย่างไม่เกรงใจ ไม่ขัดเขิน แต่ตอนนี้ถ้าเขาชวนจึงจะกิน มีความเกรงใจกันมากขึ้น การไปนั่งบ้านคนอื่นก็กลัวว่าเค้าจะมีธุระ แต่ถ้าคนอื่นมานั่งบ้านเราได้ แต่ถ้าไปนั่งบ้านคนอื่นรู้สึกเกรงใจ” (นายปลื้ม ทองเหลือ, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2547)

ส่วนการช่วยเหลือกันงานในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ ชาวบ้านยังคงให้ความช่วยเหลือกันดี ซึ่งยังคงเป็นวัฒนธรรมที่ปฏิบัติกันมาเหมือนเช่นในอดีต แต่จะเห็นได้ว่าจำนวนชาวบ้านที่ไปช่วยงานนั้นลดน้อยลง เพราะต่างคนต่างทำงานทำให้มีเวลาว่างมาทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนน้อยลง ประกอบกับวัฒนธรรมในการจัดงานเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยช่วยกันทำอาหาร หรือจัดงานในส่วนอื่นๆ ร่วมกัน แต่ในปัจจุบันนี้ธุรกิจรับจัดเลี้ยงตามงานทั่วไปกลับเข้ามาแทนที่ ดังนั้น จะมีก็แต่คนชราในสมัยก่อนและรุ่นพ่อแม่ที่ยังให้ความสำคัญกับการมาช่วยงาน

สำหรับความคิดเห็นของคนในรุ่นลูกของเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน พบว่า ปัจจุบันนี้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน เพราะการช่วยเหลือ การพึ่งพาอาศัยลดน้อยลง และที่สำคัญคนในกลุ่มนี้ยังแสดงความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ของคนในชุมชนคือ การแบ่งชนชั้นของคนในสังคม กล่าวคือ คนในชุมชนเริ่มมีการเลือกคบคนที่มีฐานะใกล้เคียงกับตนเอง และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่วัฒนธรรมในการเลือกคู่ครองให้กับบุตร ซึ่งจะพิจารณาจากฐานะของอีกฝ่ายเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ลักษณะส่วนใหญ่ของชุมชน แต่ก็ยังเป็นประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในสังคมที่เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญกับเงิน และการเลือกคบคน และการแบ่งชนชั้นได้อย่างชัดเจน ถึงแม้เคยมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในอดีต แต่ในปัจจุบันมีเรื่องของเงินตราเข้ามาแบ่งชนชั้นทางสังคม ทำให้จากที่ทุกคนเคยมีสถานะอยู่ในระนาบเดียวกัน กลายเป็นมีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กับคนอื่น ส่วนที่นอกจากไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงแล้ว ยังต้องมาร่วมแบกรับภาระ และปัญหาอื่นๆ ร่วมด้วย ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า “คนในเขวงเดี๋ยวนี้ไม่เหมือนเมื่อก่อน สังคมเปลี่ยนไปทำให้คนเห็นแก่

ตัวมากขึ้น เงินกลายเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ขนาดสวนเพื่อเพื่อนบ้านที่แต่ก่อนเดินผ่านได้สบาย เดี่ยวนี้ต้องซื้อที่เพื่อให้ผ่านได้” (นางทัศนิตาภา บุญสุข, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2548)

นอกจากจะมีการแบ่งชนชั้นกันระหว่างคนท้องถิ่นในชุมชนด้วยกันแล้ว ยังพบว่า มีการแบ่งแยกระหว่างคนท้องถิ่น กับคนต่างถิ่น และคนต่างด้าวด้วยเช่นกัน จากการสังเกตภาคสนามพบว่า ในแต่ละกลุ่มคนดังกล่าวจะตั้งบ้านเรือน หรือเช่าบ้านโดยมีลักษณะแยกกันอย่างชัดเจน ทำให้สภาพชุมชนเฉวงในปัจจุบันมีลักษณะเป็นชุมชนเล็กๆ ของคนหลากหลายกลุ่มมาอยู่รวมกัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนหลากหลายกลุ่มนั้นก็ยังมีลักษณะเป็นทางการ กล่าวคือ “ต่างคนต่างอยู่” ไม่มีการพูดคุยสนทนาสนมกันมากส่วนการพึ่งพาอาศัยหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้นก็แทบจะไม่มีให้เห็นได้ ส่วนการติดต่อกันระหว่างกลุ่มจะมีก็แต่เฉพาะในกรณีหากคนท้องถิ่นเป็นเจ้าของที่ดินให้เช่า หรือทำบ้านเช่า อาจจะมีบ้างในบางรายที่มีความสนิทสนมกันระหว่างคนท้องถิ่นกับคนจากต่างถิ่น คือ คนต่างถิ่นนั้นอพยพเข้ามาทำงานในพื้นที่เป็นเวลานานแล้ว ทำให้เกิดความไว้วางใจกัน ประหนึ่งเป็นคนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ พบว่าในปัจจุบันคนท้องถิ่นบางส่วนเริ่มมีทัศนคติในเชิงลบต่อคนจากต่างถิ่นมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากพวกเขา มองว่าคนเหล่านี้เข้ามาสร้างปัญหาในชุมชน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาขยะและการปล่อยน้ำเสีย ปัญหาความแออัด และปัญหาที่สำคัญในปัจจุบันนี้คือ คนต่างถิ่นเข้ามาแย่งใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การลักขโมยผลไม้จากในสวนของชาวบ้าน แต่เมื่อโดนตำรวจจับก็จะอ้างว่าคดว่าเป็นของป่า การรุกล้ำจับสัตว์น้ำบริเวณหวงห้าม เป็นต้น

4.3 ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรด้านวัฒนธรรม

4.3.1 ประเพณี

ชาวเกาะสมุยมีประเพณีที่ได้สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น ประเพณีลอยเคราะห์ ประเพณีชักพระ ประเพณีรับ-ส่งตายาย ประเพณีกินข้าวห่อ เป็นต้น เมื่อมีงานในชุมชน ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี เมื่อถึงวันงานทุกคนจะไปรวมตัวกันที่วัดซึ่งเป็นสถานที่หลักในการจัดงานกันอย่างพร้อมเพียง บางคนจะไปนอนที่วัดก่อนถึงวันงานเพื่อจะช่วยเหลืองานได้อย่างเต็มที่ โดยชาวบ้านจะทำอาหาร รวมถึงนำผัก และผลไม้ที่มีไปร่วมงานที่วัดด้วยตัวอย่างการร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านเพื่อไปช่วยงานเช่น งานประเพณีชักพระ ในตอนกลางวันชาวบ้านจะไปวัดเพื่อช่วยกันประดิษฐ์เรือพระ และช่วยกันทำอาหารภายในวัด โดยส่วนประกอบที่จะนำมาทำอาหาร ทั้งเครื่องปรุง ผัก ผลไม้ต่างๆ ชาวบ้านจะช่วยนำมาจากบ้าน ส่วนในเวลากลางคืน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะไปนอนที่วัดเพราะบางครั้งงานไม่เสร็จก็ต้องช่วยกัน ซึ่ง

การช่วยเหลือกันนั้นจะช่วยกันตั้งแต่เริ่มงาน จนกระทั่งวันสุดท้าย โดยชาวบ้านจะหยุดทำงานทุกอย่างที่มีเพื่อเข้าไปช่วยเหลืองานอย่างเต็มที่

งานประเพณีต่างๆ ยังคงมีการสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีชักพระ และประเพณีรับ-ส่งตายาย โดยวันและเวลา รวมทั้งขั้นตอนในการจัดงานยังคงมีเหมือนๆกับในอดีต แตกต่างก็แต่เพียงการช่วยเหลืองานของชาวบ้านในชุมชนที่ลดน้อยลงไป จากที่ชาวบ้านเคยหยุดงานเพื่อให้ความร่วมมือในการช่วยกันทำงานในวัด แต่ปัจจุบันนี้ชาวบ้านจะมาช่วยงานก็ต่อเมื่อว่างจากการทำงานจะไม่หยุดงานมาเหมือนกับในอดีต โดยเฉพาะกลุ่มที่เปลี่ยนอาชีพไปสู่ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว จะให้ความสำคัญกับการทำงานหาเงินมาเป็นอันดับแรก เพราะส่วนมากจะไปเป็นลูกจ้างที่มีเวลาในการทำงานที่แน่นอน ไม่สามารถลาหยุดงานได้ตามอำเภอใจ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านทำอาชีพเกษตรกร เป็นนายของตนเองจะทำงานหรือจะหยุดวันไหนก็ได้ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า ในอดีตหากมีงานประเพณีประจำท้องถิ่น เช่น ประเพณีรับ-ส่งตายาย ชาวบ้านมักจะการทำ ขนมลา ขนมไข่ปลา ขนมกรูป ยานนม (กอละแม) เพื่อไปร่วมงานกันทุกครอบครัว แต่ปัจจุบันนี้พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะซื้อขนมเหล่านั้นแทนการทำเอง

สำหรับงานประเพณีท้องถิ่นที่สูญหายไปจากชุมชน คือ ประเพณีกินข้าวห่อ ซึ่งในอดีตการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม เช่น การทำสวนมะพร้าว การทำไร่ทำนา เกษตรกรมักจะนำอาหารกลางไปรับประทานร่วมกันเพื่อนบ้านที่ไปช่วยกันทำงาน รวมถึงการเดินทางไปทำธุระ ไปเยี่ยมญาติจากหมู่บ้านไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่งซึ่งมีระยะทางไกล จึงมีความจำเป็นต้องจัดอาหารไว้รับประทานระหว่างการเดินทาง เพราะในอดีตยังไม่มีถนนเช่นในปัจจุบัน ชาวบ้านต้องเดินผ่านเรือสวนไร่นา และภูเขา แต่ในปัจจุบันไม่มีการช่วยงานกันระหว่างเพื่อนบ้านเหมือนในอดีต มีการเดินทางที่สะดวกสบายมากขึ้น ประกอบกับมีร้านอาหารและภัตตาคารเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในชุมชน ทำให้วัฒนธรรมในการกินข้าวสูญหายไป และคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่นิยมหันไปรับประทานอาหารที่ร้านแทน ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“แต่ก่อนพอไปสวนมะพร้าว หรือถ้าจะไปไหนไกลๆ เช่น ไปทำธุระที่อำเภอ ต้องเดินกันไปเป็นวันก็เอาข้าวห่อไปด้วย บางที่ถ้าว่างก็มักจะชวนเพื่อนไปกินข้าวห่อตามชายทะเล แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว มีร้านอาหารเยอะแยะ คนก็ไปกินกัน” (นางโย สุขสม, สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2547)

นอกจากนี้ ยังมีวัฒนธรรมจากต่างถิ่นที่เข้ามาในชุมชนภายหลังจากที่มีนักท่องเที่ยว และคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงาน เช่น ประเพณีลอยกระทง งานวันปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดงานดังกล่าวมักจะจัดขึ้นในบริเวณชายหาด และบริเวณถนนที่เป็นที่ตั้งสถานที่พักของนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสร่วมงาน และสนุกสนานได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเดิมนั้นในชุมชนไม่มีการจัดงานประเพณีเหล่านี้มาก่อน หรือหากจะเคยมีการจัดงานตามประเพณีเมื่อถึงวันสำคัญเหล่านั้นแล้ว ก็มักจะจัดกันตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นมากกว่า เช่น ในอดีตช่วงเทศกาล

สงกรานต์ชาวบ้านจะออกไปทำบุญที่วัด และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เท่านั้น ไม่มีการสาดน้ำ ปะแป้งเล่นกัน เช่นในปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้น จึงสะท้อนให้เห็นว่าการนำเอาประเพณีจากต่างถิ่นเข้ามานั้นเพื่อดึงดูด และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนคนจากต่างถิ่นก็มีโอกาสได้เข้าร่วมงาน และมีกลุ่มที่จัดงานตามประเพณีเดิมของตัวเอง เช่น คนอีสานที่อพยพเข้ามาทำงานก็จะรวมตัวกันจัดงานสงกรานต์ของตัวเองหากไม่ได้หยุดงานกลับบ้านที่ต่างจังหวัด เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงด้านประเพณีอีกประการคือ รูปแบบในการจัดงาน โดยในอดีตชาวบ้านจะเอาสิ่งของต่างๆ ที่มีในสวนของตนไปช่วยกันทำอาหาร แต่ในปัจจุบันนี้มักเป็นการช่วยเหลือในรูปแบบของเงินมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีงานจะมีการให้เงินสนับสนุนจากบังกะโล งานทอดกฐินก็จะมีจำนวนพุ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำทุกปีหลังจากวันออกพรรษา นอกจากนี้ ภายในงานยังมีคนต่างถิ่นนำของเข้ามาขายมากขึ้น ส่วนมากมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี เป็นต้น โดยสินค้าที่นำเข้ามาขายจะมีความหลากหลาย ตั้งแต่ของเล่นเด็ก อุปกรณ์ที่ใช้ในครัวเรือน เสื้อผ้า รองเท้า เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการช่วยเหลืองานที่เปลี่ยนแปลงไปนี้มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วย ดังเช่นกรณีศึกษาที่ให้ข้อมูลว่า

“มีการสืบทอดงานประเพณีมาตั้งแต่อดีต งานใหญ่ขึ้นเพราะมีคนเข้ามาอยู่มากขึ้น เมื่อมีงานวัดมีการให้เงินกับทางวัดมากขึ้นกว่าในอดีต เงินมาจากบังกะโล งานทอดกฐินมีพุ่มมากขึ้น ชาวบ้านทำกันทุกปีกลายเป็นประเพณี สมัยก่อนถ้ามีเงินถึงจะทำ ตอนนี้มีคนสืบทอดมากขึ้น” (นายมนตรี มากเจริญ, สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2547)

แต่ยังมีอีกฝ่ายที่เห็นว่าการใช้เงินทำบุญแทนการใช้แรงงานและสิ่งของเหมือนในอดีตนั้น เป็นการลดคุณค่าของงานประเพณีดั้งเดิม ดังเช่นกรณีศึกษาที่ให้ข้อมูลว่า

“แต่ก่อนประเพณีจัดกันแบบเรียบง่าย ทำกันอย่างจริงจัง ปัจจุบันเน้นความหรูหรา แต่งตัวไปไหว้กันมากกว่า ใครบริจาคเงินให้วัดเยอะก็จะมีชื่อขึ้นบอร์ด การทำบุญแบบในอดีตจึงดีกว่า แต่ตอนนี้ทำไปก็ไม่รู้บุญจะถึงคนที่ตายไปแล้วหรือเปล่า” (พิกุลทอง อินทร์คำ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการร่วมมือของชาวบ้านจะลดน้อยลง แต่เมื่อถึงวันงานชาวบ้านยังคงไปร่วมงานกันอย่างหนาแน่น รวมถึงคนภายนอกชุมชนที่เข้ามาอยู่อาศัยเพื่อทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวก็เข้ามาร่วมงานด้วย เมื่อมีผู้มาร่วมงานมากขึ้น ก็เกิดการเผยแพร่งานประเพณีของท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักของคนนอกท้องถิ่น และยังทำให้การจัดงานประเพณีภายในท้องถิ่นมีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากในอดีตจะมีการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนคือ หนังตะลุง มโนราห์ แต่ปัจจุบันนี้มีการแสดงประเภทแสง สี แสง และกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การแสดงวงดนตรี การประกวดของเด็ก การประกวดสาวประเภทสอง หนังกลางแปลง การเล่นเกม เพื่อนำรายได้เข้าวัด

ส่วนคนในรุ่นลูกของเกษตรกรมีความคิดเห็นเรื่องผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเรื่องของประเพณีว่า เนื่องมาจากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการ หรือลูกจ้างล้วนมีเวลาในการทำงานที่แน่นอน ทำให้คนในรุ่นลูกไปช่วยเหลือและเข้าร่วมงานประเพณีลดน้อยลง โดยส่วนใหญ่มักจะทำงานให้แล้วเสร็จจึงจะไปร่วมงาน คนในกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีฐานะในชุมชน ดังนั้นเมื่อไม่ค่อยมีเวลาไปช่วยงาน รูปแบบในการช่วยเหลือจึงเปลี่ยนไปเป็นให้เงินแทนการช่วยเหลือแรงงาน สะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปแต่จิตใจของคนยังให้ความสำคัญกับการทำบุญ และการช่วยเหลืองานประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต

อย่างไรก็ตาม การให้เงินช่วยเหลืองานประเพณีแทนการใช้แรงงานอย่างในอดีต ทำให้ถึงแม้ยังมีการสืบทอดประเพณีอยู่ แต่ก็ไม่สามารถรักษาเอกลักษณ์ และความศักดิ์สิทธิ์ของประเพณีให้ดำรงอยู่ได้เหมือนแต่ก่อน เพราะการเข้ามาช่วยเหลือในอดีตไม่เพียงแต่สะท้อนความมีน้ำใจในการช่วยเหลืองานของชุมชน แต่ยังสะท้อนให้เห็นพลังแห่งความศรัทธาซึ่งทำให้งานประเพณีในอดีตมีความงดงาม และเป็นที่น่าภาคภูมิใจของคนในชุมชนมากกว่าในปัจจุบัน ส่วนงานประเพณีในปัจจุบันนั้นนอกจากจุดมุ่งหมายของการจัดงานจะเปลี่ยนไปเพื่อแสวงหารายได้เป็นสำคัญแล้ว ยังมุ่งเน้นแต่ความสนุกสนานโดยเฉพาะงานในตอนกลางคืนที่มีทั้งมหรสพ และการขายสินค้า จนละเลยการเข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในตอนเช้า และเย็นไม่ว่าจะเป็น การร่วมทำวัตรเช้า และเย็น การฟังพระเทศน์

จากการสัมภาษณ์ คนในรุ่นลูกบางคนถึงกับคิดว่า หากคนเก่าแก่ในท้องถิ่นหมดไป การเข้าร่วมงานประเพณีที่สำคัญในชุมชนจะค่อยๆ หายไป และประเพณีที่มีอยู่อาจถูกดัดแปลงไปจากเดิม ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์หายไป กลายเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความสนุกสนานเท่านั้น

4.3.2 การบริโภค

ในอดีตชาวบ้านจะปลูกพืชผักสวนครัว ทำนา ไร่บริโภคเองภายในครอบครัว และเป็นการเพาะปลูกแบบไร้สารพิษ ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี เพราะพื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์อยู่แล้ว ชาวบ้านจะซื้อก็เพียงเครื่องปรุงที่ไม่สามารถทำตัวเอง เช่น น้ำปลา กะปิ เป็นต้น อาหารในแต่ละมื้อจะมีประมาณ 2-3 อย่าง ได้แก่ น้ำพริก แกง และปลาทอด เป็นต้น หากต้องการที่จะรับประทานหมูชาวบ้านในชุมชนมักจะรวมตัวกันประมาณ 10 คนเพื่อช่วยกันออกเงินซื้อหมูและแบ่งกัน ชาวบ้านเรียกว่า "ฆ่าปันกอง" ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“อาหารแต่ก่อนไม่มีสารพิษ ทำไร่นาปลูกกินกันเอง ไม่มียาฉีด ไม่ต้องใส่ปุ๋ย แผ่นดินอุดมสมบูรณ์ เพื่อนบ้านมีการแบ่งปันอาหารการกิน” (นายอินทร์ คำแก้ว, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2547)

อุปกรณ์ในการประกอบอาหารนั้นเป็นแบบเรียบง่าย และทำมาจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใช้หม้อดินในการหุงข้าวและทำแกงต่างๆ ใช้ไม้ผืนหรือฝางในการจุดไฟเตาถ่าน ใช้กะลามาดัดแปลงรวมทั้ง อุปกรณ์ในการประกอบอาหารนั้นเป็นแบบเรียบง่าย และทำมาจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใช้หม้อดินในการหุงข้าวและทำแกงต่างๆ ใช้ไม้ผืนหรือฝางในการจุดไฟเตาถ่าน ใช้กะลามาดัดแปลงเป็นช้อนหรือทัพพีในการตักอาหาร

ในปัจจุบันนี้ รูปแบบการบริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ไม่มีการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อนำมาประกอบอาหารกินกันเอง เนื่องจากเนื้อที่ในการเพาะปลูกลดลง และดินไม่มีความอุดมสมบูรณ์จากการปล่อยน้ำเสีย และขยะของคนในชุมชนที่อยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่นมากขึ้น ทำให้ปลูกอะไรไม่ได้ผลผลิต ชาวบ้านต้องซื้อของทุกอย่างมาปรุงอาหาร ซึ่งผักและปลาสดมากก็จะนำมาจากข้างนอกท้องถิ่น ทำให้เสี่ยงต่อการบริโภคสารพิษที่ปะปนมากับพืชผักเหล่านั้นที่พ่อค้าซื้อมาเข้าไปเพื่อรักษาความสดของอาหาร นอกจากนี้ ก็มีชาวบ้านจำนวนมากที่หันไปซื้ออาหารสำเร็จรูปจากตลาดมากินภายในครอบครัว ส่งผลให้การซื้อรับประทานถือเป็นวิธีที่สะดวกและง่ายที่สุด ดังเช่นกรณีศึกษาได้ให้ข้อมูลว่า “อาหารซื้อทุกอย่าง ไม่มีที่ดินทำกินเพื่อการเกษตร แผ่นดินเป็นธุรกิจ ข้า ตะใคร้ก็ต้องซื้อ ปลาหาได้น้อยลง อาหารมีให้เลือกมากขึ้น แครอท พืชซ่า ได้กินแต่ก่อนไม่มีกิน” (นายเฉลิม ขวัญไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2547)

เมื่อเกาะสมุยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้ประเภทของอาหารมีหลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีหลากหลายประเภทเช่นกัน จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านให้ข้อมูลว่า ตอนนี้ได้กินของแปลกมากขึ้น แต่ของกินเหล่านั้นล้วนมีราคาแพงเพราะขายในราคาเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากวิถีชีวิตการกินแบบเดิมที่สามารถหาของกินได้จากสวนของตนเอง หรือการแบ่งปันกันระหว่างเพื่อนบ้าน

คนในรุ่นลูกของเกษตรกรส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเรื่องของการบริโภคคือ การท่องเที่ยวทำให้รูปแบบอาหารในชุมชนมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และมีความสะดวกในการซื้ออาหารด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้พบว่าอาหารในชุมชนมีราคาแพงมาก เช่น กว๊วยเดี่ยวในอดีตราคาขามละ 15 - 20 แต่ปัจจุบันนี้ขามละ 40 - 50 บาท เนื่องจากของสด และเครื่องปรุงในการประกอบอาหารมีราคาสูงขึ้นประกอบกับอาหารส่วนมากมีการนำเข้ามาจากภายนอกชุมชน ทำให้มีการบวกต้นทุนในการขนส่ง และการรักษาสภาพอาหาร และที่สำคัญคือ อาหารมีความสดและความสะอาดลดน้อยลงไป

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการอาหารอีสาน และอาหารจากภาคอื่นๆ เข้ามาให้คนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวได้เลือกรับประทานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอาหารอีสานที่นอกจากจะหาได้ง่ายตามชายหาดแล้ว ยังพบเห็นร้านอาหารอีสานได้ทั่วไปในชุมชนแออัด ซึ่งเป็นที่นิยมของทั้งคนในท้องถิ่น คนจากต่างถิ่น และนักท่องเที่ยว แต่ในขณะที่เดียวกันร้านอาหารอีสานนี้เอง ถือเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดปัญหาแมลงวันที่มาตอมอาหาร เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นหาบเร่ หรือรถเข็นที่ขายอยู่ตามข้างทาง ทำให้อาหารไม่สะอาด และไม่ถูกสุขลักษณะ อย่างไรก็ตาม ถึงจะมีอาหารให้เลือกรับประทานหลากหลายประเภทในปัจจุบัน แต่คนในรุ่นลูกของเกษตรกร (ส่วนมากอายุ 30 ปีขึ้นไป) ก็ยังคงนิยมรับประทานอาหารท้องถิ่นมากกว่า

4.3.3 การพักผ่อน

การพักผ่อนของคนในท้องถิ่นในอดีตมักจะทำร่วมกับสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนบ้าน และเป็นการพักผ่อนตามสถานที่ธรรมชาติ เช่น การพักผ่อนในบริเวณสวนมะพร้าว ชายทะเล ศาลาที่ชาวบ้านช่วยกันทำ บ้านของเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน และตามที่สาธารณะต่างๆ หรือแม้กระทั่งที่ห้วยกะไดบ้านของตนเอง และการไปเที่ยวงานประเพณีต่างๆ การพักผ่อนในอดีตนั้นมักจะเป็นการพูดคุยในเรื่องต่างๆ ไป และมักจะนำข้าวห่อไปรับประทานด้วย ลักษณะของข้าวห่อคือ นำข้าวสุกใส่ในใบตอง พร้อมด้วยกับข้าว ส่วนมากจะเป็นน้ำพริกแห้ง น้ำพริกมะขามสด ปลาเค็มทอดหรือปิ้ง แล้วนำกาบหมาก (ตอกหมาก) มารองอีกชั้นหนึ่ง

แต่ในปัจจุบันนี้สถานที่พักผ่อนตามธรรมชาติได้ลดน้อยลงไป เนื่องจากถูกจำกัดด้วยสิ่งปลูกสร้าง เช่น โรงแรม บังกะโล บ้านเช่า เป็นต้น อีกทั้ง สถานที่พักผ่อนในอดีตไม่มีความปลอดภัยพอต่อชาวบ้าน เช่น บริเวณหน้าบ้านที่เคยใช้นอนเล่นพักผ่อนก็ทำไม่ได้แล้วเพราะกลัวโจร และมียุ่งมากขึ้นกว่าในอดีตมาก เพราะมีการปล่อยน้ำเสีย และน้ำทิ้งจากคนในชุมชนที่อยู่อาศัยกันอย่างแออัดมากขึ้น นอกจากนี้ ชาวบ้านยังไม่สามารถไปพักผ่อนในสวนดังเช่นในอดีต เพราะความสงบที่เคยมีนั้นหายไปจากการอพยพเข้ามาของคนต่างถิ่น และการเข้ามาของนักท่องเที่ยวกลายเป็นชุมชนที่มีแต่ความวุ่นวาย และมีเสียงดังรบกวนตลอดเวลา ส่วนศาลาพักผ่อนของชาวบ้านก็ถูกรื้อทิ้งเพื่อเอาที่ดินไปก่อสร้างสถานที่พักตากอากาศ พื้นที่ที่ว่างบริเวณชายทะเลก็กลายเป็นชายหาด ส่วนตัวของโรงแรม ดังนั้น ส่วนมากชาวบ้านจะใช้เวลาพักผ่อนอยู่กับบ้าน หรือไปนอนในวัด เพราะตอนนี้ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง และการอยู่บ้านนอกจากจะปลอดภัยแล้วยังเป็นการเฝ้าบ้านไปในตัวด้วย ดังเช่นกรณีศึกษาให้ข้อมูลว่า

“ในอดีตพักผ่อนตามในสวน ตามห้วยกะไดบ้าน ตอนนี้อยู่ไม่กล้านอนแล้ว คนแออัดมาก ไม่ค่อยมีที่ว่าง มีการก่อสร้างกันมากขึ้น พื้นที่ลดลง กลัวคนร้ายต่างถิ่น ห้วยกะไดบ้านนอนไม่ได้แล้ว

เพราะกลัวใจ และยุ่งมากขึ้นมากกว่าแต่ก่อนมาก เพราะพอมีคนมากขึ้นก็เริ่มมีการปล่อยน้ำเสีย น้ำจากการซักผ้า” (นายฉิ่ง คุ่มพร้อม, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2547)

การเปลี่ยนแปลงในประเด็นการพักผ่อนที่เห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ การใช้เวลาในการพักผ่อนกับสมาชิกในครอบครัวลดน้อยลง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากรูปแบบของครอบครัวที่กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อนไปตามสถานที่ต่างๆ ร่วมกับรุ่นพ่อแม่มากนัก โดยเฉพาะในครอบครัวของคนรุ่นลูกต่างคนต่างแยกย้ายไปหาที่พักผ่อนในรูปแบบที่ตัวเองต้องการ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้เวลาที่ใช้ในการพักผ่อนร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวในปัจจุบันนี้จึงเป็นแค่เพียงช่วงเวลาที่ถูกไปมาหาสู่ และได้ตามความเป็นอยู่ของพ่อแม่ และการรับประทานอาหารร่วมกันเท่านั้น ส่วนการพักผ่อนร่วมกับเพื่อนบ้านในปัจจุบันจะมีให้เห็นเมื่อชุมชนมีงานประเพณีประจำท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะไปเที่ยวงานในเวลากลางคืนและมีโอกาสในการพูดคุยกัน

เมื่อเกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้มีการสร้างสถานที่พักผ่อนที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้คนท้องถิ่นโดยเฉพาะรุ่นลูกหลานได้รับผลประโยชน์จากการก่อสร้างสถานที่พักผ่อนเหล่านั้นด้วยเช่นกัน นับตั้งแต่การท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนหาดแฉ่งก็เริ่มมีการสร้างสถานบันเทิงมากมาย เช่น บาร์เบียร์ ดิสโก้เธค เป็นต้น สถานที่เหล่านี้สำหรับเกษตรกรที่เคยมีวิถีชีวิตในการพักผ่อนผูกพันกับธรรมชาติที่เงียบสงบ เพราะฉะนั้นสถานที่ดังกล่าวเป็นที่ที่มีเสียงดังจึงทำให้ไม่ได้รับความนิยมนอกจากเกษตรกร แต่สถานที่เหล่านั้นกลับเป็นที่นิยมของรุ่นลูกรุ่นหลาน และปัจจุบันนี้จากการสังเกตพบว่าสถานที่พักผ่อนในรูปแบบของสถานบันเทิงมีเป็นจำนวนมาก และมีทุกรูปแบบ แต่สถานที่พักผ่อนที่เป็นพื้นที่สาธารณะในปัจจุบันนี้มีอยู่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น

ส่วนกลุ่มผู้ที่เปลี่ยนอาชีพจากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าพื้นที่ในการพักผ่อนในปัจจุบันนี้ลดน้อยลง แต่ประชาชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สามารถปรับตัวต่อการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้ที่ดีกว่าเกษตรกร ดังนั้นจึงมีโอกาในการเลือกสถานที่พักผ่อนนอกเกาะสมุยได้ เช่น เมื่อมีเวลาว่างชาวบ้านกลุ่มนี้มักจะไปพักผ่อนที่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะที่กรุงเทพฯ ซึ่งส่วนมากจะมีบ้านพักส่วนตัว หรือการไปท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเจ้าของโรงแรม รีสอร์ท หรือบังกะโล โดยชาวบ้านให้เหตุผลว่านอกจากการไปพักผ่อนแล้วยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของต่างประเทศและนำสิ่งที่ได้เห็นมาปรับปรุงในกิจการของตนเองเพื่อให้ความทันสมัยมากยิ่งขึ้น เช่น นำมาปรับปรุงสถานที่พักให้มีความสวยงามมากขึ้น เป็นต้น

สำหรับคนในรุ่นลูกเป็นกลุ่มที่เห็นได้ชัดเจนว่าสถานที่ในการพักผ่อนได้เปลี่ยนแปลงไปและยังเป็นกลุ่มที่เข้าไปใช้บริการในสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ เป็นต้น แต่การไปสถานที่ดังกล่าวไม่ได้ไปกับครอบครัวส่วนมากจะนิยมไปกับเพื่อนๆ ดังนั้น คนในรุ่นลูกจึงคิดว่าการมีสถานบันเทิงเกิดขึ้นในชุมชนเป็น

ผลดีต่อตัวเองที่จะได้ใช้เป็นที่ผ่อนคลายหลังจากการทำงานอย่างหนักในแต่ละวัน ส่วนความถี่การไปพักผ่อนของแต่ละคนก็แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาในการทำงานเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม การไปเที่ยวสถานที่ดังกล่าว ทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เป็นผลมาจากการเปิดบริการสถานบันเทิงต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดประเภทยาบ้า ยาอี ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเด็กวัยรุ่น ซึ่งเด็กบางคนก็เป็นทั้งผู้ค้าและผู้เสพด้วย ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นในชุมชนเฉวง เช่น ปัญหาลักขโมย เด็กไม่สนใจเรียนหนังสือ เป็นต้น จากการสัมภาษณ์พบว่าสถานบันเทิงส่วนมากมักจะไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบคือ อนุญาตให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าได้

โดยสรุป ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิตในการพักผ่อนในปัจจุบันนี้ พบว่า การท่องเที่ยวมีส่วนทำให้การพักผ่อนของชาวบ้านมีความแตกต่างไปจากเดิม ผลกระทบด้านลบคือ พื้นที่ในการพักผ่อนของชาวบ้านลดน้อยลง เนื่องจากพื้นที่ถูกใช้ในการก่อสร้างมากมาย รวมทั้งเมื่อเกิดการอพยพแรงงานต่างถิ่น และการเข้ามาอยู่อาศัยของคนนอกพื้นที่ ทำให้ชุมชนมีความแออัดเสียงดัง และชาวบ้านยังรู้สึกว่าจะไม่มีความปลอดภัย ทำให้สถานที่พักผ่อนของชาวบ้านจึงถูกจำกัดลง ส่วนมากมักจะอยู่บ้าน และไปอาศัยวัดนอนหลับพักผ่อนบ้าง ส่วนผลกระทบด้านบวกนั้น พบว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีรูปแบบการพักผ่อนที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ห้างสรรพสินค้า สถานที่เที่ยวกลางคืน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามสถานที่ดังกล่าวมักเป็นที่นิยมของรุ่นลูกและรุ่นหลาน

วิถีชีวิตคนเกาะสมุยในอดีตและปัจจุบัน *

“เอาวิถีชีวิตประติษฐ์สาร
คนสมุยอยู่กันได้ไม่เดือดร้อน
ปลูกผักหญ้าสระปรีที่ชายคา
ไร่สารพิษทุกชนิดเรื่องอาหาร
เรื่องกุ้งหอยปูปลาหากิน
มาทุกวันปัจจุบันทันสมัย
เรื่องกุ้งหอยปูปลาแทบจะไม่มี
ปลูกผักแฝงแดงกวมียาฉ็ด
เก็บหากินเหมือนบันทอนผ่อนความตาย
ทุกชนิดผลิตมาเรื่องอาหาร
ความเป็นอยู่แสนสบายแต่ร่างกายสุระทะม

เล่ากันฟังนั่งเล่นเป็นนิทานครั้งอดีตกาลที่ผ่านมา
บ้างพักผ่อนอยู่กับดินกินผักหญ้า
ตามชายทุ่งชายนาเอามากิน
รับประทานหาค่องในท้องถิ่น
พื้นแผ่นดินอุดมสมบูรณ์ดี
ก้าวไปไกลเพราะเทคโนโลยีแสงสี
เอาไฟสีส่องซื้อตจนอดวาย
แมลงรืดตัวเพลิงต้องเสียหาย
อันตรายเพราะยาฉ็ดเหมือนมีดคม
มีแต่สารฤทธิ์ยามาผสม
กระดุกเอ็นเส้นจรมะทมทรวง

* แต่งโดย นายเฉลิม ขว่ยไพบูลย์ (อดีตชาวประมงชุมชนเฉวง) 7 สิงหาคม 2547.

ฤทธิ์ร้ายแรงทุกเส้นหญ้าเรื่องอาหาร
 หลายร้อยคนบ่นว่าเคล็ดขัดในทรง
 เรื่องอาหารพื้นบ้านรับประทานง่าย
 หลายยอดผักหักมาชำระล้าง
 ภูมิปัญญาชาวบ้านอาหารไร่
 การแต่งกายของคนไทยสมัยทุกวัน
 คนต่างชาติสร้างบทบาทฝรั่ง
 ผิดกันไกลไทยทุกวันไม่เหมือนกันกับไทยเดิม
 ประเพณีนี้หายกลายเป็นหมด
 ประเพณีต่างชาติสามารถแรง
 ทุ่งชาสันตันล่อเสื้อคอกว้าง
 จึงขอหยุดสุดท้ายปลายนิพนธ์

รับประทานทุกเช้าเย็นน่าเป็นห่วง
 เดินต้องควงขวางไม่ตรงทาง
 แกลงเลี้ยงไร่ยอดหญ้าเก็บสะสาง
 ยอดหญ้านางยอดถั่วพร้อมหัวมัน
 สืบทอดถ่ายตัวอย่างมาสร้างสรรค์
 ผิดชนชั้นกันไกลกับไทยเดิม
 คนไทยนั่งเลียนแบบเข้าแอบเสริม
 ไปส่งเสริมต่างชาติผิดพลาดแรง
 เกือบสิ้นรสประเพณีหมดสีแสง
 เข้าแทรกแซงของคนไทยไปครึ่งคน
 เอาแบบอย่างน่าสยของนี่กฟองชน
 เรื่องวิถีชีวิตคนบนเกาะสมุย”